

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

PRZEJŚCIE Z PRACY NA EMERYTURĘ W 2012 R.

TRANSITION FROM WORK INTO RETIREMENT IN 2012

**Statistical
Information
and Elaborations**

**Informacje
i opracowania
statystyczne**

Warszawa 2013

Opracowanie publikacji <i>Preparation of the publication</i>	GUS, Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy <i>CSO, Demographic Surveys and Labour Market Department</i>
Kierujący <i>Supervisor</i>	Agnieszka Zgierska – Dyrektor Departamentu Badań Demograficznych i Rynku Pracy <i>Demographic Surveys and Labour Market Department</i>
Zespół <i>Team</i>	Iwona Biały Andrzej Gieszczyk Hanna Strzelecka Marcin Szczepaniak
Tłumaczenie <i>Translation</i>	Irena Skrzypczak
Współpraca <i>Co-operation</i>	Waldemar Popiński Departament Metodologii, Standardów i Rejestrów <i>Methodology, Standards and Registers Department</i>
Okładka <i>Cover</i>	Zakład Wydawnictw Statystycznych <i>Statistical Publishing Establishment</i>

ISBN 978-83-7027-507-5

Publikacja dostępna na CD oraz w Internecie - <http://www.stat.gov.pl>
Publication available on CD and on Internet - <http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Niniejsza publikacja przygotowana została na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności* oraz badania modułowego *Przejście z pracy na emeryturę* przeprowadzonych w II kwartale 2012 r.

Opracowanie składa się z uwag metodycznych, części analitycznej oraz tablic statystycznych, przygotowanych przede wszystkim w oparciu o dane z badania modułowego *Przejście z pracy na emeryturę*. Tablice zawierają podstawowe informacje na temat pobieranych świadczeń społecznych, przyczyn kontynuowania pracy zawodowej po uzyskaniu prawa do świadczeń, planowanego okresu kontynuacji pracy zawodowej, przyczyn bierności zawodowej osób pobierających świadczenia, zmniejszenia liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę oraz planów zawodowych po uzyskaniu emerytury.

Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników Wydziału Zasobów Pracy w Departamencie Badań Demograficznych i Rynku Pracy GUS. Zawarte w niej informacje opracowano dzięki współpracy z Departamentem Metodologii, Standardów i Rejestrów Głównego Urzędu Statystycznego (estymacja i uogólnianie wyników) i Centrum Informatyki Statystycznej – Zakład w Radomiu (oprogramowanie i wykonanie obliczeń). Część analityczną przygotowała Pani Maja Rynko, której jesteśmy wdzięczni za współpracę.

W imieniu Kierownictwa Głównego Urzędu Statystycznego serdecznie dziękujemy wszystkim Respondentom, którzy wyrazili zgodę na udział w realizacji badania – za przekazane informacje i poświęcony czas.

Wyrazy podziękowania należą się również Ankieterom i Osobom koordynującym pracę w terenie – za przyjazną współpracę z gospodarstwami domowymi i rzetelnie wykonywaną pracę.

Dyrektor
Departamentu Badań
Demograficznych i Rynku Pracy
Agnieszka Zgierska

Warszawa, lipiec 2013 r.

PREFACE

The presented publication was prepared on the basis of the generalized results of the *Labour Force Survey* and the LFS ad-hoc module survey *Transition from work into retirement* carried out in the second quarter of 2012.

The publication consists of the methodological notes, analytical part, and statistical tables compiled mainly on the basis of the data from the LFS ad-hoc module survey *Transition from work into retirement*. The tables contain basic information on received social benefits, the reasons of continuing employment after having become entitled to benefits, the planned period of continuing work, reasons for economic inactivity of persons receiving social benefits, reduction of working hours in a move towards full retirement.

The publication was prepared by a team of staff of the Labour resources section in the CSO Demographic Surveys and Labour Market Department. The presented information was compiled in cooperation with the Methodology, Standards and Register Department of the central Statistical Office (estimation and generalization of the results) and the Statistical Computing Centre - Institute in Radom (software and computation). The analytical part was prepared by Ms. Maja Rynko, to whom we are grateful for Her cooperation.

On behalf of the Central Statistical Office Governing Body, we would like to express our wholehearted thanks to all the Respondents who agreed to participate in the survey for the provided information and devoted time.

We would also like to offer our sincere thanks to the Interviewers and Field Coordinators for Their friendly cooperation with the households and industrious work.

Director
of the Demographic Surveys
and Labour Market Department
Agnieszka Zgierska

Warsaw, July 2013

SPIS TREŚCI

	Tabl.	Str.
PRZEDMOWA	x	3
UWAGI METODYCZNE	x	11
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEJŚCIE Z PRACY NA EMERYTURĘ W 2012 ROKU	x	27
1. Wprowadzenie	x	27
2. Aktywność zawodowa osób w wieku 50-69 lat	x	31
3. Korzystanie ze świadczeń społecznych wśród osób w wieku 50-69 lat	x	34
4. Struktura pobieranych świadczeń społecznych w populacji osób w wieku 50-69 lat	x	41
5. Wiek przejścia na emeryturę i wcześniejsze emerytury	x	44
6. Charakterystyka osób pracujących i pobierających świadczenia społeczne	x	48
7. Charakterystyka osób biernych zawodowo pobierających świadczenia społeczne	x	55
8. Podsumowanie	x	58
ANEKS TABELARYCZNY	x	95
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz wieku – oszacowania względnych błędów standardowych dla szacunków stanu w II kwartale 2012 r.	01	95
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz grup wieku	1	96
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz poziomu wykształcenia	2	97
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz wykonywanego zawodu (obecnego lub ostatniego)	3	99
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz sekcji PKD miejsca pracy (obecnego lub ostatniego)	4	100
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz statusu zatrudnienia (obecnego lub ostatniego)	5	101
Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych oraz głównego źródła utrzymania	6	104
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz grup wieku	7	107

Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz poziomu wykształcenia	8	108
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz zawodu	9	111
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz wybranych sekcji PKD	10	112
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz statusu zatrudnienia	11	113
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny kontynuowania pracy zawodowej oraz wielkości instytucji (firmy)	12	116
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według planowanego czasu kontynuowania pracy zawodowej oraz grup wieku	13	117
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według planowanego czasu kontynuacji pracy zawodowej oraz poziomu wykształcenia ..	14	118
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według planowanego czasu kontynuowania pracy zawodowej oraz zawodu	15	120
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według planowanego czasu kontynuowania pracy zawodowej oraz wybranych sekcji PKD	16	121
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według planowanego czasu kontynuowania pracy zawodowej oraz statusu zatrudnienia ..	17	122
Osoby pracujące w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny oraz planowanego czasu kontynuowania pracy zawodowej	18	125
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz grup wieku	19	128
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz poziomu wykształcenia	20	130
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później, pobierające świadczenia społeczne według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz zawodu	21	134
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później, pobierające świadczenia społeczne według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz sekcji PKD miejsca pracy	22	136
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według chęci i przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz grup wieku	23	138
Osoby bierne zawodowo w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według chęci i przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz poziomu wykształcenia	24	140
Pracujący i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu zmniejszenia liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę oraz grup wieku	25	146
Pracujący i bierni zawodowo w wieku 50 – 69 lat według faktu zmniejszenia liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę oraz poziomu wykształcenia	26	148
Osoby w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według rodzaju świadczenia oraz grup wieku	27	154

Osoby w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według rodzaju świadczenia oraz poziomu wykształcenia	28	156
Osoby w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według rodzaju świadczenia oraz statusu na rynku pracy i zawodu (dla pracujących)	29	160
Osoby w wieku 50 – 69 lat pobierające świadczenia społeczne według rodzaju świadczenia oraz statusu na rynku pracy i sekcji PKD miejsca pracy (dla pracujących)	30	162
Osoby w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według uzyskanych uprawnień emerytalnych oraz grup wieku	31	164
Osoby w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według uzyskanych uprawnień emerytalnych oraz poziomu wykształcenia	32	165
Osoby aktywne zawodowo w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według planów kontynuacji pracy zawodowej / poszukiwania pracy po uzyskaniu emerytury oraz grup wieku	33	167
Osoby aktywne zawodowo w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według planów kontynuacji pracy zawodowej / poszukiwania pracy po uzyskaniu emerytury oraz poziomu wykształcenia	34	168
Osoby aktywne zawodowo w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według planów kontynuacji pracy zawodowej / poszukiwania pracy po uzyskaniu emerytury oraz statusu na rynku pracy i zawodu (dla pracujących)	35	170
Osoby aktywne zawodowo w wieku 50 – 69 lat niepobierające emerytury według planów kontynuacji pracy zawodowej / poszukiwania pracy po uzyskaniu emerytury oraz statusu na rynku pracy i sekcji PKD miejsca pracy (dla pracujących)	36	171

CONTENTS

	Tabl.	Page
PREFACE	x	4
METHODOLOGICAL NOTES	x	19
ANALYSIS ON THE RESULTS OF THE SURVEY ON TRANSITION FROM WORK INTO RETIREMENT IN 2012	x	61
1. Introduction	x	61
2. Economic activity of persons aged 50 - 69 years	x	65
3. Receiving social benefits among persons aged 50 - 69 years	x	68
4. Structure of received social benefits in the population aged 50 - 69 years ...	x	74
5. The age of transition into retirement and earlier retirement	x	78
6. Characteristic of employed persons receiving social benefits	x	82
7. Characteristic of economically inactive persons receiving social benefits	x	89
8. Recapitulation	x	92
TABLE ANNEX	x	95
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and age – estimates of relative standard errors for level estimates for II quarter 2012	01	95
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and age	1	96
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and level of education	2	97
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and performed occupation (the current or the last one)	3	99
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and NACE sections of the workplace (the current or the last one)	4	100
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 – 69 by the fact of receiving social benefits and employment status (the current or the last one)	5	101
Employed, unemployed and economically inactive persons aged 50 - 69 by the fact of receiving social benefits and the main source of maintenance	6	104
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing paid work and age	7	107
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing work and level of education	8	108
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing work and occupation	9	111

Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing work and NACE section of the workplace	10	112
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing work and employment status	11	113
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reasons for continuing work and the size of an institution (company)	12	116
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the planned duration of staying at work and age	13	117
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the planned duration of continuing work and level of education	14	118
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the planned duration of staying at work and occupation	15	120
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the planned duration of staying at work and NACE sections of the workplace	16	121
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the planned duration of staying at work and employment status	17	122
Persons aged 50 - 69 employed and receiving social benefits by the reason and planned duration of staying at work	18	125
Persons aged 50 - 69 economically inactive and receiving social benefits by the reason for discontinuing work and age	19	128
Persons aged 50 - 69 economically inactive and receiving social benefits by the reason for discontinuing work and level of education	20	130
Economically inactive persons aged 50 - 69 who terminated work in 2005 or later, receiving social benefits by the reason for discontinuing work and occupation	21	134
Economically inactive persons aged 50 - 69 who terminated work in 2005 or later, receiving social benefits by the reason for discontinuing work and NACE sections of the workplace	22	136
Economically inactive persons aged 50 - 69 receiving social benefits by preferences and reason for discontinuing work and age	23	138
Economically inactive persons aged 50 - 69 receiving social benefits by preferences and reason for discontinuing work and level of education	24	140
Persons aged 50 - 69 employed and economically inactive by reduction of working hours in a move into full retirement and age	26	146
Persons aged 50 - 69 employed and economically inactive by reduction of working hours in a move into full retirement and level of education	25	148
Persons aged 50 - 69 receiving social benefits by the type of benefit and age	27	154
Persons aged 50 - 69 receiving social benefits by the type of benefit and level of education	28	156
Persons aged 50 - 69 receiving social benefits by the type of benefit, status in the labour market and occupation (for the employed)	29	160
Persons aged 50 - 69 receiving social benefits by the type of benefit, status in the labour market and NACE section of the workplace (for the employed)	30	162
Persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by obtained retirement rights and age	31	164

Persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by obtained retirement rights and level of education	32	165
Economically active persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by plans concerning continuing work after receiving a pension and age	33	167
Economically active persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by plans regarding continuing work / seeking employment after obtaining a pension and level of education	34	168
Economically active persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by plans regarding continuing work / seeking employment after obtaining a pension, status in the labour market and occupation (for the employed)	35	170
Economically active persons aged 50 - 69 not receiving an old-age pension by plans regarding continuing work / seeking employment after obtaining a pension, status in the labour market and NACE sections of the workplace (for the employed)	36	171

UWAGI METODYCZNE ¹

Badanie *Przejście z pracy na emeryturę* zostało przeprowadzone w II kwartale 2012 r. jako moduł *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności* (BAEL). Badanie modułowe jest dodatkowym badaniem realizowanym jednocześnie z badaniem podstawowym pozwalającym na rozszerzenie zakresu informacji zdobywanych w badaniu podstawowym. Badania modułowe realizowane z BAEL poświęcone są określonej tematyce związanej z rynkiem pracy i przeprowadzane jednorazowo (lub cyklicznie) na próbie mieszkań wylosowanych do realizacji BAEL w określonym kwartale.

Podstawowe *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności* (BAEL) oraz badanie modułowe *Przejście z pracy na emeryturę* przeprowadzone zostały metodą reprezentacyjną, która umożliwia uogólnianie wyników na populację generalną (ludność Polski² w wieku 15 lat i więcej dla BAEL; ludność Polski w wieku 50-69 lat dla niniejszego modułu). Zastosowana metoda obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania)³ pozwala na zilustrowanie sytuacji na rynku pracy w okresie całego kwartału.

Losowanie prób do BAEL przebiega według zasad losowania dwustopniowego. Jednostkami losowania pierwszego stopnia są rejony statystyczne w miastach, zaś na wsi – obwody spisowe. Jednostkami losowania drugiego stopnia są mieszkania. Losowanie jednostek pierwszego stopnia oraz mieszkań przeprowadza się na podstawie Krajowego Rejestru Podziału Terytorialnego Kraju, zawierającego m.in. wykaz terytorialnych jednostek statystycznych oraz wykaz adresowy mieszkań w układzie poszczególnych rejonów statystycznych i obwodów spisowych.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzane jest przy użyciu dwóch formularzy:

- **Kartoteki Gospodarstwa Domowego ZG**, która przeznaczona jest dla każdego gospodarstwa domowego znajdującego się w wylosowanym mieszkaniu;
- **Ankiety ZD**, wypełnianej dla każdej osoby w wieku 15 lat i więcej, będącej członkiem gospodarstwa domowego w wylosowanym mieszkaniu, obecnej w gospodarstwie domowym lub nieobecnej przez okres krótszy niż 12 miesięcy.

Ankieta ZD zawiera pytania dotyczące sytuacji w zakresie aktywności ekonomicznej respondenta w badanym tygodniu, tzn. faktu wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo, przeszłości zawodowej, poszukiwania pracy, a także informacje dodatkowe obejmujące m.in. edukację, w tym kształcanie.

¹ Szczegółowe informacje dotyczące metodologii Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności zawarte są w kwartalnej publikacji GUS *Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski*, dostępnej w Internecie pod adresem: http://www.stat.gov.pl/gus/praca_wynagrodzenia_PLK_HTML.htm

² Ludność Polski w BAEL (i jego modułach) odnosi się do kategorii ludności faktycznie zamieszkałej pomniejszonej o ludność przebywającą poza mieszkaniami, która nie jest podmiotem badania, tj. członków gospodarstw domowych przebywających poza gospodarstwem domowym (za granicą oraz ludność zamieszkała w gospodarstwach zbiorowych takich jak: hotele pracownicze, domy studenckie, internaty, koszały wojskowe, domy opieki społecznej, itp.) 12 miesięcy lub dłużej.

³ Ruchomy tydzień badania polega na rozłożeniu kwartalnej próby mieszkań wylosowanych do badania na 13 rozłącznych i równolicznych podprób przeznaczonych do badania w każdym z kolejnych 13 tygodni kwartału.

Do uogólniania wyników BAEL oraz badania modułowego *Przejście z pracy na emeryturę* na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski (ludność w wieku 15 lat i więcej) **pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.**

Badanie *Przejście z pracy na emeryturę* przeprowadzone zostało przy pomocy **dodatkowej ankiety** o symbolu **ZD-F**, która skierowana była wyłącznie do osób urodzonych w latach 1942-1962 będących członkami gospodarstw domowych w mieszkaniach wylosowanych do *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności*, dla których wypełniono ankietę ZD.

Charakterystyka badania modułowego *Przejście z pracy na emeryturę*

Badanie *Przejście z pracy na emeryturę* zostało ujęte w Programie badań statystycznych statystyki publicznej na 2012 rok, co stanowiło podstawę prawną jego przeprowadzenia. Jest ono jednym z badań wymienionych w programie modułów do Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (Europejskiego Badania Siły Roboczej – LFS), które miały być przeprowadzone w krajach Unii Europejskiej w latach 2010 – 2012 (Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 365/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r.). Aktem prawnym wprowadzającym w/w badanie modułowe w krajach Unii Europejskiej jest Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 249/2011 z 14 marca 2011 roku.

Głównym celem badania modułowego „Przejście z pracy na emeryturę” było uzyskanie informacji na temat sytuacji na rynku pracy osób w wieku 50 – 69 lat, w kontekście korzystania z uprawnień emerytalnych lub innych świadczeń społecznych bądź niedalekiej perspektywy przejścia na emeryturę.

Bardziej szczegółowo określone cele badania wskazują na wykorzystanie wyników badania do analizy:

- informacji dotyczących rodzaju świadczeń społecznych (w tym emerytur) z jakich korzystają respondenci,
- granicy wieku przechodzenia na emeryturę,
- informacji, jaki odsetek ludności korzysta z prawa do wcześniejszej emerytury,
- jaki odsetek osób nie skorzystało z możliwości przejścia na emeryturę, mimo osiągnięcia takich uprawnień,
- jak długo badane osoby chciałyby być aktywne na rynku pracy,
- określenia przyczyn łączenia emerytury oraz innych świadczeń społecznych z pracą zawodową.

Podobnie jak podstawowe *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności*, badanie modułowe realizowane było przez urzędy statystyczne wszystkich województw, natomiast dane wynikowe zostały przygotowane przez Centrum Informatyki Statystycznej.

Podmiotem badania były **osoby urodzone w latach 1942-1962** (tj. w wieku 50-69 lat w momencie badania), będące członkami gospodarstw domowych w mieszkaniach

wylosowanych do badania, dla których wypełniono ankietę ZD. **Z powyższej zbiorowości wyłączono osoby obecnie niepracujące, które w momencie zakończenia ostatniej pracy miały 49 lat lub mniej, lub nigdy nie pracowały.** Badanie zostało przeprowadzone przy pomocy dodatkowej ankiety (o symbolu ZD-F), która składała się z trzech części: adresowej, bloku pytań do ankietera oraz bloku pytań dla respondenta. Do ankiety została sporządzona instrukcja, w której szczegółowo opisano zasady wypełniania ankiety.

Ostatecznie za pomocą ankiety modułowej ZD-F przebadano 29823 osób (wielkość próby), co po uogólnieniu dało populację 7395 tys. osób. Udziału w badaniu odmówiło 3,4 % osób, które uczestniczyły w badaniu podstawowym BAEL i podlegały badaniu modułowemu.

Podstawowe definicje BAEL stosowane w II kwartale 2011 r.

Podstawą metodologii BAEL są definicje dotyczące ludności aktywnej zawodowo, pracujących i bezrobotnych, przyjęte na XIII Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy w październiku 1982 r. i zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy. Przedmiotem badania jest sytuacja w zakresie aktywności ekonomicznej ludności, tzn. fakt wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo w badanym tygodniu.

Ludność aktywna zawodowo (inaczej – siła robocza) obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne, zgodnie z definicjami podanymi poniżej.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- miały pracę, ale jej nie wykonywały:
 - z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego,
 - z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła: do 3 miesięcy lub powyżej 3 miesięcy w przypadku, gdy osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Do **pracujących**, zgodnie z międzynarodowymi standardami, zaliczani są również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Ze względu na przyjęte założenia metodologiczne badania, **liczba pracujących uzyskana w BAEL nie obejmuje niektórych kategorii osób, które są wliczane do pracujących w sprawozdawczości z zakresu zatrudnienia**, m.in.: pracujących mieszkających w hotelach pracowniczych oraz pracujących za granicą na rzecz polskich pracodawców.

W kategorii pracujących wyróżniono osoby **pracujące w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy**. Populacja osób pracujących w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy wyznaczana jest na podstawie deklaracji respondenta w odniesieniu do głównego miejsca pracy.

Pracownicy najemni w **sektorze publicznym** obejmują osoby zatrudnione w jednostkach stanowiących własność państwową i samorządu terytorialnego. Do pracujących w **sektorze prywatnym** zaliczono pracodawców i pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników, pomagających członków rodzin i pracowników najemnych zatrudnionych u osób fizycznych oraz w pozostałych jednostkach sektora prywatnego.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została na *International Classification of Status in Employment (ICSE)* i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

- **pracujący na własny rachunek** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą,
z tego
 - **pracodawca** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego,
 - **pracujący na własny rachunek niezatrudniający pracowników** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników,
- **pracownik najemny** – osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego,
- **pomagający bezpłatnie członek rodziny** – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Do **pracowników najemnych** zaliczono również osoby wykonujące pracę nakładczą oraz uczniów, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy (jeżeli otrzymują wynagrodzenie). Do **pracujących na własny rachunek** zaliczono także agentów we wszystkich rodzajach agencji (od 2004 r.).

Od I kwartału 2011 dane BAEL o **zawodach wykonywanych** przez pracujących w **głównym miejscu pracy** (oraz o zawodach wykonywanych przez bezrobotnych i biernych zawodowo w ostatnim miejscu pracy) prezentowane są w oparciu o nową **Klasyfikację Zawodów i Specjalności 2010**, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. (Dz.U.Nr 82, poz. 537). Klasyfikacja ta oparta jest na „Międzynarodowej Klasyfikacji Zawodów ISCO-08” (*„International Standard Classification of Occupations ISCO-08”*), zalecanej do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy.

Uproszczone w stosunku do BAEL definicje bezrobotnych i biernych zawodowo stosowane w badaniu modułowym *Przejście z pracy na emeryturę*.

Badanie *Przejście z pracy na emeryturę*, choć realizowane jako moduł *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności*, oparte zostało na uproszczonych w stosunku do BAEL definicjach statusu ludności na rynku pracy. Wynikało to z konieczności przypisania respondenta do określonego statusu na rynku pracy w momencie realizacji wywiadu (nieco inne pytania kierowane były do osób pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo). Na ankiecie zastosowano więc uproszczony schemat klasyfikacji respondentów do poszczególnych populacji. Różnice dotyczą kryteriów przypisywania badanej osoby do kategorii **bezrobotnych i biernych zawodowo**.

Do **osób bezrobotnych** zaliczane były osoby, które:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- poszukiwały pracy.

Do kategorii **biernych zawodowo** zaliczane były osoby, które:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały.

Różnica pomiędzy definicjami osób bezrobotnych i biernych zawodowo wykorzystywanymi w BAEL i w badaniu *Przejście z pracy na emeryturę* polega przede wszystkim na pominięciu w badaniu modułowym kwestii gotowości podjęcia pracy w określonym terminie oraz weryfikacji metod poszukiwania pracy (nie brano pod uwagę czy respondent poszukuje pracy aktywnymi metodami). O ile w przypadku BAEL do zaliczenia do populacji bezrobotnych wymagana była, poza aktywnym poszukiwaniem pracy, gotowość jej podjęcia w okresie 2 tygodni po tygodniu badanym, to w przypadku badania modułowego gotowość taka wymagana nie była.

Należy jednak zaznaczyć, iż uproszczone zdefiniowanie omawianych kategorii osób nie wpłynęło w znaczący sposób na porównywalność danych pomiędzy badaniami.

Podstawowe definicje stosowane badaniu modułowym *Przejście z pracy na emeryturę*.

Ilekoć w treści analizy lub w tablicach statystycznych jest mowa o **pobierających świadczenia**, rozumieć przez to należy osoby, które otrzymują przynajmniej jedno z opisanych niżej świadczeń społecznych:

- **emerytura – system ustawowy** – zgodnie z generalną zasadą, **prawo do emerytury uzyskuje się w wieku 60 lat (kobiety) i 65 lat (mężczyźni), zaś w przypadku osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. - dodatkowo po spełnieniu kryterium dotyczącego minimalnego stażu pracy.**

Do niniejszej kategorii zaliczono także wcześniejsze emerytury, z których skorzystać mogą niektóre osoby urodzone pomiędzy 1 stycznia 1949 r., a 31 grudnia 1968 r.

Emerytura ta jest przyznawana ubezpieczonym, którzy nie przekroczyli powszechnego wieku emerytalnego, a ukończyli odpowiednio – 55 (kobiety) i 60 (mężczyźni) lat.

Do emerytur w systemie ustawowym zaliczane są także **emerytury rolnicze, renta strukturalna oraz wszystkie emerytury, których kryteria przyznawania określone są w odrębnych przepisach** (np. emerytury funkcjonariuszy służb mundurowych).

- pracownicze programy emerytalne
- indywidualne konto emerytalne
- emerytura – system nieznany
- emerytura pomostowa
- świadczenie kompensacyjne dla nauczycieli
- zasiłek lub świadczenie przedemerytalne
- renta z tytułu niezdolności do pracy
- renta rodzinna
- inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznanne

W przypadku **wcześniejszych emerytur** podstawową zasadą jest to, że mogą być przyznawane tylko tym osobom, które **nie ukończyły jeszcze powszechnego wieku emerytalnego** - który w II kwartale 2012 r. wynosił 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Wcześniejsze emerytury dotyczą również pracowników legitymujących się zatrudnieniem w **szczególnych warunkach** lub w **szczególnym charakterze**, działalnością twórczą lub artystyczną, zatrudnieniem na kolei lub pracą górniczą, którzy przepracowali wymagany okres w tych warunkach, a swoją pracę wykonywali stale i w pełnym wymiarze godzin.

Ze względu na charakterystykę oraz metodologię badania do świadczeń społecznych nie były zaliczane: zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki rodzinne, zasiłki opiekuńcze, świadczenia rehabilitacyjne, zasiłki chorobowe, zasiłki wyrównawcze.

Niniejsze badanie jest kolejną edycją modułu „Przejście z pracy na emeryturę” (poprzednie badanie zrealizowane było w 2006 roku). Obecne badanie nie nawiązuje w bezpośredni sposób do poprzedniej edycji – było ono realizowane w oparciu o nowe założenia metodologiczne zawarte w rozporządzeniu Komisji Europejskiej, dlatego porównywalność jego wyników z wcześniejszym badaniem jest ograniczona.

Nie należy także porównywać wyników tego badania z oficjalnymi danymi ZUS, KRUS itp. ponieważ opierają się one na informacjach będących deklaracjami samych respondentów, którzy w obliczu dużego skomplikowania i zmienności systemu świadczeń społecznych w Polsce nie zawsze muszą być dokładnie zorientowani jakie świadczenie otrzymują.

Uwagi do tablic

W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach „OGÓŁEM”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.

Z uwagi na reprezentacyjną metodę badania zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi w tych przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe podziały i występują liczby niskiego rzędu, mniejsze niż 20 tysięcy.

W tablicach zawierających informacje na temat statusu zatrudnienia, zawodu oraz PKD (odnoszą się one do **głównego** miejsca pracy), brak jest danych **dla osób, które zakończyły pracę przed 2005 r., mimo że mogło to być po 50-tym roku życia.**

Dotyczy tablic 7, 8, 9, 10, 11, 12

Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury odnosi się do sytuacji, kiedy respondent w chwili obecnej decyduje się na kontynuowanie pracy mając na uwadze np. możliwość zwiększenia wysokości przyszłej emerytury. Obecna praca jest wykonywana po to, by przyszła emerytura była jak najwyższa.

Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych i/lub gospodarstwa domowego, dotyczy przypadków, kiedy głównym powodem kontynuowania pracy jest zapewnienie jak największego dochodu w **chwili obecnej**.

Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych i/lub gospodarstwa domowego, odnosi się do sytuacji, gdy respondent uważa, że zapewnienie odpowiednich dochodów w chwili obecnej oraz potrzeba zwiększenia wysokości przyszłej emerytury **w jednakowym stopniu przyczyniają się** do kontynuowania przez niego pracy zawodowej.

Przyczyny inne niż finansowe to przypadki, gdy główny powód kontynuowania pracy nie wiąże się w żaden sposób z **obecną lub przyszłą sytuacją finansową**. Przyczynami kontynuowania pracy mogą być tu na przykład: odczuwanie satysfakcji z wykonywania pracy, chęć podnoszenia i doskonalenia swoich umiejętności, powody towarzyskie (dobra atmosfera w miejscu pracy), brak pomysłu na zagospodarowanie czasu na emeryturze itp.

Dotyczy tablic 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej – dotyczy planów i przewidywań dotyczących długości trwania aktywności zawodowej respondenta, które nie muszą mieć potem potwierdzenia w rzeczywistości.

Dotyczy tablic 20, 21, 22, 23, 24, 25

Korzystne warunki finansowe odejścia z pracy odnoszą się do sytuacji, gdy respondent decyduje się na zakończenie pracy ze względu na przysługujące mu korzystne rozwiązania finansowe np. ktoś zakończył pracę, gdyż obawiał się, że w wyniku zmian w przepisach późniejsze zakończenie pracy odbywałoby się na mniej korzystnych warunkach finansowych (np. straciłby wysoką odprawę, która przestaje przysługiwać osobom przechodzącym na

emeryturę po nowym roku). Także sama możliwość otrzymania odprawy (niezależnie od przyszłych znanych lub nieznanymi uregulowań) i oparcie decyzji o przejściu na emeryturę na tej podstawie była tu uwzględniona.

Utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy dotyczy osób, które straciły pracę i nie mogą jej znaleźć.

Brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego odnosi się do sytuacji, w której respondent osiągnął określony prawem wiek emerytalny i z tego powodu nie ma możliwości kontynuowania pracy. Może dotyczyć to np. sytuacji redukcji zatrudnienia w zakładzie pracy, gdy w pierwszej kolejności zwalniane są osoby, które osiągnęły wiek emerytalny (pomimo tego, że chciałyby one nadal pracować).

Spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty / emerytury dotyczy przypadków, w których respondent spełnił warunki uprawniające go do otrzymywania renty lub emerytury i **dobrowolnie**, z własnej inicjatywy skorzystał z tej możliwości.

Inne przyczyny związane z pracą zawodową dotyczą nieuwzględnionych powyżej przyczyn niekontynuowania pracy związanych z pracą zawodową np. niekorzystnych godzin pracy, uciążliwości wykonywanych zadań (wymagających np. dużej sprawności fizycznej), trudnych warunków panujących w miejscu pracy, stresu związanego z wykonywaną pracą, uciążliwą drogą do pracy, nieodpowiednimi kwalifikacjami w stosunku do wykonywanej pracy itp.

Dotyczy tablic 26, 27

Zmniejszenie liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę ma charakter dobrowolny, nie uwzględnia sytuacji, kiedy osoba została zmuszona przez pracodawcę do zmniejszenia wymiaru pracy. Dla osób biernych zawodowo odnosi się do przeszłości – momentu przed zakończeniem ostatniej wykonywanej pracy. W przypadku osób pracujących dotyczy sytuacji obecnej. Zmniejszenie liczby godzin pracy może dotyczyć zarówno sytuacji, gdy osoba pracująca w pełnym wymiarze czasu zmniejsza go o jakąś część jak i sytuacji, gdy ktoś rezygnuje z pracy po godzinach bądź z pracy dodatkowej, którą wykonywał do tej pory (bądź zmniejsza liczbę nadgodzin). Powodem zawsze musi być jednak perspektywa przyszłej emerytury (np. ktoś jest już zmęczony pracą na pełen etat bądź rozpoczął podejmowanie aktywności, którymi chce się zająć na emeryturze). **Pełna emerytura** rozumiana jest tu jako **moment ostatecznego zakończenia aktywności zawodowej**.

Dotyczy tablic 28, 29, 30, 31

Kategoria pozostałe obejmuje emerytury otrzymywane w ramach: Pracowniczych Programów Emerytalnych, Indywidualnych Kont Emerytalnych, Emerytur Pomostowych oraz nieznanymi systemów emerytalnych. Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń.

W publikacji zastosowano skrócone nazwy sekcji klasyfikacji PKD 2007 w stosunku do oficjalnie obowiązujących pełnych nazw sekcji. Nazwy skrócone w publikacji oznaczone zostały w tablicach znakiem „Δ”.

METHODOLOGICAL NOTES¹

The survey *Transition from work into retirement* was conducted in the second quarter of 2012 as a module of the *Labour Force Survey* (LFS). The module survey is an additional survey carried out alongside the core survey allowing to extend the scope of the information obtained in the main survey. The LFS module surveys are devoted to particular labour market issues and are carried out once (or periodically) on the sample of dwellings selected to the LFS conducted in a particular quarter.

The core *Labour Force Survey* (LFS) and the module survey *Transition from work into retirement* were carried out with the use of the sample survey method that allows generalization of the results over the general population (population of Poland² aged 15 years and more for the LFS; population of Poland aged 15-64 years for the presented module survey). The applied continuous observation method (mobile survey week)³ allows presentation of the situation in the labour market during the entire quarter.

The selection of the sample to the LFS survey is carried out according to the principles of the two-stage sampling. The first-stage sampling units are census units called census clusters in urban areas, while in rural areas they comprise census enumerations districts. The second-stage sampling units are dwellings. The selections of the first-stage sampling units and dwellings is carried out on the basis of the National Official Register of the Territorial Division of the Country including, i.a. the list of territorial statistical units and the address register of dwellings aggregated in accordance with particular census clusters and census enumeration districts.

The Labour Force Survey is carried out with the use of two questionnaires:

- **ZG Household File** – assigned to each household recorded in the surveyed dwellings;
- **ZD** questionnaire completed for each person aged 15 years and more, a member of the household in the selected dwelling, present in the household or absent for duration shorter than 12 months.

The ZD questionnaire includes questions concerning the situation in respect to the respondent's economic activity in the reference week, i.e. the fact of performing work, being unemployed or economically inactive, occupational history, job searching, and also additional information including, i.a. education and training.

¹ The detailed information concerning the Labour Force Survey methodology are presented in the quarterly CSO publication *Labour Force Survey in Poland*, available online on the website: http://www.stat.gov.pl/gus/praca_wynagrodzenia_PLK_HTML.htm

² The population of Poland in the LFS (and its modules) refers to the category of the actually resident population excluding the population staying outside the dwellings who is not the survey subject (i.e. the population living in institutional households, such as: workers' lodging-houses, students' dormitories, boarding schools, army barracks, social welfare homes, etc.) for 12 month or longer.

³ The mobile survey week means dividing the quarterly sample of the selected to the survey dwellings into 13 separate subsamples of the same size appointed for the surveying in each of the successive weeks of a quarter.

The results of both the LFS and the module survey *Transition from work into retirement* are generalized over the general population with the use of the data on the population of Poland (population aged 15 years and more) **coming from the balances compiled on the basis of the National Census of Population and Housing.**

The survey *Transition from work into retirement* was carried out with the use of the **additional ZD-F questionnaire** addressed exclusively to persons born in the years 1942-1962 members of the households in the dwellings sampled to the *Labour Force Survey* for whom the ZD questionnaire was completed.

Characteristics of the module survey *Transition from work into retirement*

The survey *Transition from work into retirement* was included in *The programme of statistical surveys of official statistics* for the year 2012, which provided a legal basis for its implementation. In addition, the survey is mentioned in the Programme of *ad hoc* modules for the *Labour Force Survey*, which is to be carried out in the European Union Member States in the years 2010 – 2012 (Commission Regulation No. 365/2008 of April 23, 2008). The law introducing the above mentioned module survey in the European Union countries is the European Commission Regulation No. 249/2011 of March 14, 2011.

The main objective of the module survey *Transition from work into retirement* was obtaining information on the situation of persons aged 50 – 69 years in the labour market, regarding their retirement entitlements or other social benefits, as well as in the context of the coming transition into transition into retirement.

The more detailed survey goals involve using the survey results for analysing:

- information concerning the type of social benefits (including old-age pensions) received by the respondent,
- the age threshold of transition into retirement,
- information on the percentage share of population exercising the rights to early retirement,
- the percentage share of persons who did not take advantage of the possibility for transition into retirement, despite having obtained pension entitlements,
- duration of the respondents' further desired activity in the labour market,
- finding reasons for combining an old-age pension and other social benefits with work.

Similarly to the core *Labour Force Survey*, the module survey was carried out by statistical offices of all voivodships, whereas the result data were compiled by the Statistical Computing Centre.

The survey subjects were **persons born in the years 1942-1962** (i.e. between 50-and 69 years of age during the survey), members of the households selected to the survey for whom the ZD questionnaire was completed. **Persons not working who were 49 years old or younger at the moment of terminating employment or who had never worked were excluded from the above population.** The survey was carried out with the use of an additional questionnaire (ZD-F), which consisted of three parts: the address one, the block of questions to the interviewer, and the block of questions to the respondent. The questionnaire is accompanied with the instruction describing in detail the principles of its completion.

Finally, 28,823 persons (the sample size) were surveyed with the module ZD-F questionnaire; after generalization it resulted with the population of 7,395 thousand persons. Among persons who participated in the core LFS survey and were subject to the module survey 3.4% refused to participate in the module survey.

Basic LFS definitions applied in the second quarter of 2012

The LFS methodology is based on the definitions of economically active population, the employed and unemployed, adopted by the Thirteenth International Conference of Labour Statisticians in October 1982, recommended for the use by the International Labour Organization. The survey concentrates on the situation from the point of view of economic activity of the population, i.e. the fact of performing work, being unemployed or economically inactive in the reference week.

Economically active population (or labour force) include all persons considered as employed or unemployed according to the following definitions.

The employed are all persons aged 15 years or more who during the reference week:

- performed for at least one hour any work generating pay or income, i.e. were employed as paid employees, worked on their own (or leased) agricultural holding, or conducted their own economic activity outside agriculture, assisted (without pay) in conducting family agricultural farm or family economic activity outside agriculture,
- had work but did not perform it:
 - due to sickness, maternity leave or vacation,
 - due to other reasons, but duration of the break in employment did not exceed 3 months or was longer than 3 months in case when these persons were paid employees and received during that period at least 50% of the hitherto earnings.

According to the international standards, apprentices who entered the occupational training or occupational preparation contract with a private or public employer are also counted among **the employed** providing that they receive remuneration.

Because of the survey methodological assumptions, **the number of employed persons obtained through the LFS does not cover some categories of persons who are registered as employed in the establishment surveys**, e.g.: employees living in lodging-houses for workers and employees working abroad for their Polish employers.

The population of the employed is divided into persons **working full-time and part-time**. Subpopulations of persons working full-time or part-time are specified depending on the respondent's declaration regarding his/her main job.

The employees in the **public sector** include persons employed in the state-owned units or units owned by the territorial self-government.

Among persons employed in the **private sector** are included self-employed persons (employers and own-account workers without employees), contributing family workers and employees hired by natural persons or in other private sector units.

Classification of the status in employment is based on the *International Classification of Status in Employment (ICSE)*. It specifies the following categories of the employed:

- **self-employed person** – a person who conducts his/her own economic activity, in which
 - **employer** – a person who conducts his/her own economic activity and employs at least one paid employee,
 - **own-account worker without employees** – a person who conducts his/her own economic activity and does not hire any employees,
- **employee** – a person employed on the basis of employment contract by a public or private employer,
- **contributing family worker** – a person who helps without agreed upon remuneration in conducting family economic activity.

Among **employees** are also included persons performing outwork and apprentices with whom enterprises or natural persons signed a contract for occupational training or learning skills for a particular job (if they receive pay). Whereas, agents in all systems of agencies are included in the **category of self-employed persons** (since 2004).

Since the first quarter of 2011, the LFS data on **occupations performed** by the employed in their **main job** (and occupations performed by unemployed and inactive persons in their last jobs) is presented in accordance with the **Classification of Occupations and Specialities 2010**, introduced by a decree of the Minister of Economy and Labour dated 8th December 2004 (Journal of Laws No. 265, item 2644), and by a decree of the Minister of Labour and Social Policy dated 1st June 2007 (Journal of Laws No. 106, item 728) amending a decree on classifications and specialities for labour market needs and the scope of its applications. The classification is based on the “*International Standard Classification of Occupations ISCO-1988*”, recommended for the use by the International Labour Organization.

Simplified in respect to the core LFS survey definitions of unemployed and economically inactive persons used in the module survey *Transition from work into retirement*.

Regardless of the fact that the survey *Transition from work into retirement* was carried out as a Labour Force Survey module, it was based on the simplified as compared with the LFS definitions of the status in the labour market. It was caused by the necessity to include the respondent in a particular category of the status in the labour market at the moment of the interview (questions addressed to particular groups: employed persons, unemployed or economically inactive, were slightly different). Therefore, a simplified classification of the respondents into particular subpopulations was used in the questionnaire. The differences concern the criteria of classifying a particular person into the category of the **unemployed or economically inactive**.

Among the **unemployed** were included persons who:

- were not employed during the reference week,
- were seeking a job.

The category of the **economically inactive** covered only persons who did not work, did not have a job and were not seeking a job.

The difference between definitions of the unemployed and the economically inactive used in the LFS and in the survey *Transition from work into retirement* consists mainly in omitting in the module survey the question of availability to work within a particular period and verification of job search methods (active methods of a job search were not taken into consideration). While in case of the LFS, in order to be classified as unemployed, beside of the active job search, the criterion was availability to take up work within two weeks following the reference week. In case of the module survey, the availability to take work was not required.

However, it should be mentioned, that simplified definitions of the discussed categories did not influence significantly the comparability of the data between the surveys.

Basic definitions used in the module survey *Transition from work into retirement*

Whenever the analysis or statistical tables refer to **persons receiving benefits**, it means persons who receive at least one of the described below social benefits:

- **old-age pension – statutory system** – in accordance with the general rule, the right to an old-age pension is acquired at the age of 60 years (women) and 65 lat (men), while in case of persons who were born before 1 January 1949 – also after meeting the criterion of minimal work seniority.

Early old-age pensions are also included in this category; some persons born between 1 January 1949 and 31 December 1968 may receive them. These pensions are granted

to persons who have not reached standard retirement age, but reached respectively – 55 (women) and 60 (men) years of age.

Among statutory old-age pensions are also included **farmers' pensions, structural pensions, and all pensions which are granted according to the criteria defined in separate regulations** (e.g. pensions of the uniformed service functionaries).

- employee retirement plans
- individual retirement account
- old-age pension – unknown pension system
- bridging old-age pensions
- compensation benefits for teachers
- pre-retirement benefit or allowance
- disability pension
- survivor's pension
- other type of benefit or unknown benefit

In case of **early old-age pensions**, the general rule that they may be only granted to persons who still **have not reached the standard retirement age** – in II quarter 2012 it was 60 years for women and 65 years for men.

Early pensions concern also employees who work in **specific conditions** or who have work of **special character**, creative or artistic activities, railway or mining workers, who worked a required period in these conditions and performed their work permanently and full-time.

Due to the survey characteristic and methodology, among social benefits were not included: unemployment benefits, family benefits, care benefits, rehabilitation or sickness allowances, compensation benefits.

The presented survey is the successive edition of the module *“Transition from work into retirement”* (the previous survey was conducted in 2006). The current survey does not refer directly to the previous edition – it was carried out with the appliance of new methodological assumptions included in the Regulation of the European Commission, therefore comparability of its results with the previous survey is limited.

In addition, the survey results should not be compared with the official data of the Social Insurance Institution, KRUS, etc. as they are based on the information consisting of the respondents' declarations, who may not always be fully aware what kind of benefit they receive, considering the complex character and changeability of the pension system in Poland.

Comments to the tables

In some tables the data, when summed up, may give a different total than the number in the column "TOTAL". This is due to the rounding-off done after generalizing results of the survey.

Due to the fact that the survey was carried out with the use of the sample survey method, the data should be dealt with carefully in cases where more detailed aggregations were used and figures are lower than 15 thousand.

Tables with information on employment status, occupation and NACE sections (related to the main job) do not include data for persons who terminated work before 2005, despite the fact that it happened after reaching 50 years of age.

Concerns tables 7, 8, 9, 10, 11, 12

Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension refers to the situation when the respondent decides to continue work now bearing in mind, e.g. the possibility to increase the future old-age pension. The current work is performed in order to obtain the highest possibly future pension.

Ensuring adequate current personal/ household income concerns the cases when the main reasons for continuing work is providing the highest possible **current income**.

Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension or ensuring adequate current personal or/and household income, refers to the situation when the respondent believes that ensuring the adequate current income or and the need to obtain higher future old-age pension **are equivalent reasons** for continuing paid work.

Reasons other than financial ones are cases when the main reason for continuing work is not connected in any way with **the present or future financial situation**. The reasons for continuing work may be in this case, e.g. satisfaction with performed work, willingness to develop and improve one's own skills, social reasons (good atmosphere at work), lack of idea how to organize one's own time on retirement, etc.

Concerns tables 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

Planned duration of continuing work – refers to planned and anticipated duration of the respondent's further economic activity, which might not be actually reflected in reality.

Concerns tables 20, 21, 22, 23, 24, 25

Favourable financial terms to leave work refers to the situation when the respondent decides to terminate employment because of obtaining the right to more favourable financial arrangements, e.g. somebody terminated work because he/she was afraid that transition into retirement postponed to the next year would be on less favourable terms due to legal changes (e.g. he/she would not receive any compensation, which persons who retire in the following year would not be entitled to). Also the possibility to receive compensation

itself, (irrespective of the future known or unknown regulations) and making the decision based on this, has been included.

Lost a job and/or could not find a job concerns persons who have lost a job and cannot find another one.

Could not continue work because of reaching the retirement age refers to the situation when the respondent reached the statutory retirement age and therefore, he/she has no possibility to continue work. It could concern, e.g. employment reductions in the enterprise when the first to be made redundant are persons who reached retirement age (despite the fact that they would like to continue work).

Meeting the conditions entitling to disability/old-age pension concerns the cases when the respondent met the conditions entitling him/her to receiving a pension or old-age pension and **voluntarily**, on his/her own initiative took advantage of this possibility.

Other reasons connected with work concerns the reasons not mentioned above related to paid work, e.g. unfavourable working hours, strenuousness of performed tasks (requiring, e.g. physical fitness), difficult conditions at work, stress connected with the performed work, strenuous commuting, inadequate qualifications in respect to the performed work, etc.

Concerns tables 26, 27

Reduction in the number of working hours in the move towards transition into retirement is voluntary, it does not include the situation when the respondent was forced by his/her employer to reduce the number working hours. In case of economically inactive persons it refers the past – the moment before termination of the last work. In case of the employed it refers to the current situation. The reduced number of hours may concern both: the situation when a person working full-time reduces his/her working hours by some part, as well as the case when somebody resigns from overtime or additional work which he/she has been performed until recently (or reduces the number of overtime hours). Nevertheless, the reasons must always be the move towards the future retirement (e.g. a person is already tired with full-time work or has taken up activities he/she wants to carry on retirement). **Full retirement** is understood here as the **moment of the final termination of economic activity**.

Concerns tables 28, 29, 30, 31

The category **other pensions** regards pensions received within the framework of: Employee Retirement Plans, Individual Retirement Accounts, bridging old-age pensions, and unknown pension schemes. One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits.

Abbreviations are used regarding the NACE classification on economic activity. The shortened names in the publication were marked in the tables with „Δ”.

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEJŚCIE Z PRACY NA EMERYTURĘ W 2012 ROKU

1. Wprowadzenie

Proces starzenia się ludności, tj. zwiększania się liczby i udziału osób starszych w ludności ogółem, jeszcze do niedawna pozostawał w cieniu szeroko dyskutowanego problemu eksplozji demograficznej. Dopiero ostatnia dekada XX wieku przyniosła zwrot w spojrzeniu na zachodzące zmiany demograficzne, w szczególności w odniesieniu do Europy, dla której określenie „Stary Kontynent” zaczęło nabierać nowej, dosłownej interpretacji.

Starzenie się ludności jest procesem złożonym, kształtowanym jednocześnie przez zmiany płodności, umieralności oraz migracji. Zjawisko to występuje obecnie we wszystkich krajach europejskich, choć jego nasilenie i ramy czasowe wykazują duże zróżnicowanie. Polska należy do grupy krajów europejskich o stosunkowo „młodej” populacji (mierzonej medianą wieku bądź współczynnikami obciążenia demograficznego), co wynika w dużym stopniu z późniejszego, w stosunku do krajów zachodnioeuropejskich, momentu początku spadku współczynnika dzietności. Spadek ten jest jednak na tyle duży i nie wykazuje obecnie tendencji wzrostowych (co miało miejsce w wielu krajach zachodnioeuropejskich), iż obserwowane i prognozowane tempo wzrostu odsetka osób starszych w Polsce należy do najwyższych w Europie. Prognozy demograficzne ONZ, a także Eurostat wskazują, iż w perspektywie kilkudziesięcioletniej populacja Polski będzie charakteryzowała się jedną z najstarszych struktur wieku w Europie.¹

W związku z obserwowanymi procesami demograficznymi odsetek osób w wieku produkcyjnym, stanowiących potencjalne zasoby pracy, będzie maleć. Spadek ten wystąpi, lub już występuje, nie tylko w ujęciu względnym (w relacji do osób w wieku poprodukcyjnym), ale dla wielu krajów (w tym dla Polski) także w odniesieniu do absolutnej liczby ludności w wieku produkcyjnym. Niewątpliwie zmiany te stanowią duże wyzwanie dla sektora finansów publicznych, w szczególności w zakresie funkcjonowania systemów ubezpieczenia emerytalnego oraz zdrowotnego, które obejmują i obejmować będą coraz większą liczbę osób korzystających ze świadczeń w oparciu o składki odprowadzone w przeszłości. Sytuacja ta stanowi realne zagrożenie dla stabilności sektora ubezpieczeń społecznych i jednocześnie prowadzić może do nadmiernego obciążenia pracujących osób młodych kosztami utrzymania grupy biernych zawodowo, w tym osób starszych. Problem ten rozpatrywany jest także w kontekście zagrożenia dla idei spójności społecznej oraz solidarności i sprawiedliwości międzypokoleniowej.²

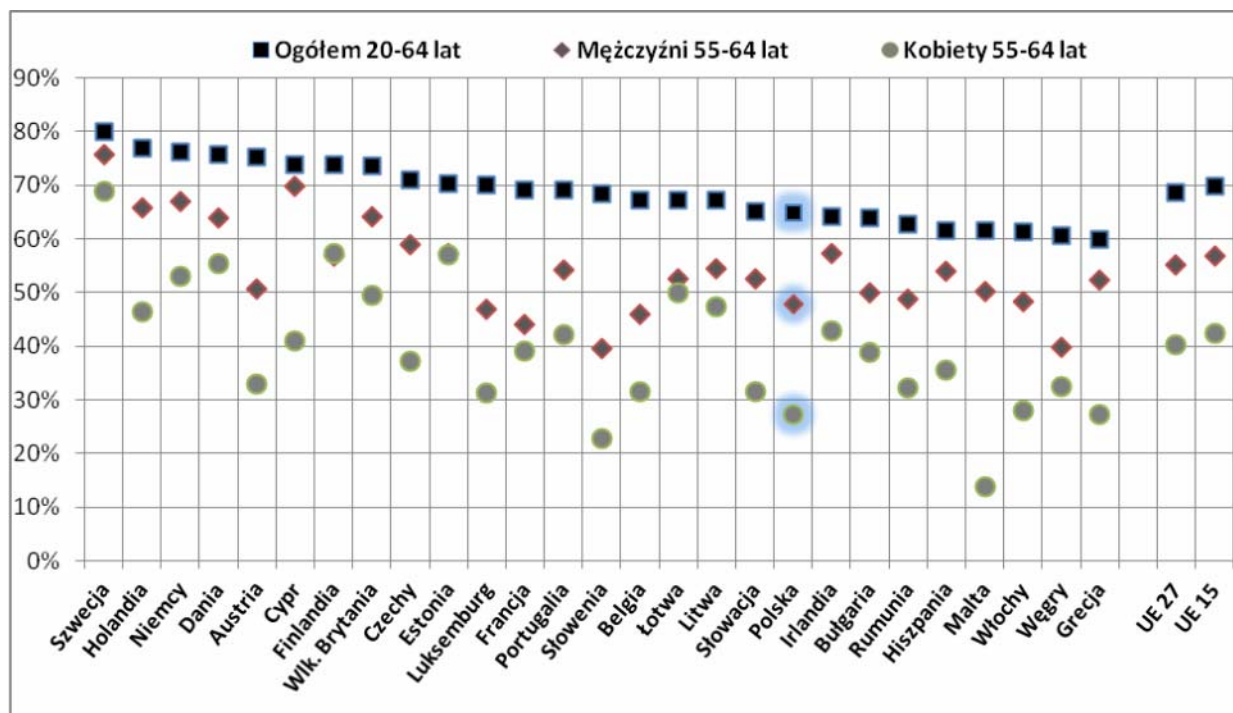
Rządy państw europejskich podejmują próby zahamowania bądź ograniczenia postępującego procesu starzenia się ludności korzystając m.in. z narzędzi polityki ludnościowej. Narzędzia te mają za zadanie wpływać przede wszystkim na zachowania prokreacyjne ludności, bądź kształtowanie świadomej polityki migracyjnej kraju. Jednakże, w obliczu intensyfikacji zmian struktury wieku populacji, działania te najprawdopodobniej nie będą w stanie zatrzymać wzrostu odsetka osób starszych w krajach europejskich. Równolegle prowadzi się więc działania mające za zadanie poprawę jakości oraz liczebności

¹ Wyniki prognozy ludności krajów Unii Europejskiej do roku 2060 przygotowanej przez Eurostat dostępne są na stronie: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables; zaś wyniki prognozy ludności świata do roku 2050 przygotowanej przez ONZ pod adresem: <http://www.un.org/esa/population/>

² Por. m.in. dokument „Pracując razem, pracując lepiej: Nowe ramy otwartej koordynacji polityk ochrony socjalnej i integracji społecznej w Unii Europejskiej”, Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, z dnia 22.12.2005; także polski program „Solidarność Pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób 50+”, przyjęty przez Radę Ministrów 17.10.2008.

zasobów pracy, m.in. poprzez politykę mającą na celu wzrost wydajności pracy, popularyzację modelu uczenia się przez całe życie i aktywnego starzenia się, wspieranie mobilności ludności, tworzenia elastycznych warunków zatrudnienia (np. model *flexicurity*) oraz aktywizację osób biernych zawodowo. Ostatni postulat nakierunkowany jest w dużym stopniu na grupę osób w wieku 50 lat i więcej, w której odsetki osób pracujących wyraźnie odbiegają od poziomów zatrudnienia dla młodszych grup wieku we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Wykres 1 ukazuje istotne różnice w wartościach wskaźnika zatrudnienia dla ogółu ludności w wieku 20-64 lat oraz podpopulacji kobiet i mężczyzn w wieku 55-64 lat.

Wykres 1. Wartość wskaźnika zatrudnienia dla wybranych grup wieku w 2011 r. w krajach UE

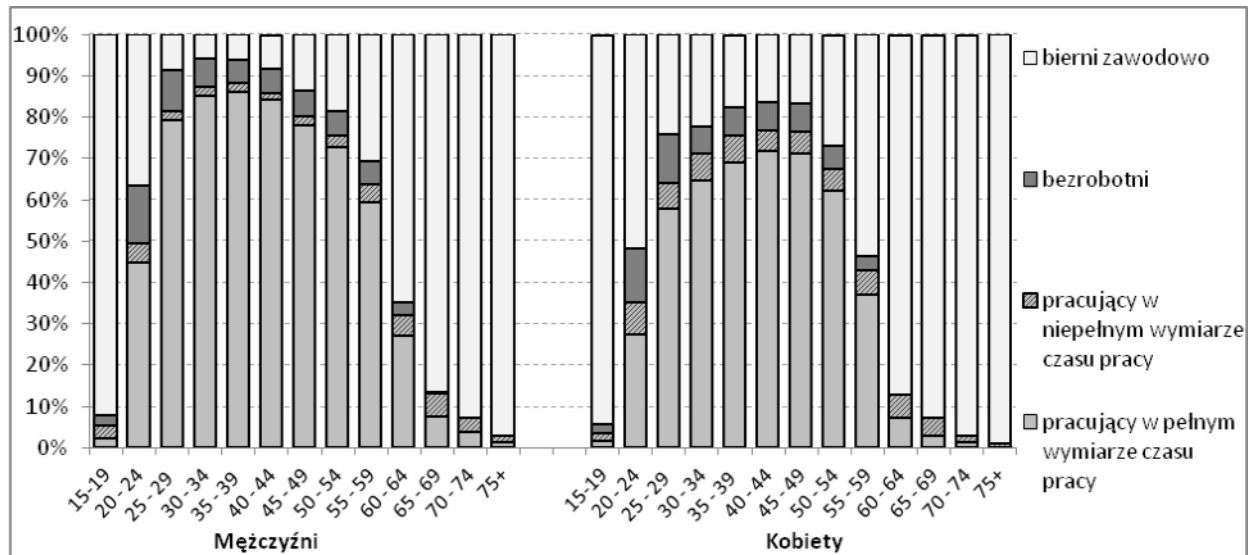
Źródło: Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>); dane pobrane 15.12.2012 r.

Krajem, który stanowi przykład dla pozostałych krajów UE w zakresie wysokiego poziomu aktywności zawodowej w starszych grupach wieku, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, jest Szwecja. Nowe kraje członkowskie charakteryzują się przeciętnie niższymi wskaźnikami zatrudnienia niż średnie wartości w krajach UE 15. Jednakże zróżnicowanie wartości wskaźników zatrudnienia w grupie krajów UE 27 jest stosunkowo duże – dla populacji w wieku 20-64 lat wynosi 20 p.proc. (por. Szwecja i Grecja), zaś dla węższych grup wieku jest ono jeszcze większe. Dla populacji mężczyzn w wieku 55-64 różnica między największą a najmniejszą wartością wskaźnika zatrudnienia w UE 27 wynosi 36 p.proc. (Szwecja i Słowenia), zaś analogiczna wartość dla kobiet sięga 55 p.proc. (Szwecja i Malta).

Czynnikiem utrudniającym jednoznaczną analizę zjawiska przejścia z pracy na emeryturę w świetle wyników niniejszego badania, jest duża dynamika zmian polskiego systemu emerytalnego. Wspomnieć należy m.in. o wprowadzonej w latach ubiegłych możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę, ustanowieniu regulacji w zakresie łączenia pracy z pobieraniem emerytury, wprowadzeniu rent strukturalnych dla rolników, a także podwyższeniu (i zrównaniu w przyszłości dla kobiet i mężczyzn) powszechnego wieku emerytalnego do 67 lat. Prezentowana w niniejszej publikacji sytuacja społeczno-ekonomiczna osób przechodzących na emeryturę odzwierciedla tylko część z wielu wprowadzonych w ostatnim czasie zmian systemowych, bowiem efekty niektórych z nich zauważalne będą dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym.

Wartości wskaźników zatrudnienia dla Polski, w szczególności dla starszych grup wieku, są istotnie niższe niż średnie dla Unii Europejskiej. Polska charakteryzuje się wysokimi odsetkami biernych zawodowo w starszych grupach wieku, które powinny teoretycznie jeszcze aktywnie uczestniczyć w rynku pracy (Wykres 2). W świetle regulacji prawnych obowiązujących w 2012 roku, określających powszechny wiek emerytalny dla kobiet jako 60 lat, zaś dla mężczyzn – 65 lat, fakt, iż aż 54,0% kobiet w grupie wieku 55-59 lat oraz 64,7% mężczyzn w grupie wieku 60-64 lat są klasyfikowani jako bierni zawodowo ukazuje powszechność przedwczesnego wycofywania się z rynku pracy.

Wykres 2. Struktura ludności według statusu na rynku pracy w grupach wieku w II kwartale 2012 r.

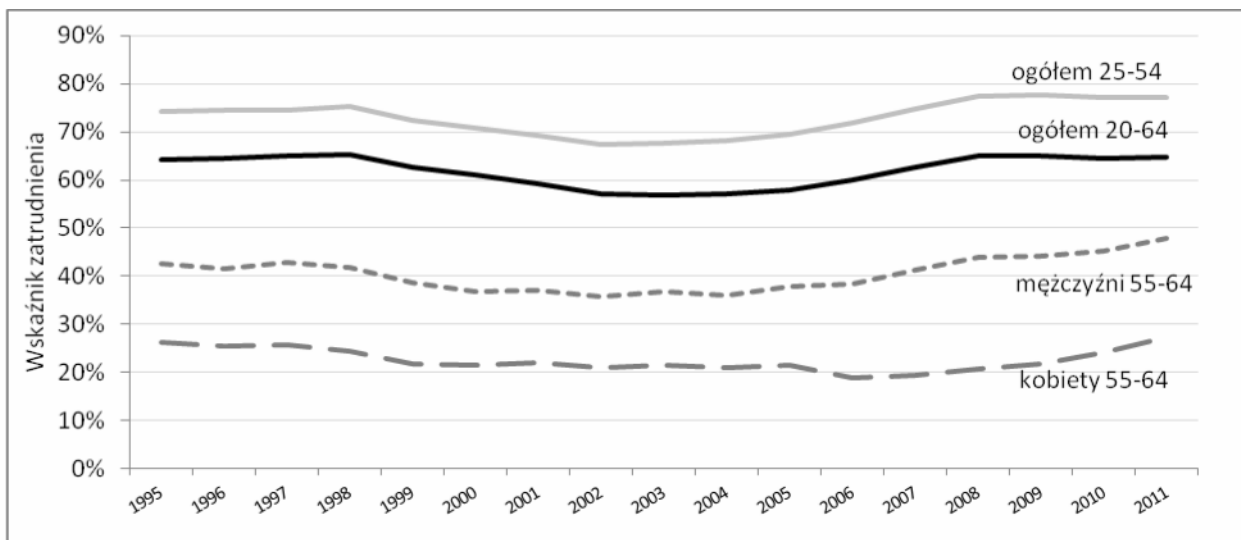

Źródło: dane BAEL, II kwartał 2012 r.

Niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem w Polsce jest obserwowany w ostatnich latach wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia w starszych grupach wieku (Wykres 3), na co w dużym stopniu wpływ ma ograniczenie przywilejów związanych z nabywaniem prawa do wcześniejszej emerytury. Zmiany te przyczyniają się do zmniejszenia dystansu między wartościami wskaźników zatrudnienia osób w wieku 55-64 lat w Polsce i w krajach EU15: w 2006 r. różnica ta wynosiła 17,2 p.proc., zaś w 2011 r. jej wartość spadła do 12,6 p.proc. Należy jednak zaznaczyć, że także pozostałe kraje unijne prowadzą politykę mającą na celu wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zwiększenie wskaźników zatrudnienia w starszych grupach wieku zgodnie z przyjętymi celami Strategii Lizbońskiej i obecnie obowiązującej strategii Europa 2020. Stąd osiągnięcie w Polsce poziomów zatrudnienia w starszych grupach wieku na poziomie UE może wymagać dłuższego okresu czasu.

W Strategii Lizbońskiej sformułowano wyraźny cel osiągnięcia poziomu zatrudnienia 50% dla osób w wieku 55-64 do 2010 r., przy czym w 2011 r. wskaźnik zatrudnienia dla populacji ogółem w tej grupie wieku wyniósł 49,5% dla UE 15 i 47,4% dla UE 27. Mimo iż łączny cel dla Unii Europejskiej nie został osiągnięty, to 11 krajów członkowskich cel ten wypełniło, i jednocześnie w wielu krajach zaobserwowano wyraźną poprawę w zakresie statystyk zatrudnienia osób starszych.³ Do krajów tych należy także Polska, jednak zaobserwowana tu wartość wskaźnika zatrudnienia w 2011 r. na poziomie 36,9% dla populacji ogółem w wieku 55-64 lat (47,8% dla mężczyzn i 27,3% dla kobiet) istotnie odbiega od założonego celu Strategii Lizbońskiej.

³ New skills and new jobs in Europe: pathways towards full employment, European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Socio-Economic Sciences and Humanities, 2012, str. 62-63.

Wykres 3. Wartość wskaźnika zatrudnienia w Polsce w latach 1995-2011 dla wybranych grup wieku

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html>), dane średnioroczne BAEL

W strategii Europa 2020 zrezygnowano z przypisywania określonym grupom docelowych poziomów zatrudnienia, zakładając jedynie osiągnięcie wartości wskaźnika zatrudnienia dla ogółu populacji osób w wieku 20-64 lat na poziomie 75% w 2020 r. Jednakże w towarzyszącym strategii Europa 2020 dokumencie zawierającym wytyczne dla polityki zatrudnienia⁴ wyraźnie wskazuje się na dążenie do zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i ograniczenie bezrobocia strukturalnego w odniesieniu do grup wymagających specjalnego wsparcia: ludzi młodych, starszych i kobiet. Postulat zwiększenia poziomu zatrudnienia w grupie osób starszych pojawia się także w wielu innych dokumentach o charakterze strategicznym lub doradczym, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Wymienić można tutaj m.in. Europejską Strategię Zatrudnienia, Krajową Strategię Zatrudnienia 2007-2013, Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2012-2014, czy też Strategię Rozwoju Kraju 2020.

Kierunki polityki społeczno-gospodarczej różnych państw są więc zgodne co do potrzeby zwiększenia stopnia aktywnego uczestnictwa w rynku pracy osób starszych, jednak nie ma konsensusu co do narzędzi, które powinny zostać zastosowane, aby ten cel osiągnąć, także ze względu na zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy i jego otoczenia w poszczególnych krajach. Stąd **istnieje potrzeba dogłębnej analizy przebiegu procesu wycofywania się z rynku pracy osób starszych, tj. poznania przyczyn, dla których osoby pracujące przechodzą na emeryturę, lub decydują się kontynuować pracę otrzymując jednocześnie emeryturę. Ważnym pytaniem badawczym jest także powszechność korzystania z możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę, a także pobierania świadczeń społecznych innych niż emerytura**, przyjmujących jednak w wielu przypadkach funkcję emerytury, tj. będąc źródłem utrzymania dla osób, które definitywnie zakończyły pracę zarobkową. Świadczenia te w wielu przypadkach pozwalają na dezaktywację zawodową przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego i stanowią porównywalne obciążenie dla sektora finansów publicznych jak emerytury.

Uzyskanie odpowiedzi na powyższe pytania we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej, a także stowarzyszonych i kandydujących, było celem badania *Przejście z pracy na emeryturę* przeprowadzonego w drugim kwartale 2012 roku przy *Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności* (angielska nazwa badania *Labour Force Survey* w pozostałych krajach UE) na próbie osób w wieku 50-69

⁴ Decyzja Rady z dnia 27.04.2010 w sprawie wytycznych dla polityki zatrudnienia państw członkowskich; Zintegrowane wytyczne dotyczące strategii Europa 2020 – część druga.

lat. Badanie to koordynowane jest przez Eurostat, który przygotował ujednoliconą metodologię zobowiązując kraje członkowskie do jej wdrożenia.⁵ Pytania zawarte w kwestionariuszu badania, oprócz wspomnianych powyżej kluczowych zagadnień, pozwalają na uzyskanie informacji na temat wieku przejścia na emeryturę, niekorzystania z prawa do przejścia na emeryturę mimo nabycia odpowiednich uprawnień, planów dotyczących okresu pozostawania aktywnym zawodowo dla osób pracujących, chęci podjęcia pracy zawodowej wśród osób opuszczających rynek pracy oraz zmniejszenia liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę. Odpowiedzi na wymienione pytania mogą zostać wykorzystane do opracowania lepiej dopasowanych do rzeczywistości i jednocześnie bardziej efektywnych narzędzi polityki społeczno-gospodarczej mających na celu wydłużanie okresu aktywności zawodowej w świetle postępującego procesu starzenia się ludności Europy.

Wyniki badania *Przejście z pracy na emeryturę* dla Polski przeprowadzonego w 2012 r. zostały przedstawione w niniejszym opracowaniu w kolejnych rozdziałach. Rozdział drugi poświęcony jest ogólnej charakterystyce osób w wieku 50-69 lat w kontekście aktywności ekonomicznej, zaś rozdział trzeci omawia zakres, w jakim korzystają oni ze świadczeń społecznych, bez wyszczególniania rodzajów świadczeń. Kolejny rozdział charakteryzuje populację osób otrzymujących świadczenia społeczne uwzględniając dodatkowo informację, czy jest to emerytura, renta, czy też zasiłek lub świadczenie przedemerytalne. W rozdziale piątym ukazane są informacje na temat populacji emerytów, w szczególności w odniesieniu do wieku przejścia na emeryturę oraz powszechności otrzymywania wcześniejszej emerytury. Rozdział szósty koncentruje się na osobach pobierających świadczenia społeczne, które jednocześnie pracują, dostarczając także wglądu w powody, dla których nadal wykonują one pracę zarobkową oraz w plany dalszej aktywności zawodowej. Następnie analizie poddana jest grupa osób biernych zawodowo w wieku 50-69 lat, które otrzymują świadczenia społeczne, wskazując na przyczyny zaprzestania przez nich pracy zarobkowej, a także ukazując ich chęci do kontynuacji zatrudnienia w momencie zakończenia ostatniej pracy. Opracowanie zakończone jest podsumowaniem.

2. Aktywność zawodowa osób w wieku 50-69 lat

Wzorzec aktywności zawodowej osób w wieku 50-69 lat wyraźnie odbiega od wzorca aktywności populacji w wieku *prime age*⁶, cechującej się najwyższymi współczynnikami aktywności zawodowej i wskaźnikami zatrudnienia (por. np. Wykresy 2 i 3). Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w II kwartale 2012 r. wskazują, iż w populacji osób w wieku 50-69 lat liczba pracujących wyniosła 4 104 tys. osób, podczas gdy liczba biernych zawodowo 5 065 tys., zaś bezrobotnych 336 tys. Stąd odsetek biernych zawodowo w ogóle ludności w wieku 50-69 lat sięga 53,3%, przy czym naturalnie wykazuje on duże zróżnicowanie w węższych grupach wieku: 22,7% osób w wieku 50-54 lat jest biernych zawodowo, podczas gdy dla osób w wieku 65-69 lat odsetek ten wzrasta do 90,0%.

Podobnie jak dla całej populacji osób w wieku 15 lat i więcej, także w starszych grupach wieku względnie częściej kobiety pozostają bierne zawodowo, przy czym to właśnie w starszych grupach wieku różnice między aktywnością zawodową według płci są największe: w grupach wieku 55-59 oraz 60-64 lat rozbieżność między wartościami współczynników aktywności zawodowej wśród kobiet i mężczyzn sięga odpowiednio 23,0 i 22,4 p.proc. Obserwuje się także wyraźne różnice w odniesieniu do innych cech

⁵ Dokumentem prawnym określającym zakres i sposób przeprowadzenia omawianego badania modułowego jest rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 249/2011 z dnia 14.03.2011 (*Commission Regulation (EU) No 249/2011 of 14 March 2011 adopting the specifications of the 2012 ad hoc module on transition from work to retirement provided for by Council Regulation (EC) No 577/98*)

⁶ Kobiety w wieku 25-55 lat, mężczyźni w wieku 25-60 lat.

związanych z rynkiem pracy dla populacji osób wieku 50-69 lat na tle populacji osób w wieku 15 lat i więcej oraz populacji osób w wieku 30-49 lat (Tabela 1).

Tabela 1. Wybrane statystyki rynku pracy według grup wieku i płci, BAEL II kwartał 2012 r.

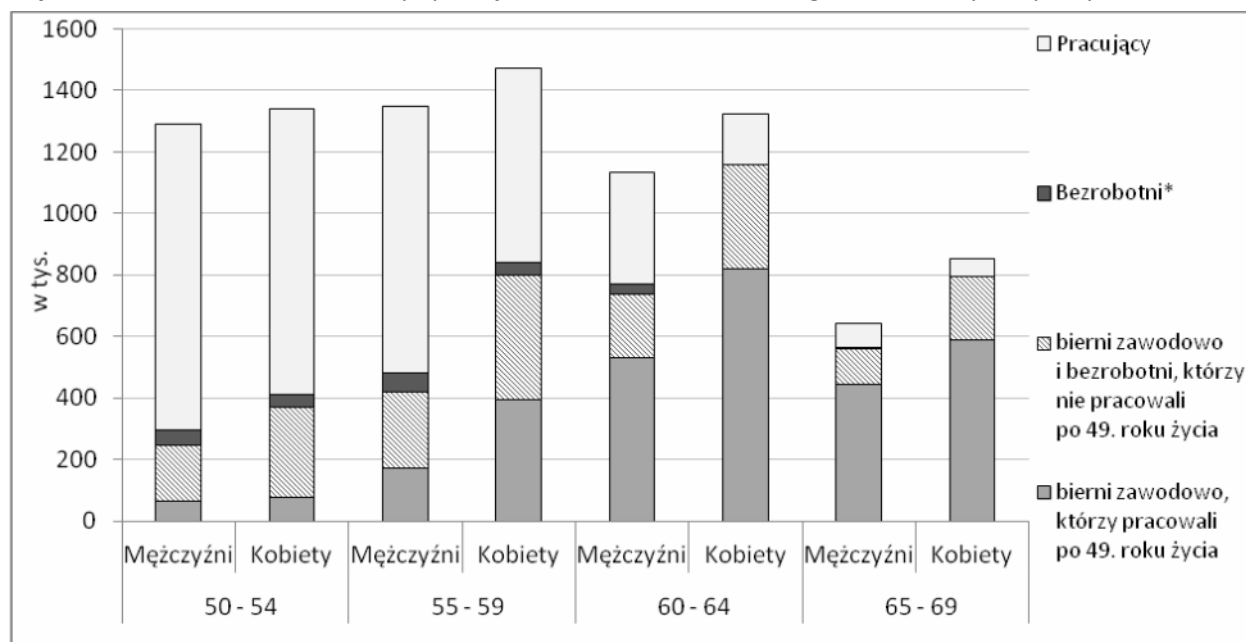
Wyszczególnienie	50-69 lat		15 lat i więcej		30-49 lat	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Odsetek osób z wykształceniem wyższym	12,6	14,1	16,8	21,7	23,1	32,9
Współczynnik aktywności zawodowej	56,2	38,3	64,2	48,1	91,9	81,5
Wskaźnik zatrudnienia	51,8	35,5	58,3	42,9	85,6	74,7
Stopa bezrobocia	7,9	7,1	9,2	10,7	6,9	8,4
Udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy w pracujących ogółem	8,0	15,1	5,2	11,4	2,4	7,8
Odsetek osób wskazujących chorobę lub niepełnosprawność jako powód pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy	16,8	7,4	11,6	4,3	11,5	2,7
Udział pomagających bezpłatnie członków rodziny w pracujących ogółem	1,8	6,3	2,3	5,0	1,1	4,6
Udział pracujących w rolnictwie indywidualnym w pracujących ogółem	16,4	15,3	12,0	11,7	10,6	11,8

Powyższa Tabela ukazuje wyraźne różnice między grupą wieku 50-69 lat a ogółem populacji w wieku 15 lat i więcej w odniesieniu do cech charakteryzujących ludność na rynku pracy. Jeszcze większe różnice obserwuje się, gdy grupę osób w wieku 50-69 lat porównamy z populacją osób w wieku 30-49 lat, tj. grupą młodszą i także obejmującą populację o rozpiętości wieku 20 lat. Dla grupy osób starszych na rynku pracy obserwuje się, oprócz wyraźnie niższych wartości współczynnika aktywności zawodowej oraz wskaźnika zatrudnienia, także istotnie wyższy odsetek osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy, przy jednocześnie częstszym wskazywaniu choroby lub niepełnosprawności jako powodu takiego charakteru zatrudnienia. Wśród osób w wieku 50-69 lat obserwuje się rzadziej osoby z wyższym wykształceniem niż w młodszych grupach wieku; dodatkowo osoby starsze częściej pracują w rolnictwie indywidualnym. Także udział pomagających członków rodziny w populacji pracujących jest nieznacznie wyższy w rozważanej, starszej grupie wieku. Stopa bezrobocia w starszej grupie wieku jest niższa niż stopa bezrobocia dla populacji w wieku 15 lat i więcej, co w połączeniu z niskimi wartościami wskaźnika zatrudnienia wskazuje, że w dużym stopniu osoby starsze w obliczu utraty pracy raczej wycofują się z rynku pracy (przechodzą w stan bierności zawodowej) niż podejmują próby aktywnego szukania pracy.

Badanie modułowe *Przejście z pracy na emeryturę*, jak zaznaczono w uwagach metodycznych publikacji, obejmuje populację osób w wieku 50-69 lat z wyłączeniem osób, które w momencie zakończenia ostatniej pracy miały 49 lat lub mniej, lub nigdy nie pracowały.⁷ W kontekście omawianego badania osoby, które pozostawały biernie zawodowo lub bezrobotne przed 50. rokiem życia, charakteryzują się w dużym stopniu innymi przyczynami i motywacjami niepodjęcia pracy zawodowej, niż czynniki związane z procesem wycofywania się z rynku pracy w kontekście przejścia na emeryturę.

Stąd populacja docelowa modułu *Przejście z pracy na emeryturę* obejmuje 7 395 tys. osób, podczas gdy populacja osób w wieku 50-69 lat, na którą uogólnia się wyniki badania podstawowego BAEL, wynosi 9 506 tys. osób (II kwartał 2012 r.). Szacuje się więc, że 22,2% osób (tj. ponad 2 mln) w grupie wieku 50-69 lat nie pracowało po 49. roku życia (lub nigdy nie podjęło pracy). Liczebność i struktura ogółu populacji w wieku 50-69 lat uwzględniająca aktywność zawodową oraz moment zakończenia ostatniej pracy przedstawiona jest na Wykresie 4. Kategoria ludności oznaczona deseniem (bezrobotni i bierni zawodowo, którzy nie pracowali po 49. roku życia) znajduje się poza populacją docelową badania modułowego.

Wykres 4. Liczebność i struktura populacji w wieku 50-69 lat według statusu na rynku pracy

Źródło: dane BAEL, II kwartał 2012 r.

* bezrobotni, którzy pracowali po 49. roku życia

Wykres 4 ilustruje wyraźne spadki liczebności aktywnych zawodowo w kolejnych grupach wieku i jednocześnie ukazuje, jak duże są grupy osób biernych zawodowo, którzy ostatnią pracę zakończyli przed 50. rokiem życia. O ile powyższe statystyki dla młodszych grup wieku nie muszą oznaczać, że osoby te już do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego nie podejmą żadnej pracy, to jednak wynik, iż co 5-ta osoba w wieku 65-69 lat (21,5%) zakończyła swoją ostatnią pracę przed 50. rokiem życia jest faktem świadczącym o wysokim odsetku niewykorzystanych w przeszłości zasobów pracy.

⁷ Definiując populację docelową modułu nie wprowadza się warunku na minimalną długość okresu zatrudnienia po 49. roku życia, ani ograniczenia co do statusu zatrudnienia (uwzględnieni są zarówno pracownicy najemni, pracujący na własny rachunek jak i bezpłatnie pomagający członkowie rodziny).

Zgodnie z definicją populacji docelowej omawianego badania modułowego, ludność w wieku 50-69 lat, która zakończyła ostatnią pracę przed 50. rokiem życia nie będzie uwzględniona w analizach w kolejnych częściach opracowania, o ile nie zostanie wyraźnie zaznaczone, iż rozpatrywana populacja obejmuje szersze kategorie ludności niż populacja docelowa modułu. Stąd informacje zawarte w kolejnych rozdziałach nie uwzględniają np. osób, które pobierają różne świadczenia społeczne (renty, emerytury), ale które nie podjęły żadnej pracy po 49. roku życia. To ograniczenie, a także metoda reprezentacyjna badania oraz deklaracyjny charakter pozyskiwania informacji wpływają w dużym stopniu na wystąpienie możliwych rozbieżności w stosunku do danych administracyjnych i wyników innych badań w kontekście zakresu korzystania ze świadczeń społecznych ludności w wieku 50-69 lat.

3. Korzystanie ze świadczeń społecznych wśród osób w wieku 50-69 lat

Wyniki badania *Przejsie z pracy na emeryturę* wskazują, iż w grupie osób w wieku 50-69 lat, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia lub pracują nadal, prawie połowa (47,5%) pobiera świadczenia społeczne. Definicja świadczeń społecznych przyjęta na potrzeby badania odnosi się do świadczeń o charakterze finansowym, z których respondent korzysta w sposób regularny i cykliczny. Do świadczeń społecznych zaliczane są więc emerytury (zarówno w ramach systemu ustawowego, pracowniczych programów emerytalnych, indywidualnych kont emerytalnych, a także emerytury pomostowe), renty (z tytułu niezdolności do pracy, z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, renty rodzinne), zasiłek lub świadczenie przedemerytalne oraz świadczenia kompensacyjne dla nauczycieli.⁸ Zasiłek dla bezrobotnych nie jest przedmiotem omawianego badania.

W poniższym rozdziale przedstawione jest ogólne spojrzenie na powszechność korzystania ze świadczeń społecznych, także w odniesieniu do aktywności ekonomicznej w starszych grupach wieku, nie rozróżniając rodzaju pobieranych świadczeń. Podejście to uzasadnione jest założeniem, że na etapie wstępnej analizy warto jest ukazać zakres, w jakim ludność korzysta ze świadczeń społecznych związanych z przeszłą aktywnością na rynku pracy, bez ukazywania struktury pobieranych świadczeń, co mogłoby odciągnąć uwagę czytelnika od ogólnej analizy skali zjawiska. Z punktu widzenia efektywności wykorzystania zasobów pracy oraz obciążenia budżetu państwa fakt, czy pobierane świadczenie jest wcześniejszą emeryturą, rentą z tytułu niezdolności do pracy, czy też zasiłkiem przedemerytalnym ma bardzo podobne implikacje społeczno-gospodarcze.⁹

W Tabeli 2 przedstawiono podstawowe informacje dotyczące korzystania ze świadczeń społecznych w populacji osób w wieku 50-69 lat. Wyniki badania wskazują, iż różnice w częstości otrzymywania świadczeń społecznych między obszarami wiejskimi a miejskimi są stosunkowo niewielkie (3 p.proc.). Zdecydowanie wyraźniejsze różnice zarysowują się między kobietami i mężczyznami oraz między grupami wieku, co naturalnie powiązane jest z nabywaniem uprawnień emerytalnych. Wśród kobiet w wieku 50-69 lat 55,6% pobiera świadczenia społeczne, podczas gdy dla mężczyzn odsetek ten wynosi 39,1%. Jednocześnie nasilenie zjawiska rośnie dla starszych grup wieku: odsetek pobierających świadczenia społeczne w populacji docelowej badania wzrasta od 7,8% w populacji osób wieku 50-54 lat, do 97,3% w grupie wieku 65-69 lat.

⁸ Tylko 2% osób pobierających świadczenia społeczne nie wskazało wymienionych form świadczeń (odpowiedź „inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane”).

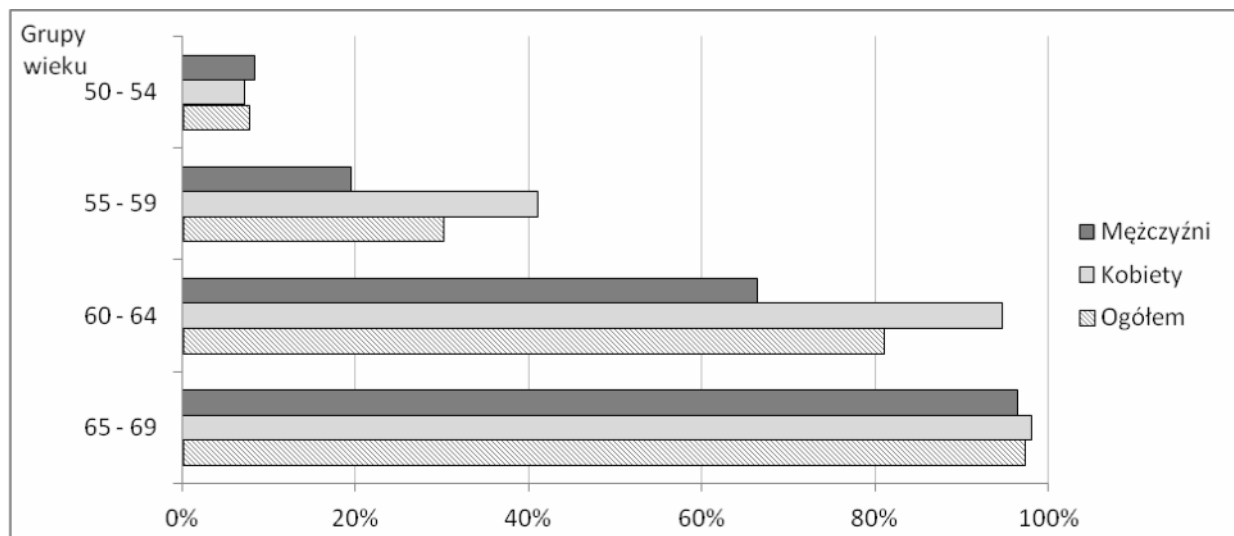
⁹ Podobnie respondenci w badaniu zostali poproszeni najpierw o odpowiedź, czy w ogóle otrzymują jakiegokolwiek świadczenia społeczne, dopiero w kolejnych pytaniach ankiety poproszono ich o wskazanie rodzaju otrzymywanego świadczenia.

Tabela 2. Charakterystyka osób w wieku 50-69 latⁱ⁾ ze względu na aktywność na rynku pracy i fakt otrzymywania świadczeń społecznych

Wyszczególnienie	Ogółem	Udział pracujących w ogółem	Pobierający świadczenia społeczne		Udział biernych zawodowo wśród pobierających świadczenia	Udział pracujących wśród pobierających świadczenia
			w tys.	w %		
Ogółem	7 395	55,3	3 509	47,5	82,1	16,6
Miasta	4 815	54,1	2 336	48,5	82,2	16,2
Wieś	2 580	57,4	1 173	45,5	82,1	17,4
W wieku:						
50-54 lat	2 151	89,4	167	7,8	49,7	44,3
55-59 lat	2 160	69,3	652	30,2	72,4	24,7
60-64 lat	1 909	27,6	1 546	81,0	84,6	14,8
65-69 lat	1 175	11,9	1 143	97,3	89,2	10,4
50-59/64 lat	5 233	72,3	1 431	27,4	73,7	23,8
Mężczyźni	3 653	63,1	1 427	39,1	77,9	20,5
w tym w wieku:						
50-64	3 125	71,2	919	29,4	73,2	24,7
65-69	527	15,4	508	96,4	86,4	13,0
Kobiety	3 742	47,6	2 081	55,6	85,1	13,9
w tym w wieku:						
50-59	2 108	74,0	512	24,3	74,6	22,3
60-69	1 634	13,7	1 569	96,0	88,5	11,3

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Wyodrębnienie w rozpatrywanej populacji grupy osób w wieku przedemerytalnym (tzn. kobiet w wieku 50-59 i mężczyzn w wieku 50-64 lat) pozwala wnioskować, iż 27,4% osób poniżej ustawowej granicy wieku emerytalnego korzysta ze świadczeń społecznych, przy czym nieznacznie wyższy odsetek obserwuje się dla mężczyzn niż dla kobiet (29,4% wobec 24,3%). Naturalnie odsetek osób, które ukończyły wiek emerytalny i otrzymują świadczenia społeczne jest bliski 100% (96,4% dla mężczyzn i 96,0% dla kobiet). Udziały osób pobierających świadczenia społeczne w grupach wieku są przedstawione na Wykresie 5, który podkreśla różnice w natężeniu zjawiska według płci w szczególności w grupach 55-59 oraz 60-64 lat, w których odsetki kobiet pobierających świadczenie są większe od odsetków mężczyzn odpowiednio o 21,6 oraz 28,3 p.proc.

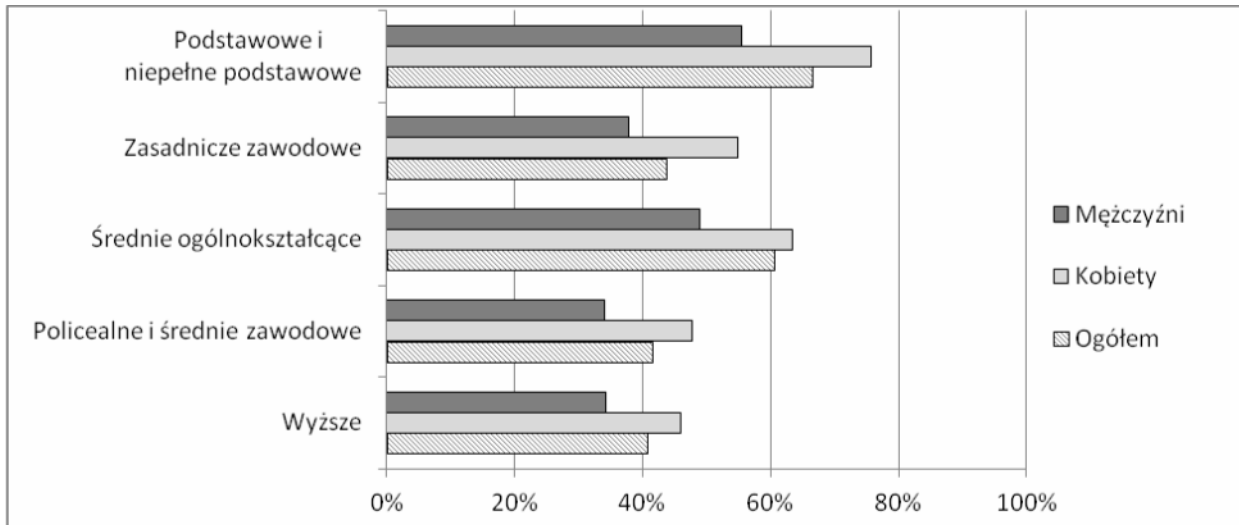
Wykres 5. Odsetek osób pobierających świadczenia społeczne w wieku 50-69 latⁱ⁾ według płci i wieku

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Jak wspomniano we wstępie do niniejszego rozdziału – w sumie 47,5% osób w grupie wieku 50-69 lat otrzymuje świadczenia społeczne. W hipotetycznej sytuacji, gdyby świadczenia te były przyznawane tylko osobom, które ukończyły powszechny wiek emerytalny, odsetek ten wynosiłby 29,2%. Wyniki te ukazują więc, jak duży jest zakres korzystania ze świadczeń społecznych w starszych grupach wieku produkcyjnego. Np. w grupie wieku 60-64 lat aż 66,4% mężczyzn pobiera świadczenia społeczne, co wiąże się z istnieniem możliwości uzyskania przez mężczyzn prawa do wcześniejszej emerytury od 60. roku życia oraz możliwości otrzymywania renty. Analogicznie dla kobiet, możliwość uzyskania wcześniejszej emerytury istnieje w wieku o 5 lat niższym od powszechnego wieku emerytalnego, tj. od 55. roku życia. W dużym stopniu tłumaczy to, dlaczego 41,1% kobiet w grupie wieku 55-59 lat korzysta ze świadczeń społecznych. Prawo do wcześniejszej emerytury może poza tym obejmować osoby także w młodszym wieku, o ile należą one do (dotychczas) uprzywilejowanych grup zawodów. Dokładniejsza analiza, jakiego rodzaju świadczenia przeważają wśród rozważanych 5-letnich grup wieku przedstawiona jest w kolejnym rozdziale opracowania.

Zróżnicowanie częstości pobierania świadczeń społecznych obserwowane jest jednocześnie dla grup ludności wyróżnionych ze względu na poziom wykształcenia (Wykres 6). Wyniki badania wskazują na negatywną zależność między wykształceniem a faktem pobierania świadczeń społecznych, tj. im wyższe wykształcenie, tym udział osób pobierających świadczenia społeczne maleje, co pozostaje w ścisłym związku z ogólnie obserwowanymi w BAEL wyższymi współczynnikami aktywności zawodowej dla wyższych poziomów wykształcenia, także w starszych grupach wieku.

Ponadto w dużym stopniu zależność między wykształceniem a pobieraniem świadczeń społecznych można wyjaśnić rodzajem wykonywanego zawodu (obecnego lub wcześniej wykonywanego) oraz charakterem działalności miejsca pracy (obecnego lub ostatniego), ze względu na fakt, iż pewnym grupom zawodowym i zatrudnionym w określonych sektorach gospodarki łatwiej jest uzyskać uprawnienia do wcześniejszej emerytury lub określonych rent i zasiłków.

Wykres 6. Odsetek osób pobierających świadczenia w wieku 50-69 latⁱ⁾ wg płci i wykształcenia

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

W badaniu *Przejsie z pracy na emeryturę* pytanie o wykonywany zawód oraz rodzaj działalności miejsca pracy zostało zadane osobom pracującym oraz tym niepracującym, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później.¹⁰ Stąd brak jest informacji o ostatnim zatrudnieniu osób, które miały status bezrobotnego lub biernego zawodowo przez co najmniej 7 lat w momencie przeprowadzania badania (i jednocześnie pracowały po 49. roku życia).

Wyniki badania pokazują, iż stosunkowo najczęściej świadczenia społeczne pobierają osoby, które pracowały w sekcji PKD „Górnictwo i wydobywanie” (B) lub pracowały bądź nadal pracują w sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca” (N). Sekcja N klasyfikacji PKD obejmuje działalność związaną m.in. z wynajmem i dzierżawą pojazdów, maszyn, urządzeń, oraz działalność związaną z pracą agencji turystycznych, z pośrednictwem pracy, usługami administracyjnej obsługi biura, ochrony, sprzątnia. Warto zwrócić uwagę, iż w sekcji tej występuje jeden z najwyższych odsetków osób pobierających świadczenia społeczne i jednocześnie pracujących (Tabela 3).

Różnice w wielkości udziałów osób pobierających świadczenia społeczne według sekcji PKD, tj. według rodzaju działalności obecnego lub ostatniego miejsca pracy wykazują rozpiętość rzędu 20 p.proc. Mniejsze zróżnicowanie w odsetkach osób pobierających świadczenia społeczne obserwuje się analizując grupy zawodów wg Klasyfikacji Zawodów i Specjalności (Tabela 4). Grupy zawodów, w których występują najwyższe odsetki osób pobierających świadczenia społeczne (ponad 40%), to „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” oraz „Pracownicy usług i sprzedawcy” o średnim poziomie kwalifikacji. W grupach zawodów wymagających najwyższych poziomów kwalifikacji udział osób pobierających świadczenia społeczne jest niższy. Jednakże zbliżone poziomy obserwowane są w grupach zawodów o najniższych poziomach kwalifikacji.

¹⁰ Pytania o zawód i rodzaj działalności miejsca pracy zostały zadane w ramach ankiety badania głównego BAEL.

Tabela 3. Osoby w wieku 50-69 lat według faktu pobierania świadczeń społecznych i wybranych sekcji PKD obecnego lub ostatniego miejsca pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek kobiet w sekcjach PKD ⁱⁱⁱ⁾	Odsetek ludności miejskiej w sekcjach PKD ⁱⁱⁱ⁾	Odsetek osób pobierających świadczenia wg sekcji PKD	Odsetek pracujących wśród pobierających świadczenia w sekcjach PKD
	w tys.	w %			
Ogółem 50-69ⁱ⁾	7395	50,6	65,1	47,5	16,6
(uwzględniając tylko osoby, które zakończyły pracę po 2004 r.) ⁱⁱ⁾	(5938)	(46,6)	(64,8)	(35,2)	(28,0)
w tym:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	960	42,7	10,8	39,8	41,9
Górnictwo i wydobywanie (B)	101	20,8	67,3	45,6	.
Przetwórstwo przemysłowe (C)	1083	36,4	71,7	35,9	14,9
Budownictwo (F)	424	7,6	70,3	24,1	17,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ (G)	629	56,9	77,3	33,1	27,9
Transport i gospodarka magazynowa (H)	395	22,0	71,7	33,4	18,2
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ (I)	111	78,4	67,6	36,0	22,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	89	76,4	80,9	39,3	22,9
Działalność związana z ob.-sługą rynku nieruchomości (L)	95	54,7	87,4	27,4	34,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	139	47,5	89,2	36,0	60,0
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ (N)	253	37,9	81,8	43,9	51,4
Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ (O)	358	60,1	77,1	33,0	19,5
Edukacja (P)	521	75,4	74,7	38,2	28,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	382	84,0	76,7	30,6	29,1

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia *ii)* dane począwszy od drugiego wiersza oddają szacunki dla osób, dla których była informacja o obecnym lub przeszłym zatrudnieniu (PKD miejsca pracy), tj. osób które zakończyły pracę w 2005 r. lub później i jednocześnie nie przed 50. rokiem życia *iii)* dane w kolumnach (oprócz pierwszego wiersza), wyznaczone dla populacji rozważanej w omawianym opracowaniu, na podstawie dostępnych informacji, tj. tylko dla osób w wieku 50-69 lat, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później i jednocześnie nie przed 50. rokiem życia.

Przedstawione w Tabelach 2, 3 i 4 statystyki wskazują na duże zróżnicowanie w zakresie aktywności zawodowej osób pobierających świadczenia. Średnio co 6-ta osoba (16,6% rozpatrywanej populacji) jest klasyfikowana jako pracująca i jednocześnie pobiera świadczenia, zaś w grupie osób w wieku przedemerytalnym dotyczy to prawie co 4-tej osoby.

Tabela 4. Osoby pobierające świadczenia społeczne w wieku 50-69 lat według wykonywanego zawoduⁱ⁾

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek kobiet w grupach zawodów ^{iv)}	Odsetek ludności miejskiej w grupach zawodów ^{iv)}	Odsetek osób pobierających świadczenia w grupach zawodów	Odsetek pracujących wśród pobierających świadczenia
	w tys.	w %			
Ogółem 50-69ⁱⁱ⁾ (uwzględniając tylko osoby, które zakończyły pracę po 2004r.) ⁱⁱⁱ⁾	7395 (5938)	50,6 (46,6)	65,1 (64,8)	47,5 (35,2)	16,6 (28,0)
w tym:					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (3+4)	403	38,7	77,9	29,3	23,7
Specjaliści (4)	789	64,1	85,3	33,8	39,7
Technicy i średni personel (3)	636	59,0	80,7	33,5	22,1
Pracownicy biurowi (2+3)	387	72,1	79,6	38,8	18,7
Pracownicy usług i sprzedawcy (2+3)	739	59,5	74,8	40,1	34,5
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (2)	858	43,8	0,1	41,3	44,6
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (2)	903	15,4	69,2	31,2	12,8
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (2)	598	13,4	64,9	32,1	14,1
Pracownicy przy pracach prostych (1)	618	66,8	62,1	34,0	24,3

i) rozkład przedstawiony jest dla wybranych grupowań Klasyfikacji Zawodów i Specjalności z 2010 r. (wielkie grupy zawodów i specjalności); poziom kwalifikacji podany jest w nawiasie po nazwie grupowania; ii) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia iii) dane począwszy od drugiego wiersza oddają szacunki dla osób, dla których była informacja o obecnym lub przeszłym zatrudnieniu (wykonywany zawód), tj. osób które zakończyły pracę w 2005 r. lub później i jednocześnie nie przed 50. rokiem życia iv) dane w kolumnach (oprócz pierwszego wiersza), wyznaczone dla populacji rozważanej w omawianym opracowaniu, na podstawie dostępnych informacji, tj. tylko dla osób w wieku 50-69 lat, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później i jednocześnie nie przed 50. rokiem życia.

Zależność obserwowana na rynku pracy dla populacji ogółem, iż populacja mężczyzn charakteryzuje się wyższymi odsetkami pracujących niż populacja kobiet, przy malejących udziale pracujących w starszych grupach, występuje także dla podpopulacji osób pobierających świadczenia społeczne. Dodatkowo wyniki badania modułowego wskazują na bardzo duże rozbieżności dotyczące aktywności ekonomicznej świadczeniobiorców w grupie wieku 50-69 lat w odniesieniu do rodzaju działalności miejsca pracy (obecnego lub ostatniego). Odsetek pracujących waha się od 60,0% wśród pobierających świadczenia społeczne w sekcji „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (obejmującej także m.in. działalność prawniczą, architekturę, inżynierię, reklamę, badanie rynku) do 17,7% w sekcji „Budownictwo” i 14,9% osób pracujących w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wysokie odsetki osób łączących dochód z pracy i ze świadczeń społecznych obserwuje się także w sekcjach „Administrowanie i działalność wspierająca” (51,4%) oraz „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (41,9%).

Wynik o dużym stopniu aktywności zawodowej rolników pobierających świadczenia społeczne jest spójny z informacjami uzyskanymi dla grup zawodów – to właśnie ta grupa zawodów, obok „Specjalistów” charakteryzuje się najwyższymi odsetkami pracujących wśród osób pobierających świadczenia (odpowiednio 44,6% i 39,7%). Należy jednak mieć na uwadze, iż pracujący obejmują tutaj także pomagających bezpłatnie członków rodziny, którzy w rolnictwie indywidualnym w Polsce odgrywają stosunkowo dużą rolę. Najniższe odsetki pracujących i jednocześnie pobierających świadczenia w grupach świadczeniobiorców obserwuje się w grupach zawodów wymagających niskiego poziomu kwalifikacji: „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (14,1%) oraz „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (12,8%), choć dla grupy zawodów wymagających najniższego poziomu kwalifikacji („Pracownicy przy pracach prostych”) obserwuje się wyższe odsetki zatrudnionych (24,3%).

Częstości charakteryzujące grupy zawodów w odniesieniu do aktywności zawodowej oraz pobierania świadczeń społecznych są spójne z wynikami uzyskanymi dla analizy rozpatrywanej populacji według wykształcenia. Wśród osób w wieku 50-69 lat posiadających wykształcenie wyższe i otrzymujących przynajmniej jedno z uwzględnionych w badaniu świadczeń społecznych 29,7% nadal pracuje, zaś odsetek ten dla osób o wykształceniu podstawowym (lub niepełnym podstawowym) wynosi 10,7%.¹¹

Powyższe wyniki ukazują zróżnicowanie w zakresie częstości otrzymywania świadczeń społecznych oraz łączenia ich z pracą. O ile różnice te zaobserwowane w grupach wieku nie są zaskakujące i częściowo wyjaśniają różnice między populacją kobiet i mężczyzn, to przedstawione wyniki opisujące zróżnicowanie natężenia zjawiska w grupach zawodów oraz sekcjach PKD mogą świadczyć o występowaniu nierówności w zakresie możliwości uzyskania praw do określonych świadczeń społecznych i łączeniu ich z pracą. Fakt łączenia dwóch źródeł dochodu – pracy zarobkowej oraz świadczeń społecznych, może z jednej strony oznaczać uprzywilejowaną pozycję pewnych grup na rynku pracy (łatwość znalezienia/utrzymania zatrudnienia). Z drugiej strony sytuacja ta może świadczyć o niewystarczającej wysokości otrzymywanych świadczeń społecznych i potrzebie uzyskania dodatkowych środków na utrzymanie gospodarstwa domowego. Odpowiedzi na te pytania zostaną przybliżone w rozdziale 6 opracowania, w którym przedstawiona jest pogłębiona charakterystyka osób pobierających świadczenia społeczne i pracujących.

¹¹ Wartości te nie są bezpośrednio porównywalne z informacjami w Tabeli 3 i 4, gdyż w przypadku wykształcenia uwzględniona jest cała populacja docelowa badania, zaś w przypadku informacji zawartych w Tabelach 3 i 4 – tylko osoby, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później.

4. Struktura pobieranych świadczeń społecznych w populacji osób w wieku 50-69 lat

Analizowane badanie modułowe dostarcza także informacji, jakiego rodzaju świadczenia pobierają osoby stanowiące populację docelową badania, tj. osoby w wieku 50-69 lat, które są osobami pracującymi lub zakończyły ostatnią pracę w wieku 50 lat lub później. W grupie tej, spośród ogółu pobierających świadczenia społeczne (3 509 tys.) zdecydowana większość, tj. 81,9% (2 875 tys.) otrzymuje emeryturę. Z rent korzysta łącznie 479 tys. osób, tj. mniej więcej co siódma osoba pobierająca świadczenia społeczne. Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne wskazało 101 tys. osób, tj. 2,9% osób z ogółu otrzymujących świadczenia społeczne (Tabela 5). Nikt spośród respondentów badania nie wskazał świadczeń kompensacyjnych dla nauczycieli, co wydaje się zgodne z oczekiwaniami uwzględniając reprezentacyjny charakter badania oraz statystyki ZUS, podsumowujące, iż w 2011 r. liczba osób pobierających nauczycielskie świadczenia kompensacyjne wyniosła 164 (przeciętna miesięczna).¹²

Tabela 5. Osoby w wieku 50-69 latⁱ⁾ pobierające świadczenia społeczne według rodzaju świadczenia

Wyszczególnienie	Ogółem (pobierający świadczenia)	Rodzaj pobieranego świadczenia:				
		emerytura	zasiłek lub świadczenie przedemerytalne	renta		
				razem	w tym:	
					z tytułu niezdolności do pracy	renta rodzinna
Ogółem	3509	2875	101	479	358	101
Mężczyźni	1428	1060	45	291	263	10
Kobiety	2081	1815	56	187	95	91
Miasta	2336	1949	69	279	202	65
Wieś	1173	926	33	200	156	36
W wieku:						
50-54 lat	167	56	9	84	69	11
55-59 lat	652	371	66	191	147	37
60-64 lat	1546	1345	26	166	129	29
65-69 lat	1143	1103	-	38	13	23

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Osoby otrzymujące emeryturę proszone były o dokładne określenie typu świadczenia, tzn. czy jest to tzw. emerytura ustawowa, emerytura uzyskiwana w oparciu o pracownicze programy emerytalne lub indywidualne konta emerytalne. Respondenci mogli też wskazać emeryturę pomostową lub emeryturę z systemu, którego nie potrafili określić („system nieznan”). Jednakże 99,3% spośród otrzymujących

¹² Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych 2011 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych, Warszawa, czerwiec 2012 r., dokument pobrany ze strony ZUS: <http://www.zus.pl/default.asp?p=5&id=5>

emerytury wskazało, iż są to emerytury z systemu ustawowego. Częstość pozostałych odpowiedzi była tak niska, iż w przypadku badania reprezentacyjnego nie może stanowić podstawy wyciągania wniosków. Dlatego w dalszej części analizy koncentrować się będziemy na emeryturach ogółem, bez podejmowania próby rozbicia analizy według rodzajów emerytur.

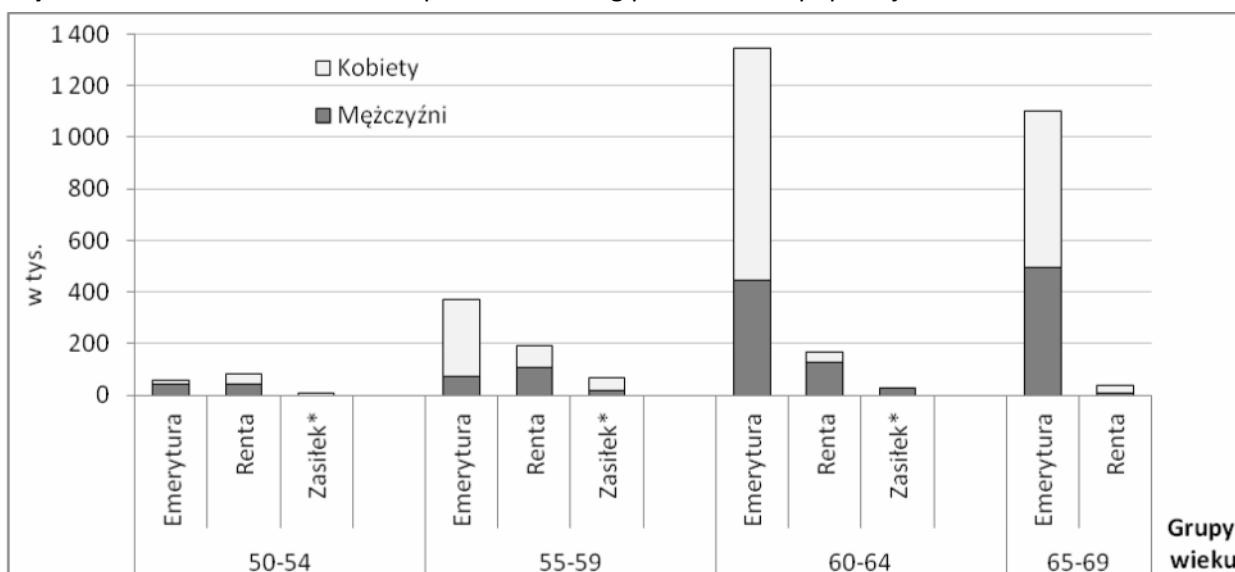
Odpowiedzi dotyczące otrzymywanych rent są bardziej zróżnicowane pod względem zaobserwowanych częstości dla różnych rodzajów tego świadczenia: 358 tys. osób, tj. 74,7% ogółu otrzymujących renty, pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy; 101 tys. osób (21,1%) – rentę rodzinną, zaś 20 tys. osób (4,2%) rentę z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne, wskazane w badaniu przez 101 tys. osób, tj. 2,9% osób pobierających świadczenia społeczne, są świadczeniami pełniącymi w dużym stopniu rolę zasiłków dla bezrobotnych dla osób w wieku przedemerytalnym. Na przykład w przypadku likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy prawo do świadczenia emerytalnego posiadają mężczyźni w wieku co najmniej 61 lat i kobiety w wieku co najmniej 56 lat, przy udokumentowaniu odpowiednich okresów uprawniających do emerytury (25 i 20 lat).¹³ Prawo do świadczenia przedemerytalnego ustaje bądź na wniosek osoby pobierającej świadczenie, bądź z powodu nabycia prawa własności/objęcia w posiadanie nieruchomości rolnej o określonych cechach, bądź w momencie osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, co odpowiada najprawdopodobniej większości przypadków. Stąd nie obserwuje się osób pobierających zasiłek lub świadczenie emerytalne w grupie kobiet powyżej 60. roku życia i w grupie mężczyzn powyżej 65. roku życia. Podobnie w badaniu nie odnotowano mężczyzn w grupie wieku 50-54 lat pobierających zasiłki przedemerytalne, gdyż oznaczałoby to dla nich konieczność udokumentowania posiadania okresu uprawniającego do emerytury co najmniej od 14. roku życia (wymagany jest okres 40-letni uprawniający do emerytury, jeśli warunek wieku nie jest uwzględniony).

W związku z różnicami w wysokości wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn występuje wyraźne zróżnicowanie częstości pobieranych poszczególnych świadczeń społecznych względem płci i wieku. Spośród ogółu kobiet należących do populacji docelowej badania i otrzymujących rozważane tutaj świadczenia społeczne 87,2% pobiera emeryturę, podczas gdy dla mężczyzn odsetek ten wynosi 74,2%. Jednocześnie więcej mężczyzn deklaruje otrzymywanie renty, zarówno w kategoriach absolutnych (o ponad 100 tys. mężczyzn więcej), jak i względnych (20,4% wobec 9,0% w stosunku do ogółu odpowiednio mężczyzn i kobiet pobierających świadczenia społeczne). Należy zaznaczyć, że wśród kobiet renta rodzinna jest obserwowana z jednakową częstością jak renta z tytułu niezdolności do pracy, zaś dla mężczyzn renta rodzinna stanowi tylko 3,4% ogółu otrzymywanych rent.

W odniesieniu do liczebności grup świadczeniobiorców według rodzajów świadczeń i wieku, obserwuje się, że liczba rencistów jest największa w grupie wieku 55-59 lat, biorąc pod uwagę zarówno absolutną liczbę rencistów (191 tys.) jak i ich udział w populacji osób pobierających świadczenia społeczne w grupach wieku (29,3%). W kolejnych grupach wieku liczba i odsetek rencistów maleją, podczas gdy liczba i odsetek emerytów wyraźnie wzrastają (por. Wykresy 7 i 8). Warto tutaj zaznaczyć, iż większa liczebność osób pobierających świadczenia społeczne w grupie wieku 60-64 lat, niż w grupie wieku 65-69 lat wynika ze struktury demograficznej ludności Polski i faktu, iż lata 50-te XX wieku to okres wyżu demograficznego skutkujący obserwowanymi dziś dużymi liczebnościami grup osób w wieku przedemerytalnym i „wczesno-emerytalnym”.

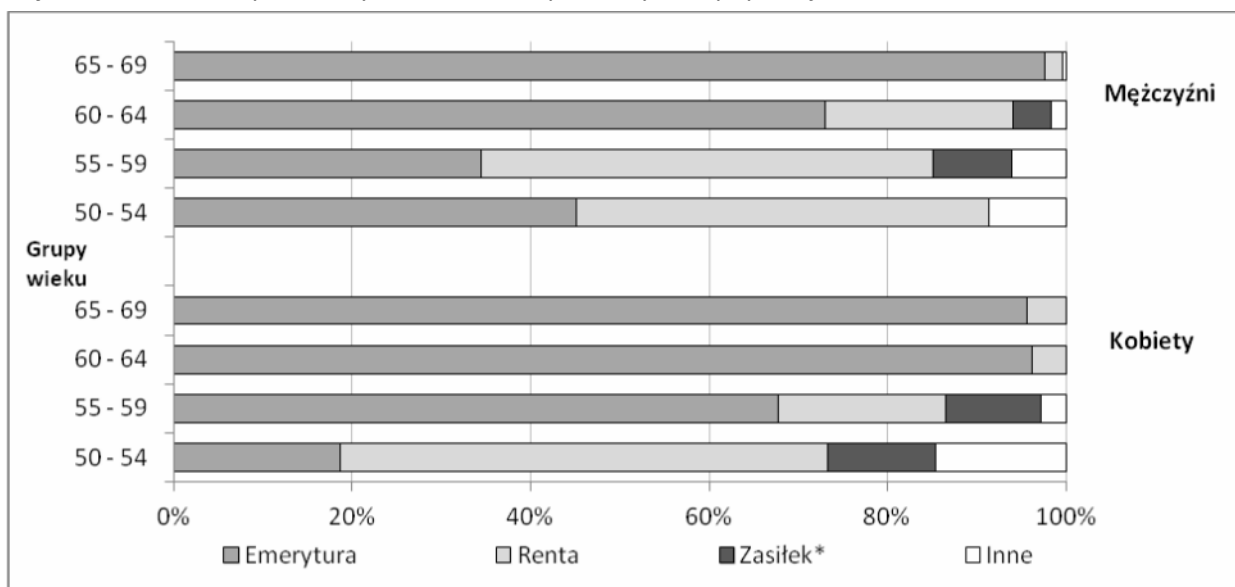
¹³ Nieznaczenie odmienne warunki należy spełnić w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy; możliwe jest także pominięcie warunku wieku przy udokumentowaniu odpowiednio długiego okresu uprawniającego do emerytury.

Wykres 7. Pobierane świadczenia społeczne według płci i wieku w populacji osób w wieku 50-69 latⁱ⁾

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

* dot. zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego

Wykres 7 ilustruje także zjawisko zasygnalizowane w poprzednim rozdziale, iż w grupie wieku 50-54 lat liczebność mężczyzn pobierających świadczenia społeczne jest większa (o 25%) niż liczebność kobiet. Wynika to głównie z wyraźnie większej liczby mężczyzn pobierających emeryturę w tej grupie wieku, zaś w odniesieniu do rent liczebności według płci są podobne. Emeryturę w tej grupie wieku pobiera 45% mężczyzn wśród ogółu pobierających świadczenia, podczas gdy dla kobiet odsetek ten wynosi 19% (Wykres 8).

Wykres 8. Struktura pobieranych świadczeń społecznych w populacji osób w wieku 50-69 latⁱ⁾

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

* dot. zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego

Fakt, czy osoby pobierają rentę czy (wcześniejszą) emeryturę jest też w dużym stopniu zależny od rodzaju wykonywanej pracy (obecnej lub ostatniej). Renty z tytułu niezdolności do pracy są częściej przyznawane osobom, których zawód wymaga pracy fizycznej i stąd obserwuje się także większe liczebności (a także większe udziały wśród ogółu pobierających świadczenia społeczne) w grupach osób o niższych poziomach wykształcenia. Dla osób z wykształceniem wyższym renty stanowią 4,8% ogółu pobieranych świadczeń, zaś w grupach o wykształceniu zasadniczym zawodowym oraz podstawowym i niepełnym podstawowym odsetek rencistów wśród wszystkich osób pobierających rozważane tu świadczenia społeczne stanowi odpowiednio 19,7% oraz 14,6%. Renty są także stosunkowo częściej pobierane przez mieszkańców terenów wiejskich: renty stanowią 21,6% świadczeń społecznych, z których korzystają mieszkańcy wsi, podczas gdy dla miast odsetek ten wynosi 14,3%. Jednocześnie renciści pozostają częściej aktywni zawodowo – 85,1% emerytów jest biernych zawodowo w porównaniu do 67,2% rencistów. Aktywność zawodowa świadczeniobiorców będzie szerzej analizowana w rozdziałach 6 i 7 niniejszego opracowania.

5. Wiek przejścia na emeryturę i wcześniejsze emerytury

Warto zwrócić uwagę na wyniki analizowanego badania, iż spośród 2 875 tys. osób w wieku 50-69 lat deklarujących pobieranie emerytury, 30,4% to osoby, które nie przekroczyły powszechnego wieku emerytalnego obowiązującego w momencie przeprowadzania badania statystycznego. W tym miejscu należy podkreślić, że badaniem nie zostały objęte osoby, które w chwili przejścia na emeryturę miały mniej niż 49 lat i definitywnie wycofały się z rynku pracy przed ukończeniem tego wieku.

Gdyby nie istniała możliwość uzyskiwania uprawnień do wcześniejszej emerytury, tj. gdyby emeryturę pobierać mogły tylko kobiety w wieku co najmniej 60 lat oraz mężczyźni w wieku co najmniej 65 lat, to liczba emerytów (w odniesieniu do populacji celu niniejszego badania) zmniejszyłaby się o 874 tys. osób. Powołując się na dane administracyjne dotyczące ogólnej liczby emerytów w Polsce, które przedstawione zostały w publikacji GUS „Emerytury i renty w 2011 r.”, liczba emerytów ogółem wyniosła 6 261 tys. osób (uwzględniając emerytury wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Ministerstwo Sprawiedliwości). Z tej liczby 1 134 tys. osób, to emeryci, którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego: 712,4 tys. mężczyzn poniżej 65. roku życia i 421,2 tys. kobiet poniżej 60. roku życia (Tabela 6). Należy pamiętać, że dane przedstawione w Tabeli 6 nie są porównywalne z danymi uzyskanymi w analizowanym badaniu modułowym BAEL ze względu na definicję populacji docelowej badania i jego reprezentacyjny charakter.

Tabela 6. Liczba emerytów ogółem oraz pobierających świadczenie przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego

Wyszczególnienie	Emeryci			Emeryci poniżej powszechnego wieku emerytalnego			Udział pobierających emerytury wcześniejsze wśród emerytów ogółem
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	
	w tys.			w tys.			
Ogółem	6 261 129	2 560 580	3 700 549	1 133 618	712 386	421 232	18,1
W tym emerytury wypłacane przez:							
ZUS	4 952 000	2 034 000	2 918 000	894 000	519 000	375 000	18,1
KRUS	1 038 304	273 147	765 157	49 969	11 500	38 469	4,8
MON	110 514	110 359	155	74 784	74 716	68	67,7
MS	22 196	18 935	3 261	14 236	13 020	1 216	64,1
MSW	138 115	124 139	13 976	100 629	94 150	6 479	72,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS „Emerytury i Renty w 2011 r.”, Warszawa 2011

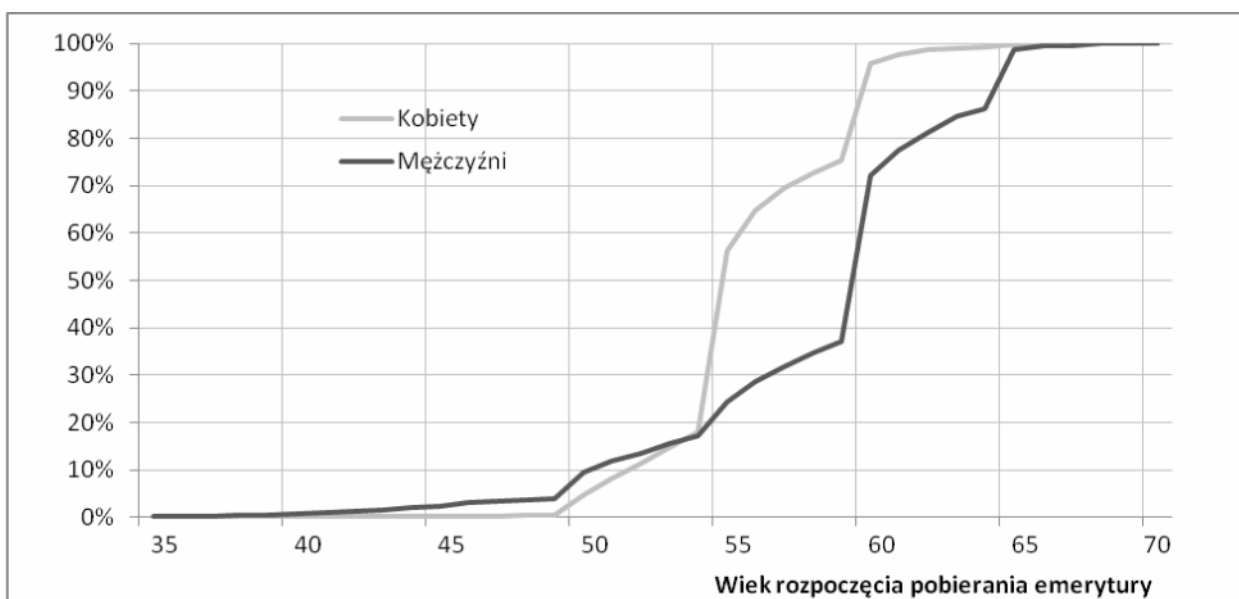
Według danych administracyjnych dla ogółu ludności kraju, wcześniejsi emeryci stanowią 18,1% emerytów. Co więcej, wśród emerytów pobierających emerytury z MON (żołnierze zawodowi), MSW (funkcjonariusze służb bezpieczeństwa publicznego) i MS (funkcjonariusze służby więziennej), odsetek wcześniejszych emerytur wśród emerytur ogółem przekracza 60%, co ukazuje silne uprzywilejowanie tych grup zawodowych w zakresie możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę. Jednakże liczebność tych grup emerytów jest stosunkowo mała w odniesieniu do liczebności osób pobierających emerytury z ZUS, stąd udział osób pobierających wcześniejsze emerytury ogółem jest zbliżony do udziału osób pobierających emerytury wcześniejsze z ZUS. Wynik ten jest jednocześnie kształtowany przez wyraźnie niższą wartość odsetka osób pobierających emerytury wcześniejsze z KRUS (4,8%). Warto też zwrócić uwagę, iż w istotnie większym stopniu mężczyźni korzystają z prawa do wcześniejszej emerytury – 27,8% ogółu mężczyzn pobierających emerytury to emeryci przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego, zaś dla kobiet odsetek ten wynosi 11,4%, choć ponad 1/3 mężczyzn korzystających z prawa do wcześniejszej emerytury należy do grupy wieku 60-64 lat (258,6 tys.), czyli wieku, w którym kobiety są już uprawnione do „normalnej” emerytury.

Głębsza analiza tego zagadnienia powinna uwzględnić także wiek, w którym emeryci po raz pierwszy otrzymali świadczenie emerytalne. ZUS publikuje zestawienia ukazujące przeciętny wiek osób, którym przyznano emeryturę po raz pierwszy w danym roku.¹⁴ Dane te potwierdzają stopniowe ograniczanie przywilejów wczesnoemerytalnych: średni wiek osób, którym ZUS przyznał emeryturę w 2005 r. wyniósł 56,8 lat, zaś w 2011 r. wzrósł do 59,8 lat – 59,5 lat dla kobiet i 60,1 lat dla mężczyzn. Nie istnieją jednak zestawienia zbiorcze, uwzględniające także emerytów z systemów emerytalnych KRUS, MS, MSW i MON. Pewnym uzupełnieniem tej luki jest informacja pozyskana w analizowanym badaniu modułowym *Przejście z pracy na emeryturę* w oparciu o odpowiedzi respondentów na pytanie o wiek, w którym po raz pierwszy otrzymali emeryturę.

¹⁴ Publikacje „Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych” dla kolejnych lat, dostępne na stronie ZUS <http://www.zus.pl/default.asp?p=5&id=3784>

Najniższy wiek, który został zadeklarowany w badaniu wyniósł 35 lat, zaś najwyższy – 69 lat. Analiza uzyskanych odpowiedzi wskazuje, iż 4 na 5 emerytów należących do populacji docelowej badania otrzymało pierwszą emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego: 75,3% kobiet wskazuje wiek otrzymania pierwszej emerytury poniżej 60. roku życia i jednocześnie 86,2% mężczyzn deklaruje, iż po raz pierwszy otrzymało emeryturę przed ukończeniem 65. roku życia. Zaobserwowany wzorec rzeczywistego nabywania uprawnień emerytalnych podsumować można za pomocą poniższego wykresu (Wykres 9), przedstawiającego odsetki osób, które otrzymały po raz pierwszy świadczenie emerytalne nie później niż w określonym wieku (odłożonym na osi X). Gdyby wszyscy przechodzi na emeryturę w momencie przekroczenia powszechnego wieku emerytalnego, to przedstawione na Wykresie 9 krzywe byłyby funkcjami nieciągłymi, na które składałyby się dwie półproste – dla kobiet w wieku do 60 lat przypisana byłaby wartość 0%, a następnie od wieku 60 lat – wartość 100%. Dla mężczyzn punktem nieciągłości (skoku) byłby wiek 65 lat. Na poniższym wykresie widoczny jest wzrost odsetka osób, które rozpoczęły pobierać emeryturę w momencie przekroczenia powszechnego wieku emerytalnego – wśród kobiet-emerytek 75,3% zadeklarowało, że zaczęło pobierać emeryturę w 59. roku życia lub wcześniej, zaś wiek 64 lat lub wcześniej został wskazany przez 86,2% mężczyzn-emerytów. Powyższe odsetki wzrosły o 20,5 p.proc. dla kobiet i 12,4 p.proc. dla mężczyzn, gdy rozpatruje się odsetki osób, które zaczęły pobierać emeryturę dokładnie w wieku emerytalnym lub wcześniej (60 lat lub mniej dla kobiet i 65 lat lub mniej dla mężczyzn). Przedstawione na wykresie krzywe są jednak bardziej strome wokół wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, tj. wieku, w którym możliwe było uzyskanie prawa do wcześniejszej emerytury na ogólnych zasadach. Dla tych wartości wieku rozpoczęcia pobierania emerytury analogiczny wzrost odsetków skumulowanych wynosi 38,2% dla kobiet i 35,1% dla mężczyzn, co wyraźnie ukazuje dotychczasową powszechność korzystania z możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę.

Wykres 9. Odsetek emerytów wieku 50-69 latⁱ⁾ według wieku rozpoczęcia pobierania emerytury (częstości skumulowane, 100% = wszystkie osoby pobierające emeryturę zaliczone do populacji docelowej badania)

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Należy jednak podkreślić, że wykres ten powinien być interpretowany z dużą dozą ostrożności, gdyż przedstawia on obraz zastany na moment badania, bazując na informacjach retrospektywnych

uzyskanych od respondentów i podsumowując proces nabywania uprawnień emerytalnych przez różne kohorty obecnych emerytów różniące się wiekiem nawet o 20 lat (obecnie osoby między 50 a 69 rokiem życia), a samo rozciągnięcie w czasie momentu rozpoczęcia otrzymania emerytury może być jeszcze większe.¹⁵ Wykres ten jest więc nałożeniem na siebie efektów polityki społecznej praktycznie całego okresu III Rzeczypospolitej.

Uzupełnienie powyższego wykresu stanowi Tabela 7, w której przedstawione są częstości przechodzenia na emeryturę w określonym wieku dla kolejnych kohort kobiet i mężczyzn. Trudno jest jednak formułować końcowe wnioski w oparciu o te dane, ponieważ większość osób w populacji docelowej badania nie osiągnęło jeszcze powszechnego wieku emerytalnego i nie można wyznaczyć statystyk ostatecznych, podsumowujących proces przejścia z pracy na emeryturę. Ponadto wskazane byłoby przygotowanie takich zestawień na podstawie danych administracyjnych, obejmujących ludność Polski ogółem i uwzględniając emerytury wypłacane przez różne instytucje.

Tabela 7. Emeryci w wieku 50-69 latⁱ⁾ według wieku rozpoczęcia pobierania emerytury i obecnego wieku

Wyszczególnienie	Ogółem emeryci	Wiek rozpoczęcia pobierania emerytury				
		35-49	50-54	55-59	60-64	65-69
	w tys.	w tys.				
Ogółem	2 873	54	454	1 251	954	160
		w %				
Mężczyźni	1 059	4,1	13,0	20,0	49,0	13,9
50 - 54 lat	42	40,5	59,5	x	x	x
55 - 59 lat	74	12,2	44,6	41,9	x	x
60 - 64 lat	447	2,7	10,5	22,6	64,2	x
65 - 69 lat	496	.	6,9	16,1	46,8	29,4
Kobiety	1 814	0,6	17,4	57,3	24,0	0,7
50 - 54 lat	14	.	85,7	x	x	x
55 - 59 lat	296	.	25,3	73,0	x	x
60 - 64 lat	898	.	14,4	57,8	27,3	x
65 - 69 lat	607	.	16,5	50,1	31,1	2,1

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Wiek rozpoczęcia pobierania emerytury nie wykazuje silnego związku z poziomem wykształcenia – najniższe odsetki osób, które zaczęły pobierać emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego występują wśród osób o zarówno najniższym (podstawowym) jak i najwyższym wykształceniu (77,8% i 73,2%, podczas gdy średnia wynosi 79,3%). Wyraźniejsze różnice zarysowują się dla analizy według grup zawodów: 83,1% emerytów z grupy „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” oraz 91,0% z grupy „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” pobierało lub pobiera wcześniejsze emerytury, zaś najniższy odsetek – 71,4% zaobserwowano dla pracowników usług i sprzedawców. Podobnych wniosków dostarcza analiza według rodzaju działalności miejsca pracy – sekcje PKD, w których wiele przedsiębiorstw to jednostki prywatne i/lub zatrudniające mniej osób, niezaliczane raczej do branż strategicznych (np. handel, zakwaterowanie i gastronomia, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)

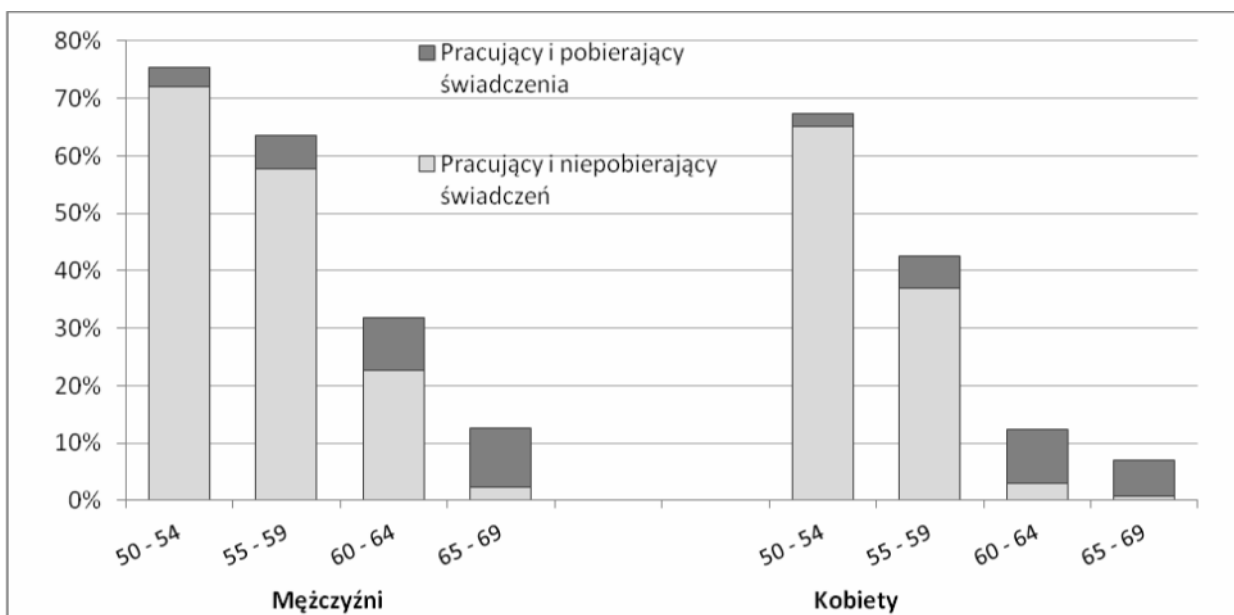
¹⁵ Sporządzenie analogicznych wykresów dla węższych grup wieku wiązałoby się z wyraźnym obniżeniem jakości przedstawianych statystyk z powodu reprezentatywnego charakteru badania i niewielkich liczebności dla kolejnych kombinacji grup wieku respondentów i wieku, w którym uzyskali emeryturę po raz pierwszy.

charakteryzują się niższymi odsetkami emerytów (uprzednio bądź nadal w nich pracujących), którzy rozpoczęli pobieranie emerytury przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego. Niektóre grupy zawodowe i/lub określone branże gospodarki charakteryzują się bardzo uprzywilejowaną pozycją, jeśli chodzi o możliwości korzystania z wcześniejszej emerytury. Stąd wynik, iż 97,7% osób, które pracowały w górnictwie (i zaliczane są do populacji docelowej badania) rozpoczęły pobieranie emerytury przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, nie jest zaskakujący.

6. Charakterystyka osób pracujących i pobierających świadczenia społeczne

Spośród prawie 7,4 mln osób stanowiących populację docelową badania w II kwartale 2012 r., tj. osób w wieku 50-69 lat i pracujących po ukończeniu 49. roku życia, ponad 4 mln osób nadal pracowało, przy czym 14,3% tej grupy (584 tys.) pobierało jednocześnie świadczenia społeczne. Większość pracujących należy do młodszych grup wieku, ale większość osób jednocześnie pracujących i pobierających świadczenia – do starszych grup wieku (Wykres 10).

Wykres 10. Udział osób pracujących i pobierających świadczenia społeczne w populacji ogółem według płci i wieku w II kwartale 2012 r.

Statystyki rynku pracy dla populacji osób w wieku 50-69 lat pracujących i pobierających świadczenia różnią się istotnie od statystyk dla populacji pracujących w wieku 15 lat i więcej (Tabela 8). Co piąta osoba (19,4%) w wieku 50-69 lat, pracująca i jednocześnie pobierająca świadczenia społeczne pracuje w sektorze publicznym, podczas gdy dla populacji pracujących w wieku 15+ odsetek ten jest wyższy o 6,2 p.proc. (25,6%). Jeszcze wyraźniejsze różnice zaobserwować można rozważając strukturę według statusu zatrudnienia – wśród populacji docelowej w omawianym badaniu modułowym 3-krotnie częściej obserwuje się osoby mające status pomagających członków rodziny (10,1% wobec 3,5%) oraz prawie 2-krotnie częściej osoby sklasyfikowane jako pracodawcy i pracujący na własny rachunek (34,9% wobec 19,0%).

Powyższe rozbieżności wyjaśnić można w dużym stopniu wysokim odsetkiem osób pracujących w sektorze rolniczym w grupie osób w wieku 50-69 lat, jednocześnie pracujących i pobierających

świadczenia. Odsetek ten¹⁶ jest ponad dwukrotnie wyższy niż dla ogółu populacji pracujących w wieku 15 lat i więcej i wyjaśnia on wyższe odsetki pracujących w sektorze prywatnym, pracujących na własny rachunek oraz pomagających członków rodzin, co wyraźnie wiąże się z charakterem zatrudnienia w sektorze rolnictwa w Polsce. Dla przykładu, spośród 59 tys. pomagających członków rodziny w wieku 50-69 lat pobierających świadczenia społeczne, 54 tys. pracuje w indywidualnych gospodarstwach rolnych; podobnie – ze 174 tys. osób pracujących na własny rachunek, 101 tys. pracuje w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Tabela 8. Ogólna charakterystyka populacji pracujących w wieku 15 lat i więcej oraz pracujących w wieku 50-69 lat i pobierających świadczenia społeczne (w %)

Wyszczególnienie	Pracujący w wieku 50-69 lat	Pracujący w wieku 50-69 lat i pobierający świadczenia społeczne	Pracujący w wieku 15 lat i więcej	Pracujący w wieku 30-49 lat
Według sektora zatrudnienia:				
Sektor publiczny	30,2	19,4	24,8	25,9
Sektor prywatny	69,8	80,5	75,2	74,1
Według statusu zatrudnienia				
Pracownicy najemni	70,5	54,8	77,5	77,9
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	25,7	34,9	19,0	19,4
Pracodawcy	5,8	5,3	4,1	4,2
Pomagający członkowie rodzin	3,7	10,1	3,5	2,7
Pracujący w rolnictwie indywidualnym	15,9	27,2	11,9	11,1
Według sektora				
Rolniczy	17,5	27,4	12,9	12,1
Przemysłowy	27,7	14,2	30,1	30,9
Usługowy	54,8	58,2	56,9	56,9
Pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy	88,9	51,5	92,0	95,1
Pracujący w niepełnym wymiarze czasu pracy	11,1	48,5	8,0	4,9
Średnia liczba godzin przepracowanych w tygodniu	39,3	30,6	39,8	40,9

Statystyki ukazane w Tabeli 8 podkreślają także wyraźne różnice dotyczące wymiaru czasu pracy między populacją pracujących objętych badaniem modułowym, a populacją pracujących ogółem. Spośród pracujących w wieku 15 lat i więcej zaledwie 8,0% pracowało w niepełnym wymiarze czasu pracy

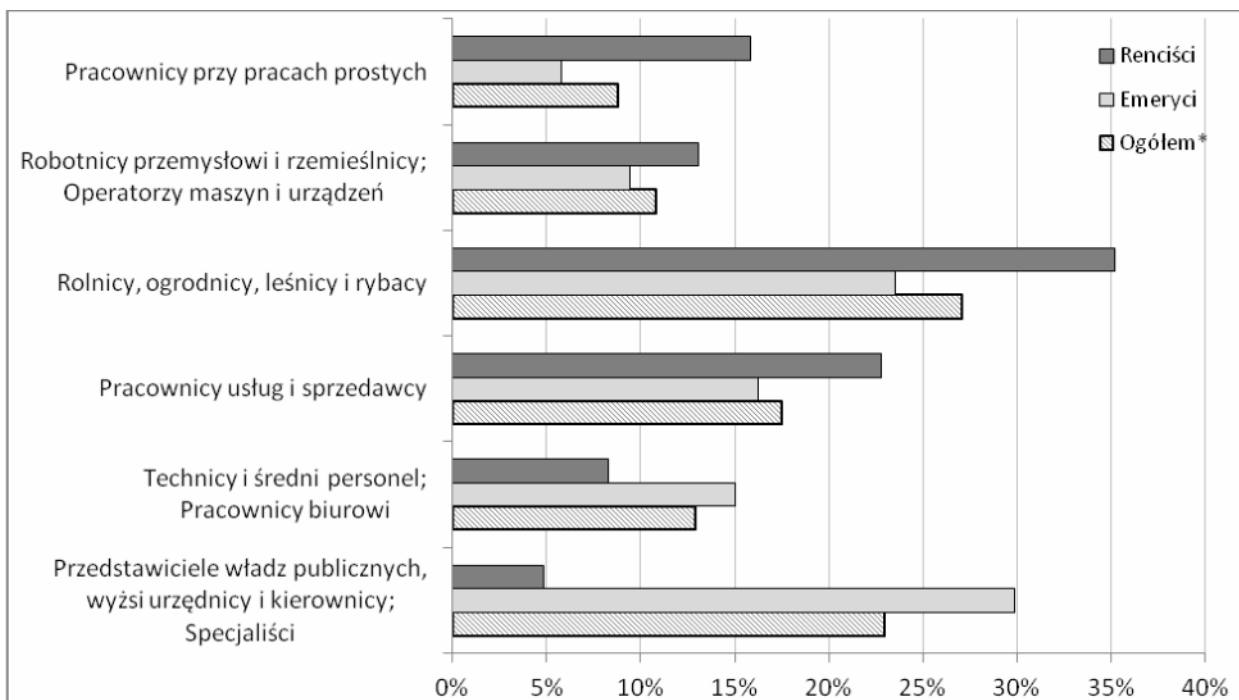
¹⁶ Odsetek zatrudnionych w rolnictwie mierzony jest tu na podstawie informacji o rodzaju działalności miejsca pracy (klasyfikacja PKD – sekcja „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”), alternatywnie można porównać strukturę zatrudnienia wg wykonywanego zawodu (klasyfikacja KZiS – grupa „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”); w obydwu przypadkach rozbieżności między strukturą zatrudnienia w populacji 15+ a w rozpatrywanej populacji w niniejszym rozdziale mają ten sam rząd wielkości.

w II kwartale 2012 r., przy czym dla grupy wieku 30-49 lat odsetek ten wyniósł zaledwie 4,9%, zaś w populacji pracujących w wieku 50-69 lat i pobierających świadczenia pracę w niepełnym wymiarze czasu wykonywała prawie co druga osoba (48,5%). Warto jest zwrócić uwagę, iż dla grupy wieku 50-69 lat, włączając zarówno osoby otrzymujące i nieotrzymujące świadczeń społecznych, częstość zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy jest bardziej zbliżona do statystyk dla populacji ogółem. Co więcej, po wykluczeniu z populacji pracujących w wieku 50-69 lat osób pobierających świadczenia społeczne, odsetek osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy wynosi tyle samo, co dla pracujących w wieku 30-49 lat (4,9%).

Wyniki te pozostają w ścisłym związku z innymi wynikami omawianego badania modułowego ukazującymi niską częstość występowania w Polsce stopniowego wycofywania się z rynku pracy przed całkowitym przejściem na emeryturę. W populacji osób pracujących (niezależnie od faktu otrzymywania świadczeń społecznych) lub biernych zawodowo i pobierających świadczenia społeczne w wieku 50-69 lat zaledwie 8,7% deklaruje, iż zmniejszyli liczbę godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę. Wśród osób pracujących i pobierających świadczenia społeczne odsetek ten sięga 24,1%, przy czym w większości przypadków ograniczenie liczby godzin pracy nastąpiło po otrzymaniu pierwszej emerytury.

Powyższe wyniki warto uzupełnić o informację, iż wśród obecnie pracujących i pobierających świadczenia społeczne pod względem liczebności więcej jest emerytów niż rencistów (412 tys. wobec 145 tys.), co wynika jednak głównie z wyraźnie większej liczebności populacji emerytów w populacji docelowej badania. W ujęciu względnym to renciści częściej kontynuują pracę – 30,3% rencistów wobec 14,3% emerytów klasyfikowanych jest jako pracujących. Obserwowane są jednak istotne różnice w odniesieniu do rodzaju wykonywanej pracy przez emerytów i rencistów, które zobrazować można m.in. poprzez porównanie struktury pracujących według grup zawodów (Wykres 11).

Wykres 11. Struktura populacji pracujących emerytów i rencistów w wieku 50-69 lat według grup zawodów

* kategoria „ogółem” obejmuje także osoby pracujące pobierające zasiłek lub świadczenie przedemerytalne oraz osoby, które nie potrafiły określić rodzaju otrzymywanego świadczenia („inne”)

Osoby pobierające rentę i jednocześnie pracujące należą najczęściej do grup zawodów wymagających najniższych poziomów kwalifikacji: renciści częściej niż emeryci pracują przy pracach prostych, jako robotnicy przemysłowi, rzemieślnicy oraz operatorzy maszyn i urządzeń (w sumie 29,0% pracujących rencistów wobec 15,3% emerytów). Istotną różnicę można zaobserwować także w grupie „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”, do której zaliczany jest mniej więcej co trzeci pracujący rencista i wyraźnie niższy odsetek emerytów (23,5%). W grupach zawodów, do których przypisane są wyższe poziomy kwalifikacji wyraźnie częściej pracują emeryci – w przypadku grupy „Przedstawiciele władz publicznych, wyższy urzędnicy i kierownicy” oraz „Specjaliści” różnica wynosi aż 25,0 p.proc.

Badanie *Przejsie z pracy na emeryturę* pozwala nie tylko na charakterystykę grupy osób w wieku 50-69 lat, jednocześnie pracujących oraz pobierających świadczenia społeczne, ale także umożliwia analizę motywacji, którą kierują się osoby starsze kontynuując lub podejmując pracę, posiadając jednocześnie źródło dochodu w postaci emerytury, renty, zasiłku przedemerytalnego lub innego świadczenia społecznego. W tym celu respondentów badania poproszono o wskazanie głównej przyczyny kontynuowania pracy spośród zaproponowanych odpowiedzi:

- uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury;
- zapewnienie wystarczających dochodów osobistych/gospodarstwa domowego;
- połączenie dwóch poprzednich odpowiedzi;
- przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa.

Wyniki badania wskazują, iż respondenci podejmują (lub kontynuują) pracę głównie w celu zapewnienia wystarczających bieżących dochodów gospodarstwa domowego (50% odpowiedzi). Zaledwie 4,6% osób myśli o obecnej pracy tylko w kontekście zwiększenia wysokości przyszłej emerytury, jednak 27,2% łączy tę motywację z zapewnieniem wystarczających bieżących dochodów. W prawie co 5-tym przypadku przyczyna kontynuacji pracy zawodowej odnosi się do przyczyn inne niż finansowe (Tabela 9).

Tabela 9. Osoby w wieku 50-69 lat pracujące i jednocześnie pobierające świadczenia społeczne według przyczyn kontynuacji pracy zawodowej

Wyszczególnienie	Ogółem	Główna przyczyna kontynuowania pracy zawodowej			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	przyczyny inne niż finansowe
	w tys.	w %			
Ogółem	584	4,6	50,0	27,2	18,0
Mężczyźni	293	5,1	51,5	26,6	17,1
Kobiety	290	4,5	48,6	27,9	19,0
Miasto	379	5,5	47,2	32,7	14,8
Wieś	204	2,9	55,4	17,2	24,0
Wyższe	142	5,6	37,3	31,7	25,4
Policealne i średnie (zawodowe i ogólnokształcące)	195	5,1	50,3	31,8	12,8
Zasadnicze zawodowe	162	4,3	56,8	24,1	14,8
Podstawowe i niepełne podstawowe	84	3,6	58,3	15,5	22,6
W wieku					
50-54 lat	74	.	54,1	29,7	10,8
55-59 lat	161	6,2	47,8	32,3	14,3
60-64 lat	229	3,5	51,5	26,6	17,9
65-69 lat	119	5,0	47,1	20,2	27,7
Pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy	301	5,7	48,8	31,2	14,3
Pracujący w niepełnym wymiarze czasu pracy	283	3,5	51,2	23,0	21,9
Emeryci	412	4,1	48,3	26,5	21,1
Renciści	145	6,2	55,9	29,0	9,7

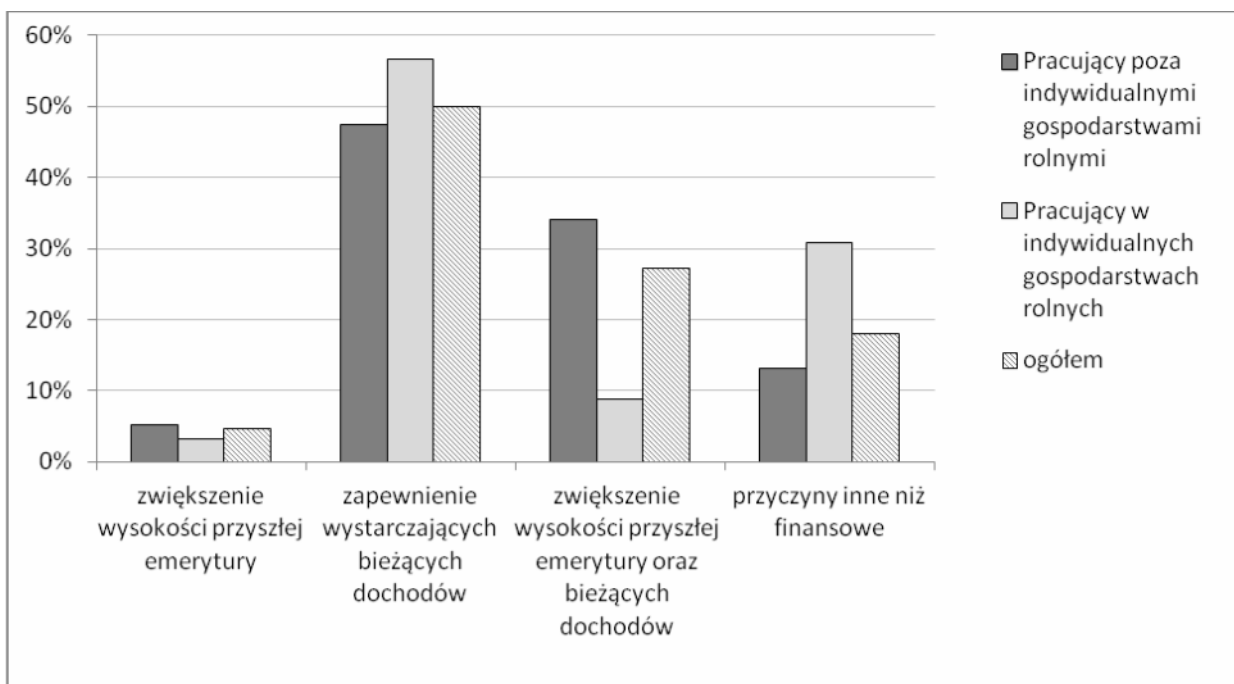
Rozkład odpowiedzi dotyczących przyczyn kontynuowania pracy zawodowej nie wykazuje dużych różnic między populacjami kobiet i mężczyzn; zdecydowanie większe zróżnicowanie obserwuje się dla poziomów wykształcenia, przy podziale ludności na miejską i wiejską oraz emerytów i rencistów. Warto jest podkreślić fakt, iż średnio tylko co niespełna 20-ta osoba wskazała jako przyczynę kontynuacji pracy chęć zwiększenia wysokości przyszłej emerytury, choć odsetki tych odpowiedzi nieznacznie rosną wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia. Różnice stają się jeszcze wyraźniejsze, gdy potraktuje się łącznie odpowiedzi, w których uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury jest przynajmniej częściowym powodem kontynuacji pracy zawodowej. 37,3% osób z wyższym wykształceniem kieruje się, przynajmniej częściowo, potrzebą zwiększenia wysokości przyszłej emerytury decydując się na kontynuację pracy zawodowej, podczas gdy dla osób z wykształceniem podstawowym odsetek ten jest prawie dwukrotnie niższy (19,1%).

Powyższe wyniki mogą być uznane za niekorzystne w świetle założeń reformy emerytalnej z 1999 r., która poprzez algorytm wyliczania wysokości przyszłej emerytury miała stworzyć zachętę do jak najdłuższej aktywności zawodowej. Wytlumaczenie istniejących różnic w odsetkach osób, które obecną pracę motywują chęcią zwiększenia przyszłej emerytury poprzez argument braku wiedzy o regułach funkcjonowania systemu emerytalnego wśród grup o niższym wykształceniu nie wydaje się uzasadniony. Dodatkowo wiele osób w wieku 50-69 lat mogło nie przystąpić do OFE (osoby urodzone między 1.01.1949 r. a 31.12.1968 r. miały prawo wyboru) i stąd kontynuacja pracy nie wpływa na wysokość ich emerytury. Alarmujący wydaje się jednak wysoki odsetek osób, które odpowiadają, iż to zapewnienie wystarczających dochodów gospodarstwa domowego jest przyczyną kontynuacji pracy. Osoby z niższym wykształceniem wyraźnie częściej wskazują na potrzebę zapewnienia wystarczających dochodów gospodarstwa domowego (58,3% dla osób z wykształceniem podstawowym wobec 37,3% wśród osób z wykształceniem wyższym). Prawdopodobnie ta może wynikać z faktu, iż średnio osoby z wyższym wykształceniem zarabiają więcej i stąd otrzymywane przez nich świadczenia społeczne są też zazwyczaj odpowiednio wyższe, a dodatkowo dzięki wcześniejszym wyższym zarobkom, mieli oni większe możliwości zgromadzenia większego majątku i oszczędności.

Częstość określania powodów kontynuacji pracy zawodowej jako inne niż finansowe nie wykazuje wyraźnego związku z poziomem wykształcenia – najwyższe odsetki tej odpowiedzi zaobserwowano w skrajnych grupach – osób z najwyższym (25,4%) i najniższym wykształceniem (22,6%). Ponadto, odpowiedzi tej względnie częściej udzielały osoby ze starszych grup wieku (w rozpatrywanym tutaj przedziale wieku 50-69 lat), emeryci oraz osoby, które pracują w niepełnym wymiarze czasu pracy. Odpowiedź wskazująca na przyczyny inne niż finansowe jako powód kontynuowania pracy zawodowej agreguje w sobie szereg różnorodnych motywacji, jakimi mogą kierować się osoby w wieku 50-69 lat otrzymujące świadczenia społeczne. Wymienić tutaj można: satysfakcję z wykonywania pracy, chęć podnoszenia i doskonalenia swoich umiejętności, powody towarzyskie (dobra atmosfera w miejscu pracy) bądź brak pomysłu na zagospodarowanie czasu na emeryturze. Wydaje się, iż wymienione przyczyny mogą stosunkowo dobrze oddawać powody, dla których osoby z wykształceniem wyższym decydują się na kontynuację pracy zawodowej. Jednakże wątpliwości budzi tak wysoki odsetek rozpatrywanego wariantu odpowiedzi wśród osób o najniższym poziomie kwalifikacji i wykonujących w dużym stopniu proste prace. Uwzględniając fakt, iż większość osób z wykształceniem podstawowym w rozpatrywanej populacji (75%) mieszka na terenach wiejskich, można założyć, iż udzielane odpowiedzi odnosiły się w mniejszym stopniu do satysfakcji zawodowej (co odczytywał ankieter jako przykład przyczyn „innych niż finansowe”), ale raczej do konieczności pomocy rodzinie przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Hipotezę tę potwierdza obserwacja, iż spośród grup zawodów, to właśnie grupa „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” charakteryzuje się największym odsetkiem odpowiedzi „przyczyny inne niż finansowe” (31%). Odsetek ten w grupie „Specjaliści” – drugiej pod względem częstości wyboru tej odpowiedzi, wyniósł 25,5%.

Charakter pracy w gospodarstwach rolnych i wiążące się z nimi zarobki pozwalają w dużym stopniu wytłumaczyć różnice w rozkładach odpowiedzi między mieszkańcami miast i wsi. Rozbieżności te stają się jeszcze wyraźniejsze, gdy porównamy rozkłady odpowiedzi osób, pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych z osobami pracującymi poza gospodarstwami rolnymi (Wykres 12).

Wykres 12. Przyczyny kontynuacji pracy zawodowej dla osób w wieku 50-69 lat pobierających świadczenia społeczne.

Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych w rozpatrywanej populacji obejmują 159 tys. osób, tj. 27,2% ogółu osób w wieku 50-69 lat, które jednocześnie pracują i pobierają świadczenia społeczne. Zdecydowanie częściej wskazują oni potrzebę zapewnienia wystarczających bieżących dochodów jako przyczynę kontynuowania pracy (różnica 9,1 p.proc. w stosunku do pozostałych osób pracujących poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi), a także „przyczyny inne niż finansowe” (17,6 p.proc. różnicy). Różnica w odsetkach odpowiedzi, w których przynajmniej częściowo uwzględnia się „zwiększenie przyszłej emerytury” sięga 27,3 p.proc. Taki rozkład odpowiedzi może być częściowo związany z faktem, iż zachęty aktuarialne do kontynuacji pracy zawodowej systemu emerytalnego w KRUS są mniejsze niż w ZUS, ale też w dużym stopniu wynikać może z bieżących trudności finansowych gospodarstw domowych rolników, którzy w dużym stopniu dotknięci są ubóstwem.¹⁷

Osoby pracujące i jednocześnie pobierające świadczenia społeczne zostały także poproszone o określenie ich planów co do okresu kontynuacji pracy zawodowej. Naturalnie plany dłuższego okresu kontynuacji pracy zawodowej wskazywały osoby młodsze, zaś wewnątrz kolejnych grup wieku plany dłuższej aktywności zawodowej deklarowali mężczyźni (Tabela 10).

¹⁷ Wyniki Badania Budżetów Gospodarstw Domowych w 2011 r. wskazują, iż to właśnie gospodarstwa domowe rolników są w największym stopniu dotknięte ubóstwem (pomijając grupę utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł). 13,4% osób należących do gospodarstw domowych rolników zagrożonych było ubóstwem przyjmując ustawową granicę ubóstwa, podczas gdy dla gospodarstw domowych pracowników odsetek ten wyniósł 5,8% (Ubóstwo w Polsce w 2011 r., Notatka sygnałna GUS: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2011.pdf).

Tabela 10. Osoby w wieku 50-69 lat pracujące i jednocześnie pobierające świadczenia społeczne według planowanej długości okresu kontynuowania pracy zawodowej

Wyszczególnienie wiek / płeć w momencie badania		Planowany okres kontynuacji pracy zawodowej				
		1 rok lub krócej	powyżej 1 roku do 3 lat	powyżej 3 lat do 5 lat	powyżej 5 lat do 10 lat	powyżej 10 lat
w % (odsetki w wierszach sumują się do 100%)						
50-54	Mężczyźni	.	18,2	29,6	29,6	20,5
	Kobiety	.	16,7	26,7	33,3	16,7
55-59	Mężczyźni	.	22,1	28,6	31,2	11,7
	Kobiety	11,9	35,7	32,1	15,5	6,0
60-64	Mężczyźni	11,3	39,6	32,1	9,4	8,5
	Kobiety	15,5	45,5	27,6	5,7	4,9
65-69	Mężczyźni	18,2	43,9	24,2	7,6	.
	Kobiety	18,5	53,7	20,4	.	.

Wiek i płeć są głównymi czynnikami różnicującymi odpowiedzi na pytanie dotyczące planowanego okresu kontynuacji pracy zawodowej. Różnice w rozkładach odpowiedzi dla mieszkańców miast i wsi są niewielkie, zaś obserwuje się zależność, iż osoby, które pracują więcej godzin w tygodniu deklarują częściej plany co do dłuższego okresu pozostawania na rynku pracy. Zależność ta może jednak w dużym stopniu wynikać z faktu, iż osoby pracujące więcej godzin w tygodniu, to osoby należące do młodszych grup wieku.

7. Charakterystyka osób biernych zawodowo pobierających świadczenia społeczne

Badanie modułowe „Przejsięcie z pracy na emeryturę” pozwala także na uzyskanie informacji na temat przyczyn bierności zawodowej wśród osób pobierających świadczenia społeczne (i jednocześnie należących do populacji celu badania). W badaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej spośród następującej kafeterii odpowiedzi (w nawiasie podano częstość odpowiedzi):

- korzystne warunki finansowe odejścia z pracy (3,8%),
- utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy (5,6%),
- brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego (7,6%),
- spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury (57,6%),
- inne przyczyny związane z pracą zawodową (1,5%),
- stan zdrowia lub niezdolność do pracy (20,0%),
- przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi (2,4%),
- inne (1,5%).

Dwiema najczęściej wskazywanymi przyczynami niekontynuowania pracy zawodowej, które w sumie wskazało ponad ¾ osób biernych zawodowo, był stan zdrowia lub niezdolność do pracy, bądź spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania świadczenia, co w kontekście pytania opisuje sytuację, gdy osoby dobrowolnie i z własnej inicjatywy decydują się na zaprzestanie pracy zawodowej i korzystanie ze świadczeń społecznych. Dalszej analizie poddane zostaną tylko te dwie odpowiedzi z uwagi na niskie częstości wskazywania pozostałych.

Wyniki przedstawione w Tabeli 11 wskazują, iż odsetek osób, dla których stan zdrowia lub niezdolność do pracy były przyczynami zaprzestania pracy zawodowej jest wyraźnie wyższy wśród mężczyzn niż wśród kobiet, oraz wśród mieszkańców wsi niż wśród mieszkańców miast. W grupie wieku 50-54 lat przyczyna ta dotyczy prawie połowy osób biernych zawodowo i pobierających świadczenia społeczne, co jest uzasadnione w świetle bardzo ograniczonych możliwości uzyskania wcześniejszej emerytury w tej grupie wieku (tj. nieadekwatności odpowiedzi „spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania emerytury”).

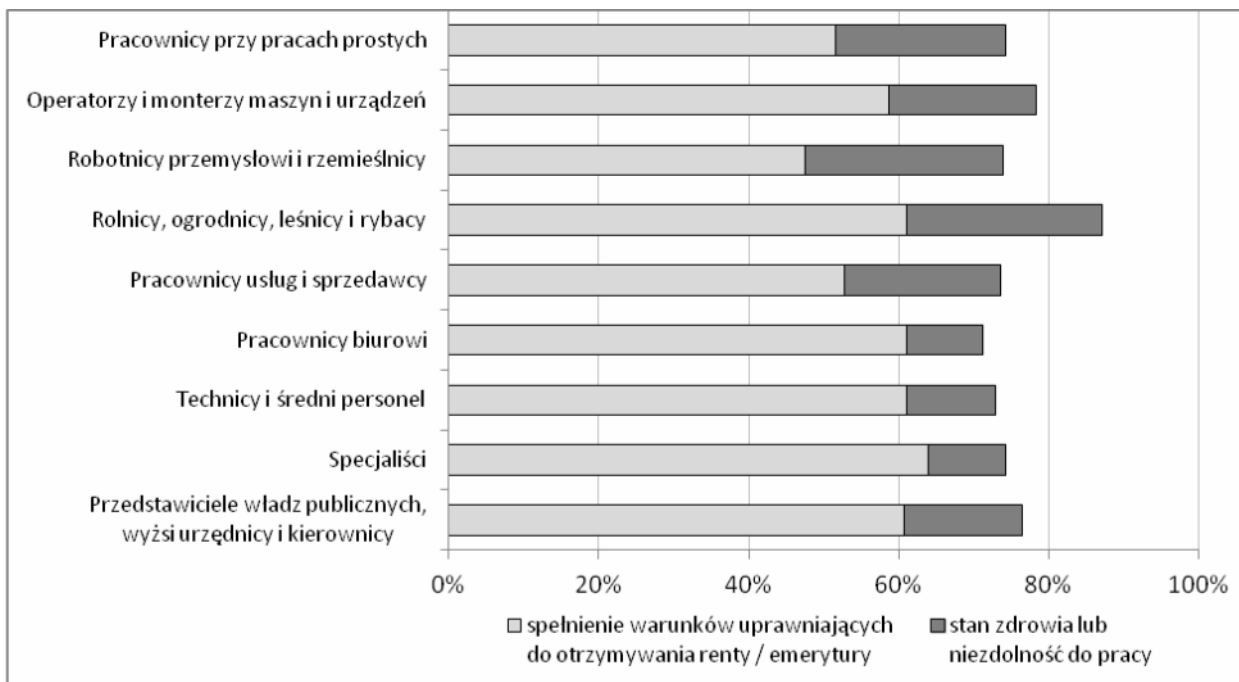
Tabela 11. Osoby bierne zawodowo w wieku 50-69 latⁱ⁾ według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej oraz chęci kontynuacji w momencie zakończenia ostatniej pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej		Udział osób, które chciałyby kontynuować pracę zawodową:		
		spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty lub emerytury	stan zdrowia lub niezdolność do pracy	w ogółem	wśród osób wskazujących spełnienie warunków uprawniających do otrzymania świadczenia jako przyczynę niekontynuowania pracy zawodowej	wśród osób wskazujących stan zdrowia lub niezdolność do pracy jako przyczynę niekontynuowania pracy zawodowej
	w tys.	w %		w %		
Ogółem	2882	57,6	20,0	7,4	3,0	11,6
Mężczyźni	1112	52,5	27,6	8,5	2,9	15,0
Kobiety	1770	60,7	15,3	6,6	3,1	7,8
Miasto	1920	57,6	18,3	8,6	3,5	13,6
Wieś	963	57,3	23,4	4,9	1,8	8,4
W wieku						
50-54	83	24,1	48,2	27,7	.	32,5
55-59	472	43,6	26,7	13,1	3,4	20,5
60-64	1308	60,3	17,6	6,3	3,3	8,2
65-69	1019	63,1	17,6	4,4	2,2	5,0

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Stan zdrowia lub niezdolność do pracy wydają się być przyczynami niekontynuowania pracy zawodowej częściej odnoszącymi się do zawodów wymagających pracy fizycznej, co jest częściowo odzwierciedlone w rozkładzie odpowiedzi według poziomu wykształcenia. Obserwuje się wyraźny spadek częstości wskazywania stanu zdrowia jako przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej wraz ze wzrostem wykształcenia: od 27,6% osób z wykształceniem podstawowym do 10% osób z wykształceniem wyższym. Analogiczny spadek częstości rozważanej odpowiedzi obserwuje się dla grup zawodów wraz ze wzrostem przypisanego poziomu kwalifikacji (Wykres 13). Ponadto stosunkowo więcej osób pracujących uprzednio w sektorze prywatnym udzielało tej odpowiedzi niż osoby, których ostatnia praca należała do sektora publicznego (23,1% wobec 13,3% dla osób, które zakończyły pracę w 2005 r. lub później). Częściowo może być to wyjaśnione większą częstością wskazywania odpowiedzi „stan zdrowia lub niezdolność do pracy” wśród osób pracujących uprzednio w sektorze rolniczym (24,9%). Odwrotne zależności obserwuje się dla częstości odpowiedzi „spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury” jako powodu niekontynuowania pracy zawodowej.

Wykres 13. Osoby biernie zawodowo w wieku 50-69 latⁱ⁾ według przyczyny niekontynuowania pracy zawodowej i grupy zawodu.

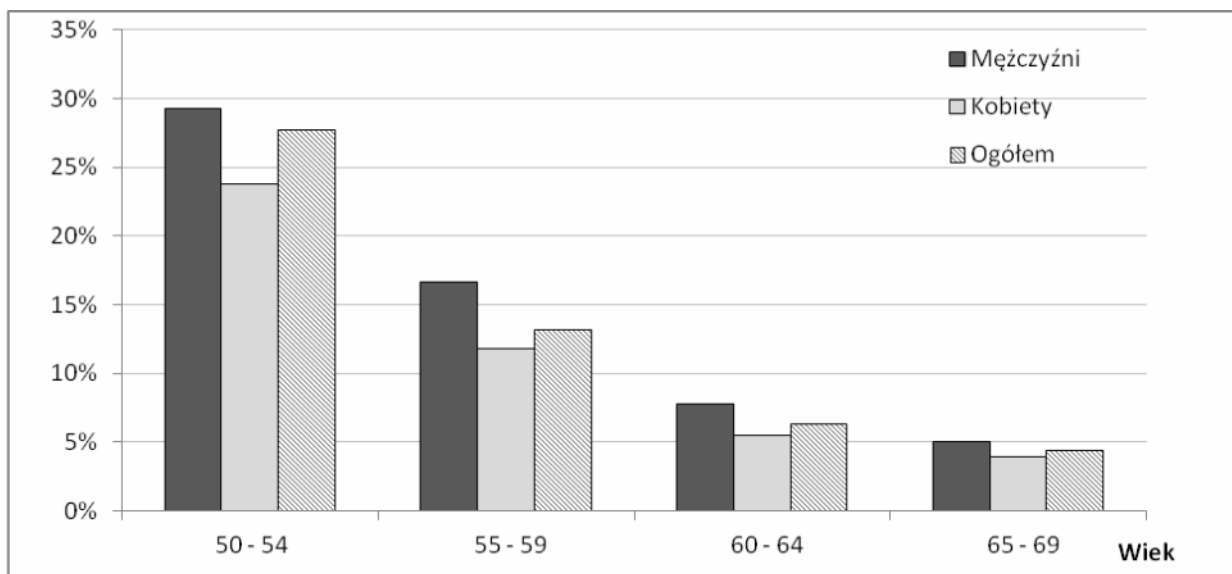

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia i co najmniej do 2005 r.

W badaniu osoby biernie zawodowo i pobierające świadczenia społeczne zostały także poproszone o określenie, czy w momencie zakończenia pracy zawodowej wyrażali chęć jej kontynuacji. Tylko 7,4% osób ogółem udzieliło odpowiedzi twierdzącej, przy czym chęć kontynuacji pracy zawodowej nieznacznie częściej wyrażali mężczyźni niż kobiety (8,5% wobec 6,6%) oraz mieszkańcy miast niż mieszkańcy wsi (8,6% wobec 4,9%). Udział osób, które chciały kontynuować pracę zawodową jest także wyraźnie wyższy w młodszych grupach wieku, sięgając prawie 30% dla mężczyzn w wieku 50-54 lat, biernych zawodowo i pobierających świadczenia (Wykres 14).

Częstość deklarowanej chęci kontynuacji pracy zawodowej jest także wyższa dla osób o wyższych poziomach wykształcenia (10,9% dla osób z wykształceniem wyższym oraz 4,3% osób z wykształceniem podstawowym). W podgrupie osób biernych zawodowo i pobierających świadczenia, którzy zakończyli ostatnią pracę w 2005 r. lub później (tj. dla których uzyskano informacje o ostatnim miejscu pracy w badaniu głównym BAEL), wyraźnie najniższą chęć do kontynuacji pracy zawodowej w momencie jej zaprzestania zaobserwowano w grupie zawodów „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (3,1%), zaś najwyższym odsetkiem charakteryzowała się grupa „Specjaliści” (12,2%).

Wykres 14. Udział osób w wieku 50-69 lat biernych zawodowo i pobierających świadczenia społeczne,ⁱ⁾ deklarujących chęć kontynuacji pracy zawodowej w momencie jej zakończenia.

i) populacja osób, które pracowały przynajmniej do 50. roku życia

Chęć kontynuacji pracy w momencie jej zaprzestania jest naturalnie związana z przyczyną dezaktywacji: od osób, które zakończyły pracę zawodową w związku ze spełnieniem warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury w mniejszym stopniu oczekuje się wyrażania chęci kontynuowania zatrudnienia niż dla osób, dla których dezaktywacja zawodowa wynika z czynników w pewnym sensie zewnętrznych, jak np. stan zdrowia. Znajduje to potwierdzenie w wynikach badania: około co 9-ta osoba wskazująca na stan zdrowia lub niezdolność do pracy jako na przyczynę zaprzestania pracy zawodowej deklarowała chęć jej kontynuacji, podczas gdy w grupie osób, które dobrowolnie i z własnej inicjatywy zrezygnowały z pracy w momencie uzyskania uprawnień do świadczenia społecznego, chęć kontynuacji pracy wskazała jedynie co 30-ta osoba.

8. Podsumowanie

Tematyka przejścia z pracy na emeryturę była już podejmowana w 2006 r. w analogicznym badaniu modułowym *Przejście z pracy na emeryturę*. Wyniki tego badania wykorzystane były przy formułowaniu wspomnianych we wstępie niniejszego opracowania dokumentów międzynarodowych i krajowych oraz wielu zaleceń unijnych kierowanych do krajów członkowskich m.in. w odniesieniu do rewizji systemu ubezpieczeń społecznych i instytucji rynku pracy ograniczających możliwości wczesnego przejścia na emeryturę lub korzystania z innych rozwiązań pozwalających na wcześniejsze wycofywanie się z rynku pracy (zasiłki, renty). Rezultaty poprzedniego badania ukazały także, iż elastyczna organizacja pracy, w tym możliwość pracy na część etatu w dużym stopniu wyjaśnia wzrost zatrudnienia osób starszych w wielu krajach europejskich.

W Polsce od wielu lat mówiło się o konieczności reformy systemu emerytalnego, w szczególności w odniesieniu do obserwowanego niskiego realnego wieku przechodzenia na emeryturę. W 2012 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2013 r., wprowadzono zmiany dotyczące powszechnego wieku emerytalnego, podnosząc go do 67 lat, zarówno dla mężczyzn jak i kobiet, przy czym zmiana ta została zaplanowana w czasie tak, iż dopiero w 2040 r. nastąpi zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.

W świetle wyników analizowanego badania i wyników BAEL reforma ta powinna wymusić istotną przemianę wzorca aktywności ekonomicznej w starszych grupach wieku. W II kwartale 2012 r. w grupie wieku 60-65 lat pracowało zaledwie 32,0% mężczyzn i 12,7% kobiet, wskaźniki te powinny więc zostać w kolejnych latach kilkukrotnie zwiększone.

Wcześniejsza reforma emerytalna z 1999 r. stworzyła zachętę aktuarialną do jak najdłuższego pozostawania na rynku pracy, jednak w świetle wyników analizowanego badania modułowego, wydaje się, iż obecnie osoby w wieku przedemerytalnym chcą jak najszybciej przejść na emeryturę. Wskazują na to m.in. wyniki zaprezentowane w Tabeli 10, iż większość osób, które otrzymują świadczenia społeczne i jednocześnie pracują, deklaruje planowaną liczbę lat kontynuacji pracy zawodowej zbyt krótką, aby pozostać na rynku pracy do wieku emerytalnego. Np. tylko co 5-ty mężczyzna w grupie wieku 50-54 lat planuje pracować przez jeszcze ponad 10 lat. Do ankiety badania *Przejście z pracy na emeryturę* włączono także pytanie o plany osób aktywnych zawodowo i niepobierających emerytury dotyczące kontynuacji pracy zawodowej po uzyskaniu emerytury. Ponad połowa osób (57,8%) zamierza zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury, a odsetek osób, planujących kontynuować pracę po uzyskaniu emerytury wynosi 38,0%. Wyniki te są więc spójne z prezentowanymi w opracowaniu wynikami dotyczącymi przyczyn zakończenia pracy zawodowej wśród osób biernych zawodowo otrzymujących świadczenia społeczne (ponad połowa zakończyła pracę dobrowolnie w momencie uzyskania uprawnień do emerytury lub renty).

Jednak istnieje grupa świadczeniobiorców, obecnie biernych zawodowo, którzy wyrażali chęć kontynuacji pracy zawodowej w momencie jej zakończenia. Według wyników badania (i w odniesieniu do jego populacji docelowej), grupa ta liczy ponad 120 tys. osób w wieku przedemerytalnym. Można więc założyć iż osoby te nie zdecydowałyby się na zaprzestanie pracy, gdyby miały możliwości zatrudnienia na stosownych warunkach (np. praca w niepełnym wymiarze) i miały odpowiednie zachęty w odniesieniu do rozwiązań rynku pracy oraz ubezpieczeń społecznych. Wydaje się, iż szacunki liczby biernych zawodowo w wieku około-emerytalnym, którzy w obiektywnej ocenie mogliby kontynuować pracę zawodową, mogą wskazywać na bardzo liczne grupy niewykorzystanych zasobów pracy.

Warto też podkreślić, iż często przytaczany argument, że dłuższe zatrzymanie osób starszych na rynku pracy powoduje wzrost bezrobocia wśród osób młodych, nie ma uzasadnienia. Co więcej, zalecenia różnych instytucji i ekonomistów o światowej renomie postulują wyraźnie zwiększenie zatrudnienia osób starszych. Duże odsetki osób biernych zawodowo utrzymujących się ze świadczeń społecznych stanowią zagrożenie dla stabilności budżetu państwa; zachowanie równowagi budżetowej mogłoby więc wymagać np. zwiększenia opodatkowania pracy ludzi młodych, co osiągnęłoby skutek odwrotny do zamierzonego. Co więcej osoby młode często nie chciałby podejmować pracy w sektorach i zawodach, w których miejsca pracy „zwalniane” byłyby przez osoby starsze.

Stąd m.in. Organizacja do Spraw Współpracy i Rozwoju (OECD), w oparciu o analizy różnych mechanizmów rynku pracy, polityki makroekonomicznej, stabilności budżetowej oraz uwzględniając dobrobyt obecnych i przyszłych pokoleń sformułowała w 2012 r. następujące zalecenia wobec Polski w kontekście systemu emerytalnego:¹⁸

- zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67. roku życia,¹⁹

¹⁸ OECD Economic Survey: Poland 2012, OECD 2012; fragmenty tekstu składają się na opracowanie Ministerstwa Gospodarki: Oceny i rekomendacje OECD dla Polski; opracowanie dostępne jest na stronie Ministerstwa: <http://www.mg.gov.pl/files/upload/15753/Oceny%20i%20rekomendacje%20OECD%20dla%20Polski.pdf>

¹⁹ Rekomendacje te tworzone były w momencie, kiedy opracowywano trwały jeszcze prace nad projektem reformy emerytalnej (podniesienie wieku emerytalnego).

- powiązanie powszechnego wieku emerytalnego z przewidywanym wzrostem przeciętnego dalszego trwania życia,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę,
- likwidacja przywilejów emerytalnych, niektórych grup zawodowych,
- zwiększenie wysokości opłacanych składek przez rolników.

Niewątpliwie, aby zmiany te rzeczywiście funkcjonowały w polskiej gospodarce, rząd powinien dostarczyć narzędzi wsparcia, aby osoby starsze mogły łatwiej podejmować nową pracę i były atrakcyjne dla pracodawców. Ważne są więc inwestycje w rozwój zasobów ludzkich, udział w programach uczenia się przez całe życie, ciągłe podnoszenie umiejętności i kwalifikacji oraz kształtowanie norm społecznych dotyczących pracy w starszym wieku.

ANALYSIS ON THE RESULTS OF THE SURVEY ON TRANSITION FROM WORK INTO RETIREMENT IN 2012**1. Introduction**

Just recently the population ageing process, i.e. increasing number and share of elderly persons in the total population, stayed in the background of the widely discussed issue of demographic explosion. The last decade of the twentieth century changed the outlook on outgoing demographic transformations, particularly in Europe, where the name “Old Continent” has been assuming a new, literal meaning.

Population ageing is a complex process, simultaneously shaped by the changes in fertility, mortality, and migration. The phenomenon has been recently observed in all European countries although its intensity and time framework show strong diversification. Poland is among the group of European countries with a relatively “young” population (measured either with age median or demographic liability rate), which is to a great extent caused by a delayed process of a decline in fertility rate, compared to the West European countries. However, as the decline has been recently relatively high and does not show any increasing tendencies (contrary to the observed in many West European countries) the observed and forecasted rate of growth in the percentage share of older persons in Poland is among the highest in Europe. Both the UN and Eurostat demographic forecasts indicate that in the perspective of a few decades the population of Poland will characterize one of the oldest age structures in Europe.¹

Following the observed demographic processes, the percentage share of persons at the working age, constituting potential labour resources, will be decreasing. The decline will be observed, or has already been observed, not only in relative figures (in relation to the post-working age population); in many countries (including Poland) it will be also observed in respect to the absolute number of the working age population. Undoubtedly the changes will pose a great challenge for the public finances sector, particularly regarding health and pension insurance systems, which have been (and will be) including the increasingly larger number of persons receiving benefits based on contributions made in the past. This situation poses a real threat to the stability of the social insurance sector. It may also result in excessive liability of young employed persons with the costs of maintenance of a large group of the economically inactive, including the elderly. The problem has been also considered in the context of endangering the conception of coherence and intergenerational solidarity and fairness.²

The governments of European countries have been making attempts at stoppage or reduction of the ongoing process of population ageing, applying, *inter alia*, population policy tools. These tools are to influence mainly procreative behaviours of population, or shaping the country’s conscious migration policy. However, facing intensification of the changes in the population age structure, these actions are unlikely to stop the increase in the share of older persons in European countries. Therefore, parallel actions have been carried out targeted at improvement of quality and size of labour resources, e.g. throughout the policy aimed at increasing work efficiency, popularisation of the life long learning model

¹ The population projections for the European Union countries until 2060 prepared by the Eurostat are available on the website:

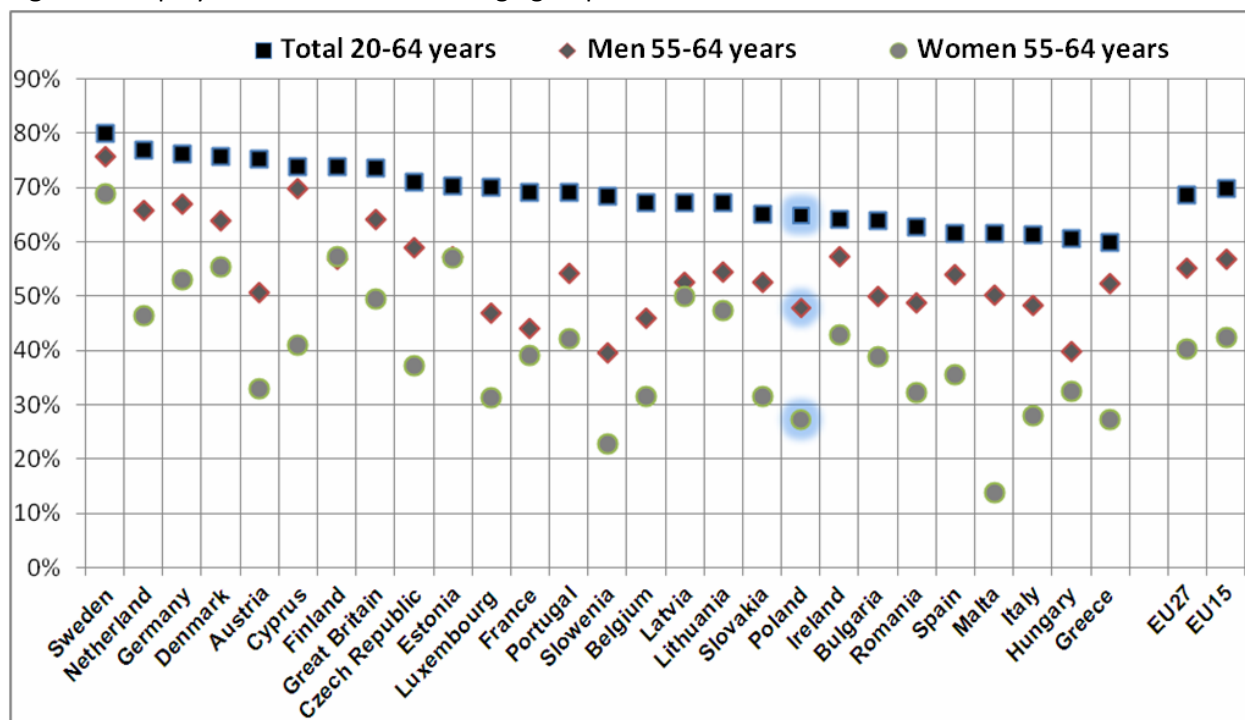
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables; while projections of the world population until 2050 prepared by the UN on the website:

<http://www.un.org/esa/population/>

² See, *i.a.*, document “Working together, working better – A new framework for the open coordination of social protection and inclusive policies in the European Union”, Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, dated 22.12.2005; also the Polish programme “Solidarity of Generations. Actions for increasing economic activity of persons aged 50+”, adopted by the Council of the Ministers on 17.10.2008

and active ageing, supporting population mobility, creating flexible employment conditions (e.g. flexicurity model) and economic activation of economically inactive population. The last postulate is largely directed at the group of persons aged 50 and more, whose percentage shares of the employed clearly differ from employment rates for younger age groups in all European Union countries. Figure 1 shows significant differences in employment rates for the total population aged 20-64 years and subpopulation of women and men aged 55-64 years.

Figure 1. Employment rate for selected age groups in the EU countries in 2011

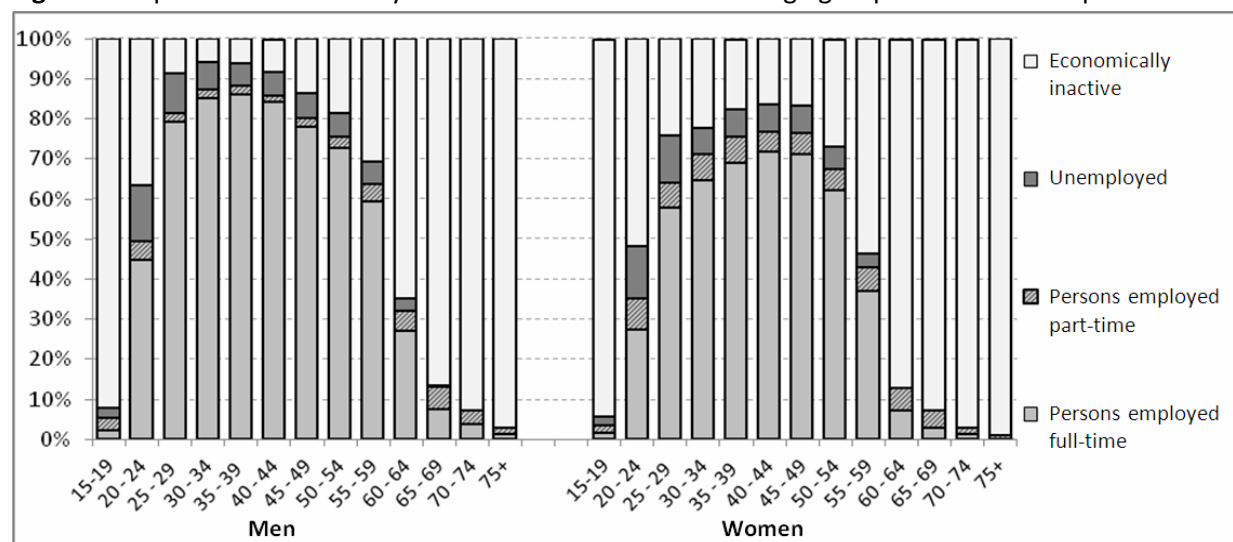
Source: Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>); data downloaded on 15.12.2012

The country that may serve as the example of the high level of economic activity in older age groups, among both women and men for other EU countries, is Sweden. New Member States characterize lower average employment rates than average figures in the EU 15 countries. Nevertheless, differentiation of employment rates among the EU 27 countries is relatively large – for the population aged 20-64 years it comprises 20 percentage points (see Sweden and Greece), whereas for narrower age groups it is even stronger. For the population of men aged 55-64 the differences between the highest and the lowest employment rate in the EU 27 comprises 36 percentage points (Sweden and Slovenia), while a respective figure for women reaches 55 percentage points (Sweden and Malta).

The factor hindering unambiguous analysis on transition into retirement in the context of the presented survey results is high dynamics of the changes in the Polish retirement system. There should be mentioned – the possibility of early retirement introduced in the last few years, regulations on combining work and pension, the introduction of structural pensions for agricultural workers and also increasing (and eventually equalizing for men and women) the standard retirement age to 67 years. Presented in this publication socio-economic situation of retiring people reflects only a part of the numerous system changes introduced recently, as some of these effects will be noticeable only in the longer term.

Employment rates for Poland, particularly in older age groups, are significantly lower than averages for the European Union. High percentage shares of the economically inactive in older age groups, which theoretically should be still participating actively in the labour market, are characteristic for Poland (Figure 2). Considering that legal regulations in force in 2012 set the standard female retirement age at 60, and male – at 65, 54.0% of women among the age group between 55 and 59 and 64.7% of men among the age group between 60 and 64 classified as economically inactive shows prevalence of “premature” withdrawal from the labour market.

Figure 2. Population structure by the status in labour market in age groups in the second quarter of 2012

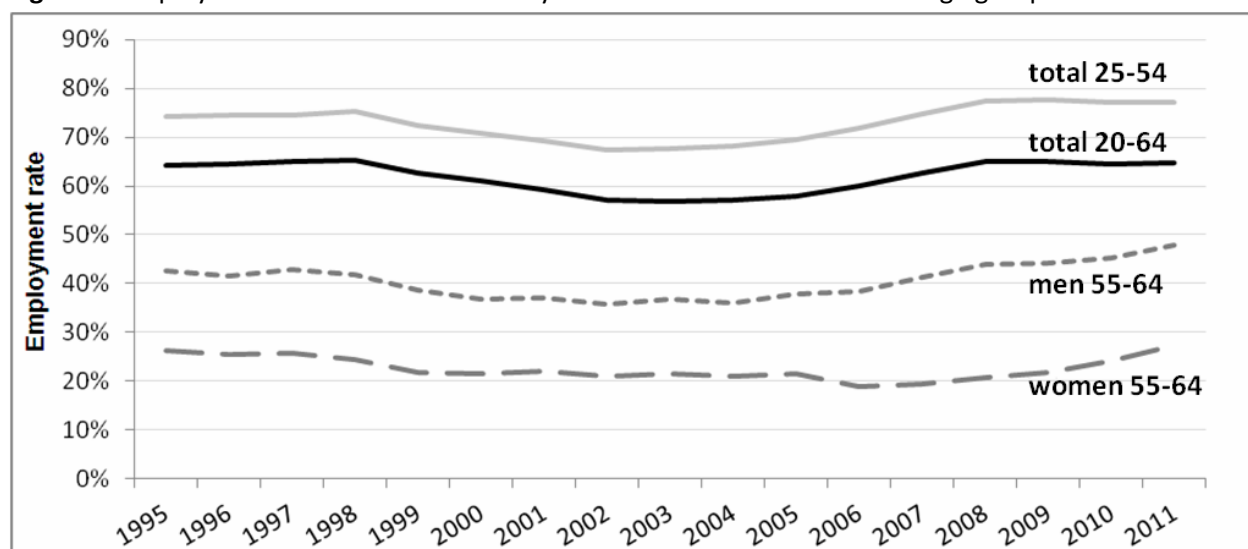

Source: LFS data, second quarter of 2012

Undoubtedly, a positive phenomenon has been observed in Poland in the last few years: an increase in employment rates in older age groups (Figure 3), which is largely influenced by limitations on the privileges concerning obtaining the early retirement rights. These changes facilitate a decline in the distance between employment rates of persons aged 55-64 between Poland and the EU15 countries: in 2006 the difference amounted to 17.2 percentage points, while in 2011 it dropped to 12.6 percentage points. It should be mentioned, though, that also other EU countries are implementing the policy targeted at lengthening the duration of economic activity and increasing employment rates in older age groups according to the adopted goals of the Lisbon Strategy and the currently obligatory Europe 2020 strategy. Thus, achieving the levels of employment in older age groups at the EU level in Poland may require a longer time perspective.

The Lisbon Strategy clearly formulated the goal of achieving the employment level of 50% for persons aged 55-64 until 2010. In 2011 employment rate for the overall population in this age group amounted to 49.5% for the EU 15 and 47.4% for the EU 27. Notwithstanding the fact that the overall goal for the European Union was not achieved, yet the eleven Member Countries managed to attain this goal; also an evident improvement in employment statistics regarding elderly persons was observed in many countries.³ Poland is also among these countries. However, the employment rate of 36.9% for the total population aged 55-64 years (47.8% for men and 27.3% for women) observed here in 2011 differs significantly from the assumed goal of the Lisbon Strategy.

³ New skills and new jobs in Europe: pathways towards full employment, European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Socio-Economic Sciences and Humanities, 2012, pp. 62-63.

Figure 3. Employment rates in Poland in the years 1995-2011 in the selected age groups

Source: Local Data Bank, GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html>), annual averages LFS

The Europe 2020 Strategy resigned from defining target levels of employment for particular groups. It only assumed the achievement of employment rates for the total population aged 20-64 years at the level 75% in 2020. However, the document associated with the Europe 2020 strategy providing the guidelines for the employment policy⁴ clearly indicates aiming at the increase in economic activity rate and reduction of structural unemployment among the groups requiring special support: the youth, the elderly and women. The postulate to increase the level of employment of the elderly population appears also in many other strategic or advisory documents, at both the country's and Community's level. There may be mentioned, e.g. the European Employment Strategy, the National Employment 2007-2013, and the National Action Plan for Employment 2012-2014, or the National Development Strategy 2020.

Therefore, socio-economic policies of various states agree on the need for increasing a degree of active participation in the labour market of elderly persons. Nevertheless, no consensus has been reached as regards the tools that should be applied in order to achieve this goal. One of the reasons for this is the varied situation in the labour market and its environment in particular countries. **Therefore, there is a need for a thorough analysis on the process of the elderly persons' withdrawal from the labour market, i.e. finding the reasons why employed persons go into retirement, or decide to continue work while receiving an old-age pension. An important research question concerns the prevalence of exercising the possibility for earlier transition into retirement,** which also means receiving social benefits other than an old-age pension, which in many cases assumes the function of an old-age pension, i.e. providing persons who definitely terminated work with a source of maintenance. These benefits very often allow economic deactivation before reaching standard retirement age and constitute liability for the public finance sector comparable to old-age pensions.

Finding answers to the above questions in all European Union Member States and in the Associated Candidate Countries was the objective of the survey *Transition from work into retirement* carried out in the second quarter of 2012 as the Labour Force Survey module on the sample of population aged 50-69

⁴ Council decision dated April 27, 2010 regarding the guidelines to the employment policies of the Member States; Integrated Guidelines for the Europe 2020 Strategy – part two.

years. The survey has been coordinated by the Eurostat, which prepared the uniform methodology obliging the Member States to its implementation.⁵ Beside the above-mentioned key issues, questions included in the survey questionnaire allow obtaining information on the age of transition into retirement and resigning from exercising the right to transition into retirement despite obtaining the respective entitlements. Other questions analysed in the survey regarded the plans in respect to the duration of further economic activity in case of the employed, willingness to take up work among persons leaving the labour market and reduction of working hours in a move towards full retirement. The answers to the mentioned questions may be used for preparation of socio-economic policy tools targeted at lengthening the period of economic activity better adjusted to the reality and simultaneously more effective in the light of the ongoing ageing process of the European population.

The results of the survey *Transition from work into retirement* carried out in Poland in 2012 are presented in the successive chapters of this elaboration. Chapter two is devoted to the general characteristic of persons aged 50-69 years in the context of economic activity, while Chapter three analyses the scope of their participation in social benefits, without specifying the kinds of benefits. The next Chapter consists of the characteristic of the population receiving social benefits, as well as the information, whether it is an old-age pension, pension, or pre-retirement benefit or allowance. The fifth Chapter presents the information regarding the population of retirees, particularly in respect to the age of transition into retirement and prevalence of early retirement. The sixth Chapter concentrates on employed persons receiving social benefits, providing also the outlook on the reasons for continuing work and plans regarding their further economic activity. Then, a group of the economically inactive aged 50 to 69 receiving social benefits is analysed, indicating the reasons for leaving work, also presenting their intentions to continue employment when they were leaving their last job. The paper is concluded with recapitulation.

2. Economic activity of persons aged 50-69 years

The model of economic activity of persons aged 50-69 years differed decidedly from the pattern of activity of the population at the *prime age*⁶, characterized with the highest rates of economic activity and employment rates (see, e.g. Figures 2 and 3). The results of the Labour Force Survey carried out in the second quarter of 2012 indicate that in the population aged 50-69 years the number of the employed comprised 4 104 thousand persons, the number of economically inactive persons – 5 065 thousand, while the number of the unemployed – 336 thousand. Therefore, the percentage share of the economically inactive in the total population aged 50-69 years was 53.3%. It obviously shows high differentiation

in narrower age groups: 22.7% of persons aged 50-54 years are economically inactive, while in case of persons aged 65-69 years the percentage share increases to 90.0%.

Similarly to the total 15+ population, also in older age groups women stay economically inactive relatively more often than men. Sex related differences in economic activity are largest in older age groups: in age groups 55-59 and 60-64 years the gaps between economic activity rates among women and men reach respectively 23.0 and 22.4 percentage points. There are also observed evident

⁵ A legal document defining the scope and methods of the analysed survey is the Commission Regulation (EU) No 249/2011 of 14 March 2011 adopting the specifications of the 2012 ad hoc module on transition from work to retirement provided for by Council Regulation (EC) No 577/98.

⁶ Women aged 25-55 years, men aged 25-60 years.

differences of other labour market characteristics between the population aged 50-69 years and the one aged 15 years and more or the population aged 30-49 years (Table 1).

Table 1. Selected labour market statistics by age groups and sex, the LFS second quarter of 2012

Specification	50-69 years		15 years and more		30-49 years	
	Men	Women	Men	Women	Men	Women
The percentage share persons with tertiary education	12.6	14.1	16.8	21.7	23.1	32.9
Economic activity rate	56.2	38.3	64.2	48.1	91.9	81.5
Employment rate	51.8	35.5	58.3	42.9	85.6	74.7
Unemployment rate	7.9	7.1	9.2	10.7	6.9	8.4
The share of employed	8.0	15.1	5.2	11.4	2.4	7.8
The percentage share of persons indicating illness or disability as the reason for part-time work	16.8	7.4	11.6	4.3	11.5	2.7
The percentage share of contributing family members in the total employed population	1.8	6.3	2.3	5.0	1.1	4.6
The percentage share of persons employed on agricultural holdings owned by natural persons in the total employed population	16.4	15.3	12.0	11.7	10.6	11.8

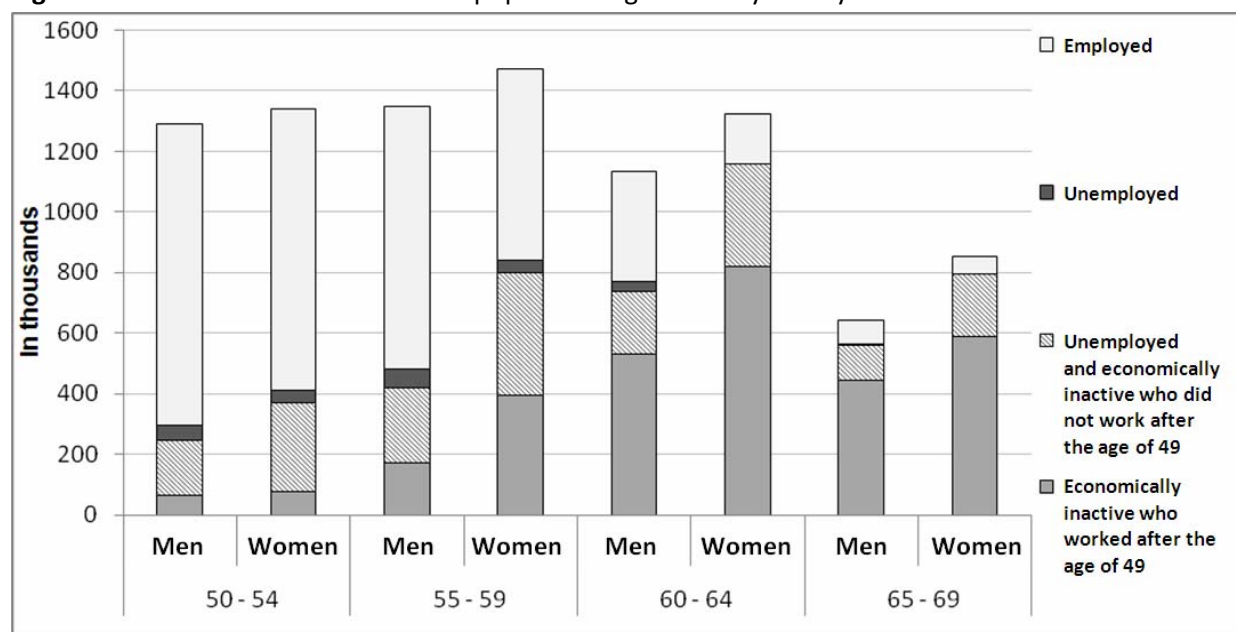
The above Table shows evident differences between the age group 50 to 69-year olds and the total population aged 15 years and more in respect to the labour market characteristics. Even greater differences are observed if we compare persons aged 50-69 years with the population aged 30-49 years, i.e. a younger group also covering the 20-year's age span. Beside clearly lower economic activity rates, in case of elderly persons in the labour market a significantly higher percentage share of persons employed part-time is also observed. In case of older age groups illness or disability are more frequently declared as the reason for this type of employment. People with tertiary education are fewer among the group aged 50-69 than in younger age groups; in addition, older persons more often work on agricultural farms owned by natural persons. Also, the share of contributing family members in the employed is slightly higher in case of the analysed older age group. Unemployment rate in the older age group is lower than unemployment rate for the population aged 15 years and more, which together with lower employment rates indicates that elderly persons facing loosing a job often rather leave the labour market (change their status into economic inactivity) than make attempts at active job search.

As was indicated in the methodological notes, **the module survey *Transition from work into retirement* covers the population aged 50-69 years excluding persons who at leaving their last jobs were 49 years old or younger or had never worked.**⁷ In the context of the presented survey, persons who were economically inactive or unemployed up to the age of 50 characterize other reasons and motivations for not taking up work than determinants connected to the processes of withdrawal from the labour market in the context of transition into retirement.

⁷ Definition of the module target population does not determine the minimal duration of employment after 49 years of age, or the status in employment (it covers employees, self-employed and contributing family workers).

Therefore, the target population of the module *Transition from work into retirement* comprise 7 395 thousand persons, while the population aged 50-69 years on which the results of the core Labour Force Survey are generalized comprise 9 506 thousand persons (the second quarter of 2012). It is estimated that 22.2% (i.e. over 2 million) of the age group 50-69 years did not work after reaching 49 years of age (or had never taken up work). The number and structure of the total population aged 50-69 years regarding economic activity and the moment of the last work termination presents Figure 4. The category marked with a pattern (the unemployed and economically inactive who did not work after the age of 49) stays beyond the target population of the module survey.

Figure 4. The number and structure of population aged 50-69 years by status in the labour market

Source: the LFS data. Second quarter of 2012

* the unemployed who worked after reaching 49 years of age

Figure 4 shows evident drops in the number of the economically active in the successive age groups and the size of the groups of economically inactive persons who left their last job before 50 years of age. In case of younger age groups, the above figures do not necessarily mean that these persons will not take up any work before reaching the standard retirement age. However, the fact that every fifth person aged 65-69 years (21.5%) terminated his or her last work before 50 years of age indicates the high percentage share of the unutilised past labour resources.

According to the definition of the presented module survey target population, the population aged 50-69 years that left their last job before 50 years of age will not be included in the analyses in the further chapters, unless it is clearly notified that analysed population covers wider population categories than the module target population. Thus, the information presented in successive chapters does not regard, e.g. persons who receive various social benefits (pensions, old-age pensions), but who did not take up any work after reaching the age of 49. This limitation together with the survey representative method and declarative character of the obtained information strongly influence the possibility of discrepancies between the data on receiving social benefits by the population aged 50-69 years and administrative data or results of other surveys on the analysed issue.

3. Receiving social benefits among persons aged 50-69 years

The results of the survey *Transition from work into retirement* indicate that among the group of persons aged 50-69 years who worked up to at least 50 years of age or are still working, almost a half (47.5%) receive social benefits. A definition of social benefits applied in the survey refers to financial benefits received by the respondent regularly and periodically. Among social benefits are included old-age pensions (within the scope of either statutory system, occupational schemes, personal schemes – individual pension accounts, as well as bridging old-age pensions), pensions (disability pension – due to inability to work, work incapacity pensions – due to accident at work or occupational disease, survivor's pensions), pre-retirement benefit/allowance, and compensation benefits for teachers.⁸ Unemployment benefit is not a subject of the analysed survey.

The following chapter presents a general outlook on the prevalence of receiving social benefits, also in respect to economic activity in older age groups, irrespective of the types of received benefits. This approach is justified by the assumption that at the stage of preliminary analysis it is worth to present the scope of exercising the rights to social benefits connected with the past labour market activity, without presenting the structure of received benefits, as this may redirect the reader's attention from the general analysis on the scale of the phenomenon. As regards the effectiveness of labour resources utilisation and the state budget liability, particular types of received benefits (i.e. early retirement pension, disability pension or pre-retirement benefit) have similar social and economic implications.⁹

Table 2 presents basic information concerning the use of social benefits by persons aged 50-69 years. The survey results indicate that differences in frequencies of receiving social benefits between rural and urban areas are relatively small (3 % points). Much more obvious differences are observed between women and men, and between particular age groups, which is in a natural way connected with acquisition of retirement entitlements. Among women aged 50-69 years, 55.6% receive social benefits, while in case of men the percentage share comprises 39.1%. Concurrently the phenomenon intensity increases in older age groups: the percentage share of persons receiving social benefits in the target survey population increases from 7.8% in the population aged 50-54 years to 97.3% in the age group 65-69 years.

⁸ Only 2% of persons receiving social benefits do not indicate the mentioned forms of benefits (answer "other type of a benefit or unknown benefit").

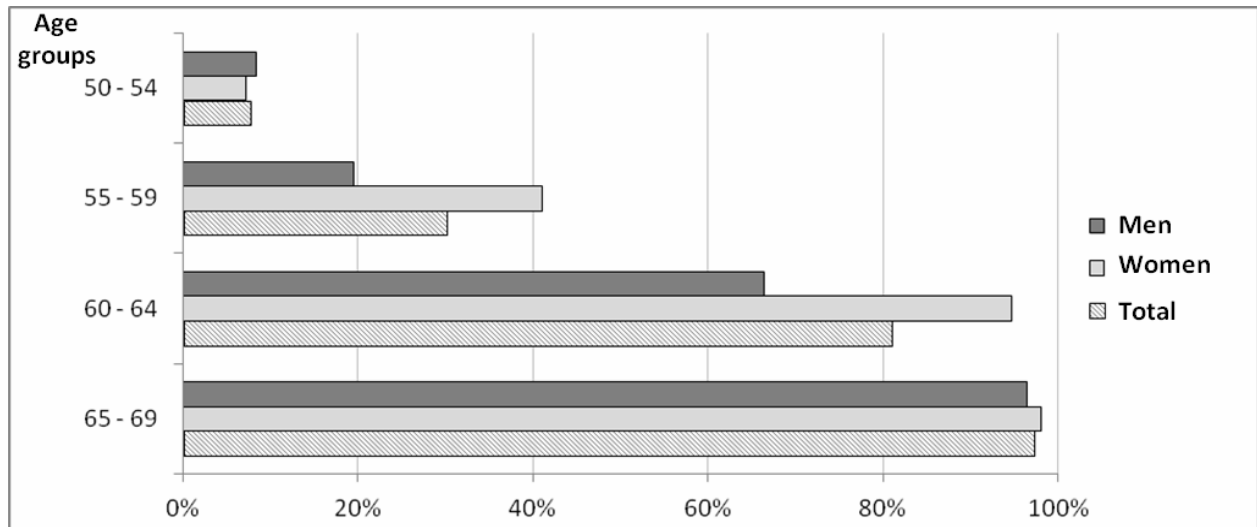
⁹ Similarly, respondents were asked first to answer whether they received benefits, and then in the successive questions they were asked to indicate the type of a received benefit.

Table 2. Characteristic of persons aged 50-69 yearsⁱ⁾ by the activity in the labour market and the fact of receiving social benefits

Specification	Total	The share of the employed in the total population	Persons receiving social benefits		The share of the economically inactive among persons receiving benefits	The share of the employed among persons receiving benefits
	in thous.	in %	in thous.	In %	in %	
Total	7 395	55. 3	3 509	47. 5	82. 1	16. 6
Urban areas	4 815	54. 1	2 336	48. 5	82. 2	16. 2
Rural areas	2 580	57. 4	1 173	45. 5	82. 1	17. 4
Aged:						
50-54 years	2 151	89. 4	167	7. 8	49. 7	44. 3
55-59 years	2 160	69. 3	652	30. 2	72. 4	24. 7
60-64 years	1 909	27. 6	1 546	81. 0	84. 6	14. 8
65-69 years	1 175	11. 9	1 143	97. 3	89. 2	10. 4
50-59/64 years	5 233	72. 3	1 431	27. 4	73. 7	23. 8
Men	3 653	63. 1	1 427	39. 1	77. 9	20. 5
in which aged:						
50-64	3 125	71. 2	919	29. 4	73. 2	24. 7
65-69	527	15. 4	508	96. 4	86. 4	13. 0
Women	3 742	47. 6	2 081	55. 6	85. 1	13. 9
in which aged:						
50-59	2 108	74. 0	512	24. 3	74. 6	22. 3
60-69	1 634	13. 7	1 569	96. 0	88. 5	11. 3

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

Separating from the analysed population a group of persons at the pre-retirement age (i.e. women aged 50-59 and men aged 50-64 years) allows conclusion that 27.4% persons below the statutory retirement age receive social benefits; the slightly higher percentage share is observed for men than for women (29.4% vs. 24.3%). Naturally, the percentage share of persons at retirement age receiving social benefits is close to 100% (96.4% for men and 96.0% for women). Percentage shares of persons receiving social benefits depending on age groups are presented in Figure 5, which indicates differences in the intensity of the phenomenon by sex, particularly in groups 55-59 and 60-64 years, where percentage shares of women receiving benefits are higher than male shares respectively by 21.6 and 28.3 percentage points.

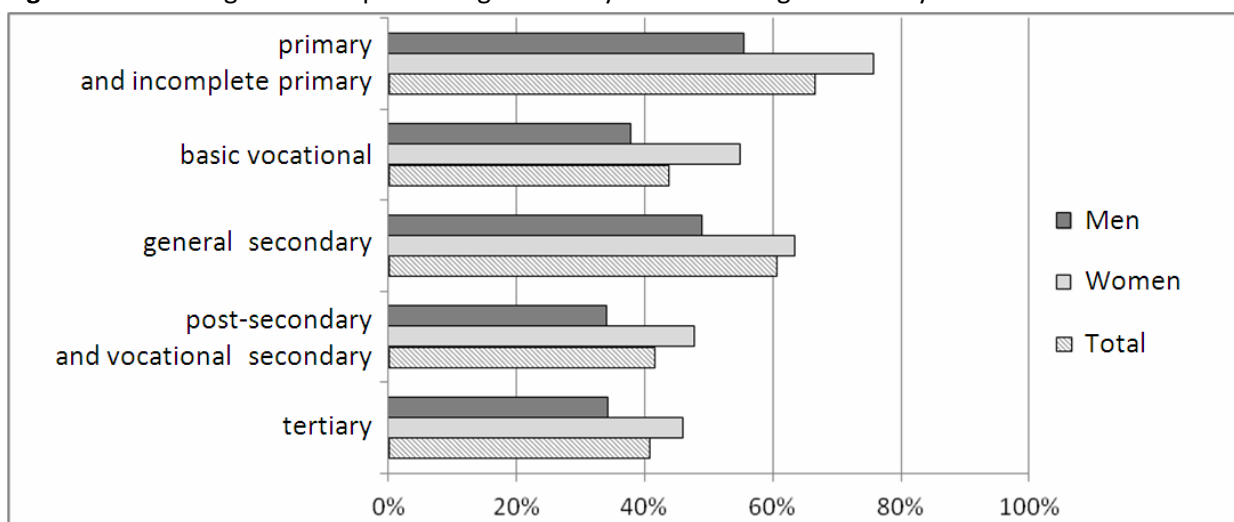
Figure 5. Percentage share of persons aged 50-69 yearsⁱ⁾ receiving social benefits by sex and age

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

As it was mentioned in the introduction to this chapter, 47.5% of the age group 50-69 years receive social benefits. Considering a hypothetical situation, when these benefits were only granted to persons who reached standard retirement age, the percentage share would amount 29.2%. Therefore, these results indicate the range of social benefits in working age older groups. For example, among the age group 60-64 years, 66.4% of men receive a social benefit, which is connected with possibility to obtain the right to retirement by men from the 60 years of age and possibility to receive a pension. Similarly, for women transition into early retirement is possible 5 years earlier than the standard retirement age, i.e. from 55 years old. It explains why 41.1% of women in the age group 55-59 years receive social benefits. In addition, the right to early retirement may also include persons at younger age, providing that they belong to one of the (hitherto) privileged occupational groups. More thorough analysis on the types of benefits prevailing among the analysed 5-year's age groups is presented in the next chapter.

Differentiation of frequencies of persons receiving social benefits is observed for the groups of population broken down by level of education (Figure 6). The survey results indicate negative dependency between education level and receiving social benefits, i.e. the higher education is, the lower share of persons receiving social benefits, which is closely connected with the generally observed in the LFS higher economic activity rates respective to higher levels of education, also in older age groups.

Moreover, the relation between education and receiving social benefits may be explained by the kind of performed occupation (the current or previous one) and the kind of activity of the place of work (the current or the last one). It is caused by the fact that obtaining the right to early retirement or particular pensions and benefits is easier for some occupational groups and persons employed in particular economic sectors.

Figure 6. Percentage share of persons aged 50-69 yearsⁱ⁾ receiving benefits by sex and education

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

In the survey on *Transition from work into retirement*, employed persons and those jobless persons who terminated their work in 2005 or later¹⁰ were asked questions about the performed occupation and the kind of activity of the place of work. Therefore, there is no information concerning the last employment of those who during the survey had had the status of unemployed or economically inactive for at least 7 years (and were working after reaching 49 years of age).

The survey results show that relatively most often social benefits receive persons who worked in NACE section “Mining and quarrying” (B) or have worked (are still working) in section “Administrative and support service activities” (N). Section N of the NACE classification covers activities related, e.g. to renting and leasing of motor vehicles, or other machinery and tangible goods, travel agency activities, employment related activities, office administrative activities, security service, cleaning activities. It is worth noting that this section characterizes one of the highest shares of employed persons receiving social benefits (Table 3).

Differences in percentage shares of persons receiving social benefits by NACE sections, i.e. by the kind of activity of the current or the last place of work show a gap amounting to 20 percentage points. The analysis on occupational groups by Classification of Occupation and Specialities shows lower differentiation in shares of persons receiving social benefits (Table 4). Occupational groups with the highest percentage shares of persons receiving social benefits (over 40%) are “Skilled agricultural, forestry and fishery workers” and “Service and sales workers” with intermediate level of qualifications. In groups of occupations requiring the highest levels of qualifications, the share of persons receiving social benefits is lower. However, similar levels are observed in groups of occupations with the lowest levels of qualifications.

¹⁰ Questions concerning occupation and kind of activity of the workplace were asked in the core LFS survey.

Table 3. Persons aged 50-69 years by the fact of receiving social benefits and selected NACE sections the current or the last the place of work

Specification	Total	The percentage share of women by NACE sections ⁱⁱⁱ⁾	The percentage share of urban population by NACE sections ⁱⁱⁱ⁾	The percentage share of persons receiving benefits by NACE sections	The percentage share of the employed among receiving benefits by NACE sections
	in thous.	in %			
Total 50-69ⁱ⁾ (including only persons who terminated work after 2004) ⁱⁱ⁾	7395 (5938)	50.6 (46.6)	65.1 (64.8)	47.5 (35.2)	16.6 (28.0)
in which:					
Agriculture, forestry and fishing (A)	960	42.7	10.8	39.8	41.9
Mining and quarrying (B)	101	20.8	67.3	45.6	.
Manufacturing (C)	1083	36.4	71.7	35.9	14.9
Construction (F)	424	7.6	70.3	24.1	17.7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ (G)	629	56.9	77.3	33.1	27.9
Transportation and storage (H)	395	22.0	71.7	33.4	18.2
Accommodation and catering ^Δ (I)	111	78.4	67.6	36.0	22.5
Financial and insurance activities (K)	89	76.4	80.9	39.3	22.9
Real estate activities (L)	95	54.7	87.4	27.4	34.6
Professional, scientific and technical activities (M)	139	47.5	89.2	36.0	60.0
Administrative and support service activities ^Δ (N)	253	37.9	81.8	43.9	51.4
Public administration and defence ^Δ (O)	358	60.1	77.1	33.0	19.5
Education (P)	521	75.4	74.7	38.2	28.1
Human health and social work activities(Q)	382	84.0	76.7	30.6	29.1

i) Population of persons who worked until at least 50 years of age ii) the data from the second line show estimates for persons for whom there was information regarding the current or previous employment (NACE of the place of work), i.e. persons who terminated work in 2005 or later before reaching 50 years of age iii) data in columns (except the first line) are given for the survey population, on the basis of available information, i.e. only for persons aged 50-69 years who terminated work in 2005 or later before reaching 50 years of age.

Statistics presented in Tables 2, 3, and 4 indicate strong variation of economic activity of persons receiving benefits. On average, every sixth person (16.6% of the analysed population) is classified as employed and receives benefits; while among persons at pre-retirement age – almost every fourth person.

Table 4. Persons receiving social benefits aged 50-69 years by performed occupation ⁱ⁾

Specification	Total	The share of women in occupational groups ^{iv)}	The share of urban population in occupational groups ^{iv)}	The share of persons receiving benefits in occupational groups	The share of the employed among persons receiving benefits
	in thous.	in %			
Total 50-69ⁱⁱ⁾ (regarding only persons who terminated work after 2004) ⁱⁱⁱ⁾	7395 (5938)	50.6 (46.6)	65.1 (64.8)	47.5 (35.2)	16.6 (28.0)
in which:					
Managers (3+4)	403	38.7	77.9	29.3	23.7
Professionals (4)	789	64.1	85.3	33.8	39.7
Technicians and associate professionals (3)	636	59.0	80.7	33.5	22.1
Clerical support workers (2+3)	387	72.1	79.6	38.8	18.7
Service and sales workers (2+3)	739	59.5	74.8	40.1	34.5
Skilled agricultural, forestry and fishery workers (2)	858	43.8	0.1	41.3	44.6
Craft and related trades workers (2)	903	15.4	69.2	31.2	12.8
Plant and machine operators and assemblers (2)	598	13.4	64.9	32.1	14.1
Elementary occupations (1)	618	66.8	62.1	34.0	24.3

i) the structure is presented for selected aggregations of the Classification of Occupations and Specialities of 2010 (large groups of occupational and specialities); the level of qualifications is given in brackets after the name of the group; ii) Population of persons who worked at least up to 50 years of age iii) data from the second line onward present estimates for persons, for whom there was information concerning their current or previous employment (performed occupation), i.e. persons who terminated work in 2005 or later before reaching 50 years of age iv) data in columns (except the first line) are given for the survey population, on the basis of available information, i.e. only for persons aged 50-69 years who terminated work in 2005 or later before reaching 50 years of age.

The regularity observed in the labour market for the total population, i.e. the fact that male population characterize higher percentage shares of the employed than female population, with a decreasing share of the employed in older groups, is also observed for the subpopulation of persons receiving social benefits. Additionally, the module survey results indicate very strong discrepancies concerning economic activity of beneficiaries in the age group 50-69 years as regards the kind of activity of the place of work (the current or the last). The percentage share of the employed changes from 60.0% among persons receiving social benefits in section "Professional, scientific and technical activities" (including, e.g. legal activities, architectural and engineering activities, advertising and market research) to 17.7% in section "Construction", and 14.9% of persons employed in section "Manufacturing". High percentage shares

of persons combining income from work and from social benefits are also observed in sections “Administrative and support service activities” (51.4%) and “Agriculture, forestry and fishing” (41.9%).

A high economic activity of farmers receiving social benefits is consistent with the information obtained for occupational groups – beside “Professionals”, this group of occupations characterize the highest shares of the employed among persons receiving benefits (respectively 44.6% and 39.7%). However, it should be remembered that the employed also include contributing family members, who play a relatively significant role in private agriculture in Poland. The lowest shares of the employed simultaneously receiving benefits among beneficiaries are observed in groups of occupations requiring a low level of qualifications: “Plant and machine operators, and assemblers” (14.1%) and “Craft and related trades workers” (12.8%), although higher percentage shares of the employed (24.3%) are observed in occupations requiring the lowest level of qualifications (“Elementary occupations”).

The structure of occupational groups depending on economic activity and receiving social benefits is consistent with the results obtained for the analysis by education. Among persons aged 50-69 years with tertiary education and receiving at least one of the considered in the survey social benefits 29.7% still work, while the percentage share for persons with primary education (or incomplete primary) is 10.7%.¹¹

The above figures illustrate differentiations in frequencies of social benefits and combining them with work. While the differences observed in age groups are not surprising and partially explain the differences between the population of women and men, then the presented results describing differentiation of the phenomenon’s intensity in groups of occupations and NACE sections may indicate unequal possibilities to obtain the rights to particular social benefits and combining them with work. The fact of combining two sources of income, i.e. paid work and social benefits, on the one hand, may result from a privileged position of particular groups in the labour market (easiness of finding/keeping employment). On the other hand, this situation may indicate that received social benefits are insufficient and there is a need to obtain additional means for household’s maintenance. The answers to these questions will be further analysed in Chapter 6, presenting more thorough characteristics of employed persons receiving social benefits.

4. Structure of received social benefits in the population aged 50-69 years

The analysed module survey provides also information on the kinds of benefits received by persons constituting the survey target population, i.e. persons aged 50-69 years, which are employed or terminated their last work at the age 50 years or more. In this group, among the total number of persons receiving social benefits (3 509 thousand) a decided majority, i.e. 81.9% (2 875 thousand) receive an old-age pension. Pensions other than retirement pay receive 479 thousand persons, i.e. approximately every sixth person receiving social benefits. Receiving pre-retirement benefit or allowance declared 101 thousand persons, i.e. 2.9% of the total number of persons receiving social benefits (Table 5). Compensation benefits for teachers were not mentioned by the respondents, which could be expected considering the survey representative character and statistics of the Social Insurance

¹¹ The figures are not directly comparable with the information in Tables 3 and 4, as in case of education the total survey target population is considered, while regarding the information included in Tables 3 and 4 – only persons who terminated work in 2005 or later.

Institution, indicating that in 2011, 164 persons received compensation benefits for teachers was (monthly average).¹²

Table 5. Persons aged 50-69 yearsⁱ⁾ receiving social benefits by the type of social benefit

Specification	Total (receiving a benefit)	Type of received benefit				
		old-age pension	pre- retirement benefit or allowance	pension		
				total	in which:	
					disability pension	survivor's pension
Total	in thous. 3509	2875	101	in thous. 479	358	101
Men	1428	1060	45	291	263	10
Women	2081	1815	56	187	95	91
Urban areas	2336	1949	69	279	202	65
Rural areas	1173	926	33	200	156	36
Aged:						
50-54 years	167	56	9	84	69	11
55-59 years	652	371	66	191	147	37
60-64 years	1546	1345	26	166	129	29
65-69 years	1143	1103	-	38	13	23

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

Persons receiving an old-age pension were asked to define the type of a benefit, i.e. whether it was the so-called statutory pension, old-age pensions due to employee retirement plans or individual retirement accounts. The respondents could also indicate a bridging old-age pension or old-age pension from the system they were not able to define ("unknown system"). However, 99.3% among persons receiving old-age pensions indicated the statutory system as their source. The frequencies of other answers were so low, that they cannot be used for drawing conclusions in case of a sample survey. Therefore, our further analysis will focus on old age pensions overall, without dividing them by type.

Answers concerning the received pensions vary more in respect to the observed frequencies of these benefits: 358 thousand persons, i.e. 74.7% of the total number of pensioners, receive disability pensions; 101 thousand persons (21.1%) – survivor's pensions, while 20 thousand persons (4.2%) – work incapacity pensions (due to accident at work or occupational disease).

Pre-retirement benefit or allowance indicated in the survey by 101 thousand persons, i.e. 2.9% of persons receiving social benefits, are benefits largely substituting for unemployment benefits for persons at the pre-retirement age. For example, in case of company liquidation or the employer's insolvency, the right to retirement benefit hold men aged 61 or more and women aged 56 or more,

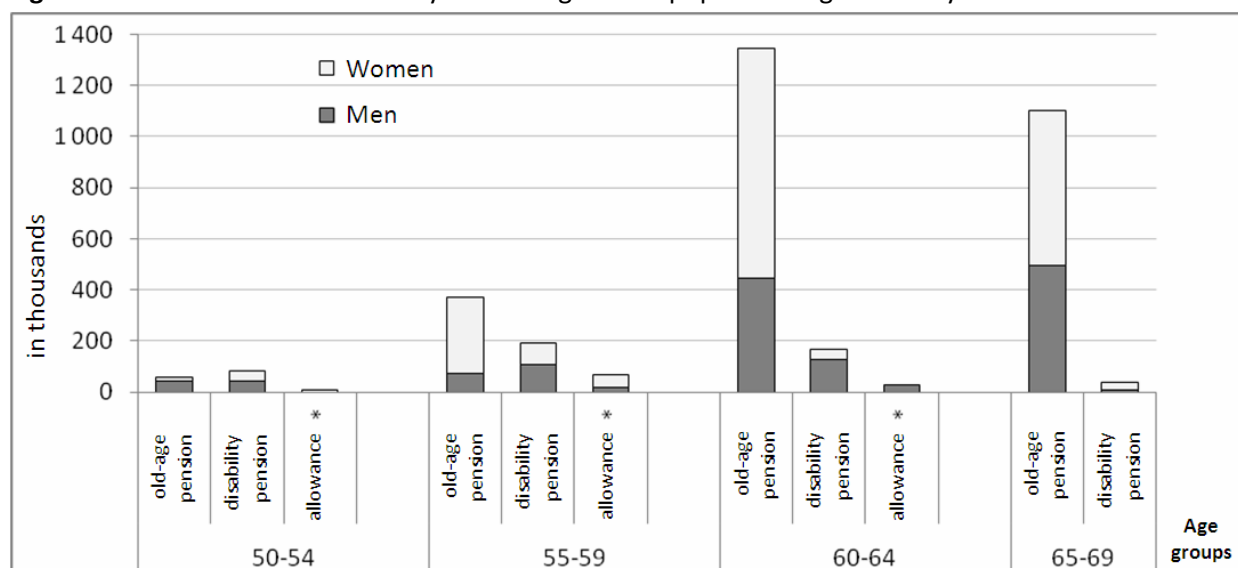
¹² More important information regarding social insurance 2011, Social Insurance Institution, Department Statistics and Actuarial Forecasts, Warsaw, June 2012 r., document downloaded from the SII website: <http://www.zus.pl/default.asp?p=5&id=5>

being able to document respective periods entitling to an old-age pension (25 and 20 years).¹³ The right to pre-retirement allowance ceases either following a claim of persons receiving the allowance, or due to obtaining the ownership rights to / taking possession of agricultural holding of particular features, or at the moment of reaching the standard retirement age, which probably takes place in most cases. Therefore, there are not observed persons receiving either a retirement allowance or benefit in the group of women over 60 and in the group of men over 65. Similarly, no men aged 50-54 years receiving pre-retirement benefits were observed in the survey, as in such case they had to document the duration of employment entitling to old-age pension from the 14 years of age (40-year period entitling to an old-age pension is required, if the age is not considered).

Following the differences in the retirement age of women and men, there are evident differences in frequencies of receiving particular social benefits depending on sex and age. Among the total number of women in the survey target population and receiving the analysed social benefits 87.2% receives an old-age pension, while for men the percentage share comprises 74.2%. At the same time, more men declare receiving pensions, both in absolute figures (by over 100 thousand men more), and relative ones (20.4% vs. 9.0% in relation to the total number of respectively men and women receiving social benefits). It should be indicated that among women, survivor's pension is observed equally often as a disability pension, while for men survivor's pension constitutes only 3.4% of the total number of the received pensions.

Regarding the numbers of beneficiaries by kinds of benefits and age, the highest number of pensioners is observed in the age group 55-59 years, both in respect to the absolute number of pensioners (191 thousand), as well as their share in the population receiving social benefits in age groups (29.3%). In the successive age groups the number and the percentage share of pensioners decrease, while the number and the percentage share of retirees evidently increase (see: Figures 7 and 8). It is worth noting that the higher number of persons receiving social benefits in the age group 60-64 years, than in the group 65-69 years is caused by a demographic structure of the Polish population and the "baby boom" of the 1950s resulting in the currently observed large groups of persons at the pre-retirement and "early-retirement" age.

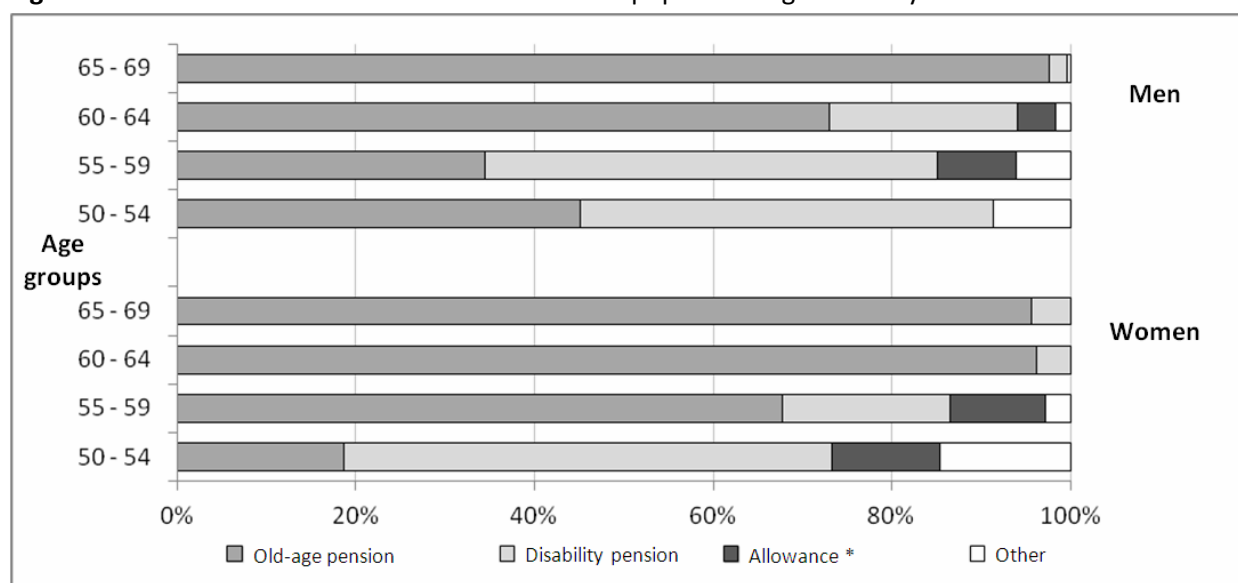
¹³ Slightly different conditions must be met in case of dissolving labour relation of service relation for reasons connected with establishments; it is also possible to disregard the age requirement when documenting necessary duration of work entitling to an old-age pension.

Figure 7. Received social benefits by sex and age in the population aged 50-69 yearsⁱ⁾

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

* concerns pre-retirement benefit or allowance

Figure 7 also illustrates the phenomenon mentioned in the previous chapter, i.e. the fact that in the age group 50-54 years the number of men receiving social benefits is higher (by 25%) than the number of women. The main reason for this is mainly the much higher number of men receiving old-age pensions in this age group. Regarding pensions, though, the figures broken down by sex are similar. Old-age pensions in this age group receive 45% of men of the total number of beneficiaries, while in case of women the percentage share is 19% (Figure 8).

Figure 8. Structure of received social benefits in the population aged 50-69 yearsⁱ⁾

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

* concerns a pre-retirement benefit or allowance

Receiving a pension or (earlier) old-age pension depends strongly on a type of performed work (the current or the last one). Pensions due to inability to work are more often granted to persons whose

occupation requires manual work, therefore their higher numbers (and shares among the total population receiving social benefits) are observed among groups with lower levels of education. For persons with tertiary education pensions constitute 4.8% of the total number of received benefits, while in groups with basic vocational education and primary and incomplete primary the percentage share of pensioners among the total number of persons receiving the discussed social benefits constitute respectively 19.7% and 14.6%. Pensions are also relatively more often received by rural residents: they comprise 21.6% of social benefits received in rural areas, while the respective percentage share comprises 14.3% in urban areas. At the same time, pensioners more often stay economically active – 85.1% of retirees are economically inactive compared to 67.2% of pensioners. Economic activity of the beneficiaries will be further analysed in chapters 6 and 7 of the presented elaboration.

5. The age of transition into retirement and earlier retirement

Worth noting are results of the analysed survey showing that among 2 875 thousand persons aged 50-69 who declared receiving old-age pensions, 30.4% comprise persons who did not reach the standard retirement age in force at the time of the survey. It should be noted that the survey did not include persons who at the time of retirement were below 49 years of age and had definitively withdrawn from the labour market before having reached this age.

If there were no possibility to obtain the right to early retirements, i.e. if old-age pensions were available only to women aged 60 years and more and men aged 65 years and more, then the number of retirees (in respect to the survey target population) would decline by 874 thousand persons. As regards the administrative data presented in the CSO publication “Retirement pay and pensions in 2011”, the total number of retirees comprised 6 261 thousand persons. This figure covers persons receiving old-age pensions paid from the Social Insurance Institution (ISS), the Individual Farmer’s Social Insurance (IFSI), the Ministry of Defence (MD), the Ministry of Internal Affairs and Administration (MIAA), and the Ministry of Justice (MJ)). Of this number, 1 134 thousand persons constituted retirees who did not reached the retirement age: 712.4 thousand men below 65 years old and 421.2 thousand women below 60 (Table 6). It should be remembered that data presented in table 6 are not comparable with the data obtained in the analysed LFS module survey due to definition of the survey target population and its representative character.

Table 6. The total number retirees and persons receiving a benefit before reaching the standard retirement age

Specification	Retirees			Retirees below the standard retirement age			The share of persons receiving early old-age pensions in the total number of retirees
	Total	Men	Women	Total	Men	Women	
	in thous.			in thous.			
Total	6 261 129	2 560 580	3 700 549	1 133 618	712 386	421 232	18.1
in which old-age pensions paid by:							
ISS	4 952 000	2 034 000	2 918 000	894 000	519 000	375 000	18.1
IFSI	1 038 304	273 147	765 157	49 969	11 500	38 469	4.8
MD	110 514	110 359	155	74 784	74 716	68	67.7
MJ	22 196	18 935	3 261	14 236	13 020	1 216	64.1
MIAA	138 115	124 139	13 976	100 629	94 150	6 479	72.9

Source: own elaboration base on the CSO publication "Retirement pay and pensions in 2011", Warszawa 2011

According to the administrative data on the country's population, people who took earlier retirement constitute 18.1% of the total number of retirees. Moreover, among the retirees receiving old-age pensions from the Ministry of Defence (professional soldiers), the Ministry of Internal Affairs and Administration (functionaries of public safety service) and the Ministry of Justice (functionaries of penitentiary service), the percentage share of the earlier retirements is over 60%. The presented figures indicate a privileged position of these occupational groups in respect to transition into early retirement. However, the size of these groups is relatively small compared to retirees receiving old-age pensions from the SII. Therefore, the share of early retirements in these groups is similar to the share of early retirements in the SII. The result is also shaped by definitely lower percentage share of persons receiving earlier old-age pensions from the Individual Farmer's Social Insurance (4.8%). It is worth noting that men significantly more often exercise the right to early retirement – 27.8% of the total number of male retirees constituted those who retired before reaching the standard retirement age, while for women the respective percentage share is 11.4%. Nevertheless, over one third of men exercising the right to early retirement belong to the age group 60-64 years (258.6 thousand), i.e. the age, when women are already entitled to a "normal" old-age pension.

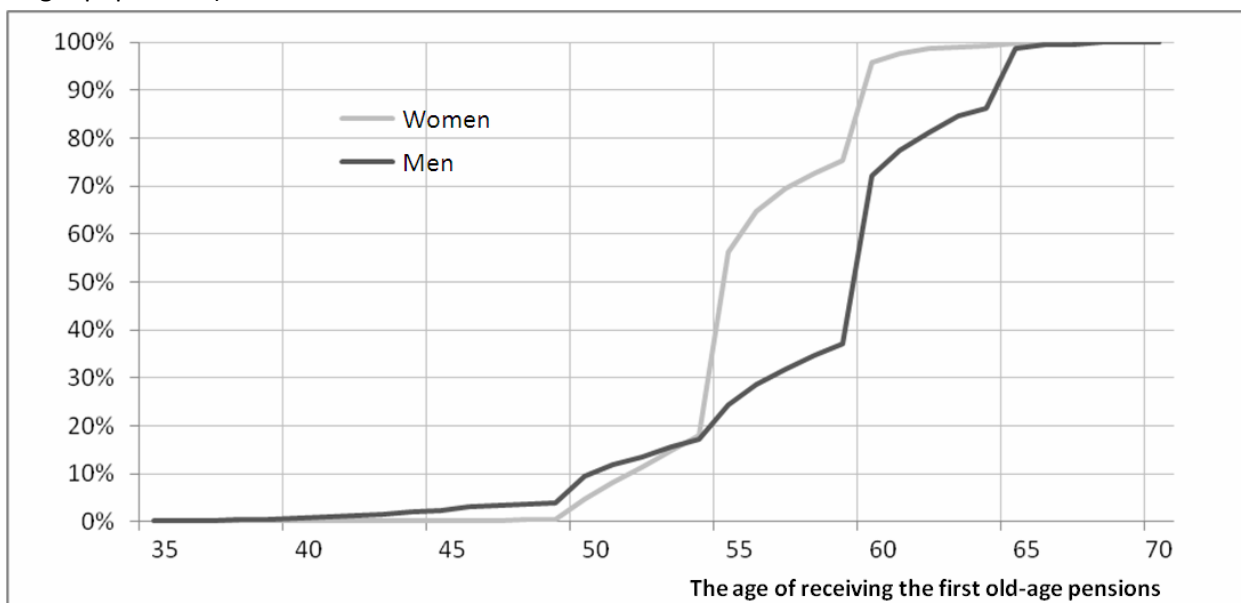
A deepened analysis on this issue should also take into account the age at which retirees received their first retirement benefit. The Social Insurance Institution publishes reports presenting average age of persons who were granted the first old-age pension in a given year.¹⁴ The data confirm gradual reduction of early-retirement privileges: average age of persons who were granted old-age pensions by the SII in 2005 was 56.8 years, while in 2011 it increased to 59.8 years (59.5 for women and 60.1 for men). However, there are no data compilations covering also the retirees from retirement systems of the Individual Farmer's Social Insurance, the Ministry of Justice, the Ministry of Internal Affairs and Administration and the Ministry of Defence. The information obtained in the analysed module survey

¹⁴ Publications "The main information on social insurance" for the successive years are available on the SII website <http://www.zus.pl/default.asp?p=5&id=3784>

Transition from work into retirement based on the respondents' answers to the question about the age when they had first received an old-age pension may to some extent bridge this gap.

The lowest age declared in the survey was 35 years, while the highest – 69 years. The analysis on the obtained answers indicates that 4 per 5 retirees of the survey target population received their first old-age pension before reaching standard retirement age: 75.3% of women declare the age of the first old-age pensions at below 60, while 86.2% of men declare receiving their first old-age pension before reaching 65 years of age. The observed pattern of the actual achievement of retirement entitlements may be recapitulated by the following figure (Figure 9), showing percentage shares of persons who obtained their first retirement benefit no later than at a particular age (set on the X-axis). Had all people moved into retirement at reaching the standard retirement age, the curves presented in Figure 9 would be discrete functions, consisting of two half lines – for women aged up to 60 years the function would assume value 0%, then from the age 60 years upward – 100%. For men the discontinuity point (jump) would be the age 65 years. The below figure shows a growth in the percentage share of persons who began to receive an old-age pension at w moment of reaching the standard retirement age – among women-retirees 75.3% declared beginning to receive an old-age pension at 59 years of age or earlier, while the age 64 years or earlier was declared by 86.2% male retirees. The above percentage shares increased by 20.5 percentage points for women and 12.4 percentage points for men, in respect to the percentage shares of persons who began receiving an old-age pension exactly at retirement age or earlier (60 years or below for women and 65 years or below for men). The curves presented in the figure are steeper around the age 55 years for women and 60 years for men, i.e. age when it was possible to obtain the right to early retirement according to general provisions. For these starting ages of receiving old-age pensions an analogous increase in cumulated percentages comprises 38.2% for women and 35.1% for men, which clearly illustrates the hitherto prevalence of exercising the possibility for transition into early retirement.

Figure 9. The percentage share of retirees aged 50-69 yearsⁱ⁾ by the age of receiving the first old-age pension (cumulated frequencies, 100% = all persons receiving an old-age pension included in the survey target population)

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

It should be underlined, though, that this Figure should be interpreted with a great care, as it presents the situation during the survey. It is based on retrospective information obtained from respondents and recapitulates the process of obtaining retirement rights by various cohorts of the current retirees differing in age by even 20 years (recently people between 50 and 69 years old). Moreover, the time span of receiving the first old-age pension may be even wider.¹⁵ The presented Figure illustrates the effects of social policy practically throughout the entire period of the third Polish Republic.

The above figure is complemented by Table 7, which presents frequencies of transition into retirement at a particular age for successive cohorts of women and men. However, drawing conclusion based on these data is difficult, as the majority of the survey target population have not reached the standard retirement age and final statistics recapitulating the process of transition from work into retirement cannot be compiled. Moreover, it would be reasonable to prepare such compilations based on administrative data, covering the total population of Poland and regarding old-age pensions paid by various institutions.

Table 7. Retirees aged 50-69 yearsⁱ⁾ by the age of receiving the first old-age pensions and the current age

Specification	Total retirees	The age of receiving the first old-age pension				
		35-49	50-54	55-59	60-64	65-69
	in thous.	in thous.				
Total	2 873	54	454	1 251	954	160
		in %				
Men	1 059	4.1	13.0	20.0	49.0	13.9
50 - 54 years	42	40.5	59.5	x	x	x
55 - 59 years	74	12.2	44.6	41.9	x	x
60 - 64 years	447	2.7	10.5	22.6	64.2	x
65 - 69 years	496	.	6.9	16.1	46.8	29.4
Women	1 814	0.6	17.4	57.3	24.0	0.7
50 - 54 years	14	.	85.7	x	x	x
55 - 59 years	296	.	25.3	73.0	x	x
60 - 64 years	898	.	14.4	57.8	27.3	x
65 - 69 years	607	.	16.5	50.1	31.1	2.1

i) Population of persons who worked up to 50 years of age or longer

The age of receiving the first old-age pension does not depend strongly on education level – the lowest percentage shares of persons who began receiving an old-age pension before reaching the standard retirement age are observed among persons with both the lowest (primary), as well as the highest education level (77.8% and 73.2%, whereas the average is 79.3%). More evident differences are observed for the analysis by occupational groups: 83.1% retirees of the group “Crafts and related trades workers” and 91.0% of the group “Plant and machine operators and assemblers” received or receives earlier old-age pensions, while the lowest percentage share, 71.4%, was observed for the “Service and sales workers”. The similar conclusion provides the analysis by the kind of activity of the place of work – NACE sections. Many enterprises constitute private units and/or employing fewer persons, rather not included among the strategic branches (e.g. trade, accommodation and catering, financial and insurance

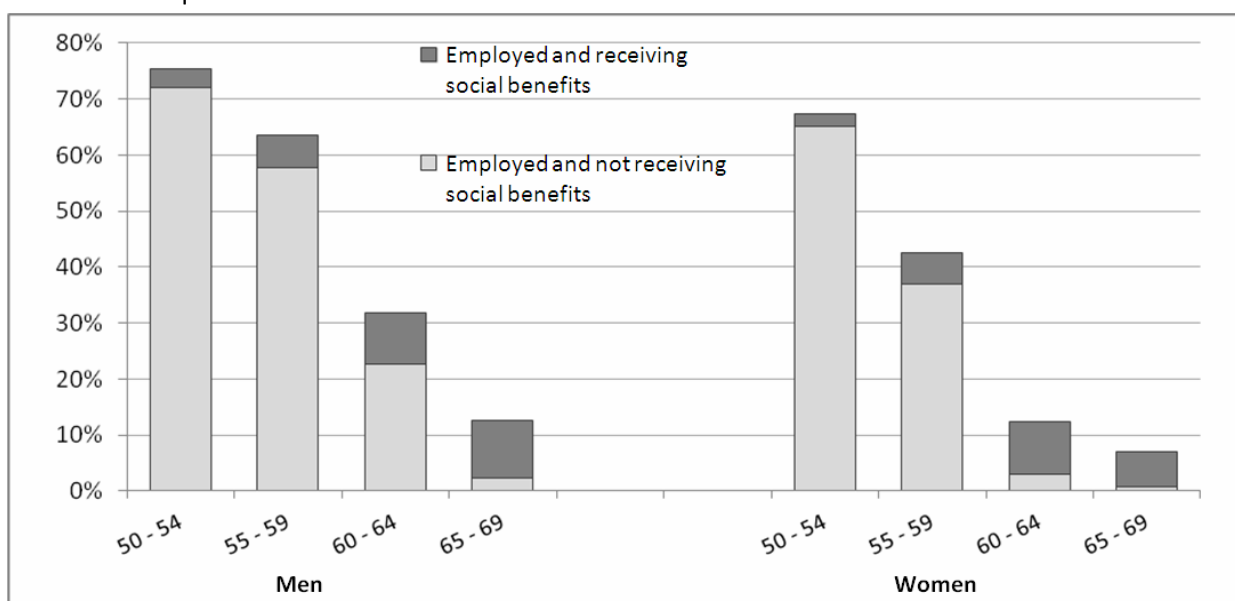
¹⁵ Preparing respective figures for narrower age groups would mean decidedly lower quality of the presented statistics due to the representative character of the survey and small numbers of successive combinations of the respondents’ age and the age at which they received their first old-age pension.

activities, arts, entertainment and recreation activities, professional, scientific and technical activities). They characterize lower percentage shares of retirees (previously or still employed in these sections) who began receiving old-age pensions before reaching the standard retirement age. Some occupational groups and/or particular branches of economy enjoy a very privileged position as regards early retirement rights. Thus, the result that 97.7% of persons employed in mining (and included in the survey target population) began receiving old-age pensions before reaching the standard retirement age is not surprising.

6. Characteristic of employed persons receiving social benefits

Among almost 7.4 million persons comprising the survey target population in the second quarter of 2012, i.e. persons aged 50-69 years and employed after reaching 49 years of age, over 4 million were still working, while 14.3% of this group (584 thousand) also received social benefits. The majority of the employed belong to the younger age groups, the majority of employed persons receiving social benefits – to older age groups (Figure 10).

Figure 10. The share of employed persons receiving social benefits w population total by sex and age in the second quarter of 2012

The labour market statistics concerning the population aged 50-69 years who were employed and received benefits differ significantly from the statistics for the employed population aged 15 years and more (Table 8). Every fifth (19.4%) employed person aged 50-69 years receiving social benefits is employed in the public sector, while in the population of the employed aged 15+, the respective percentage share is higher by 6.2 percentage points (25.6%). Even more evident differences may be observed regarding the structure by employment status – among the module survey population it is three times more often observed for contributing family members (10.1% vs. 3.5%) and almost twice as often persons classified as employers and own-account workers (34.9% vs. 19.0%).

The above differences may be mostly explained by a high percentage share of the employed in the agricultural sector in the group aged 50-69 years, who besides being employed also received benefits.

This percentage share¹⁶ is over twice higher than for the total employed population aged 15 years and more. It explains the higher percentage shares of the self-employed and contributing family members in the private sector, which is clearly connected with the character of employment in agricultural sector in Poland. For example, among 59 thousand contributing family members aged 50-69 years receiving social benefits, 54 thousand people work on private agricultural holdings; similarly – among 174 thousand self-employed persons, 101 thousand people work on agricultural holdings owned by natural persons.

Table 8. General characteristic of the employed population aged 15 years and more and employed aged 50-69 years receiving social benefits (in %)

Specification	The employed aged 50-69	The employed aged 50-69 and receiving social benefits	The employed aged 15 and more	The employed aged 30-49
By the sector of employment:				
Public sector	30.2	19.4	24.8	25.9
Private sector	69.8	80.5	75.2	74.1
By status in employment				
Employees	70.5	54.8	77.5	77.9
Employers and own-account workers	25.7	34.9	19.0	19.4
Employers	5.8	5.3	4.1	4.2
Contributing family members	3.7	10.1	3.5	2.7
The employed on agricultural holdings owned by natural persons	15.9	27.2	11.9	11.1
By sector				
Agricultural	17.5	27.4	12.9	12.1
Industrial	27.7	14.2	30.1	30.9
Service	54.8	58.2	56.9	56.9
Employed full-time	88.9	51.5	92.0	95.1
Employed part-time	11.1	48.5	8.0	4.9
Average number of hours worked in a week	39.3	30.6	39.8	40.9

Figures presented in Table 8 also underline evident differences concerning working time between the group of employed persons included in the module survey and the total employed population. Among the employed aged 15 years and more, only 8.0% worked part-time in the second quarter of 2012; for the age group 30-49 years the respective share comprised only 4.9%, while in the population of the

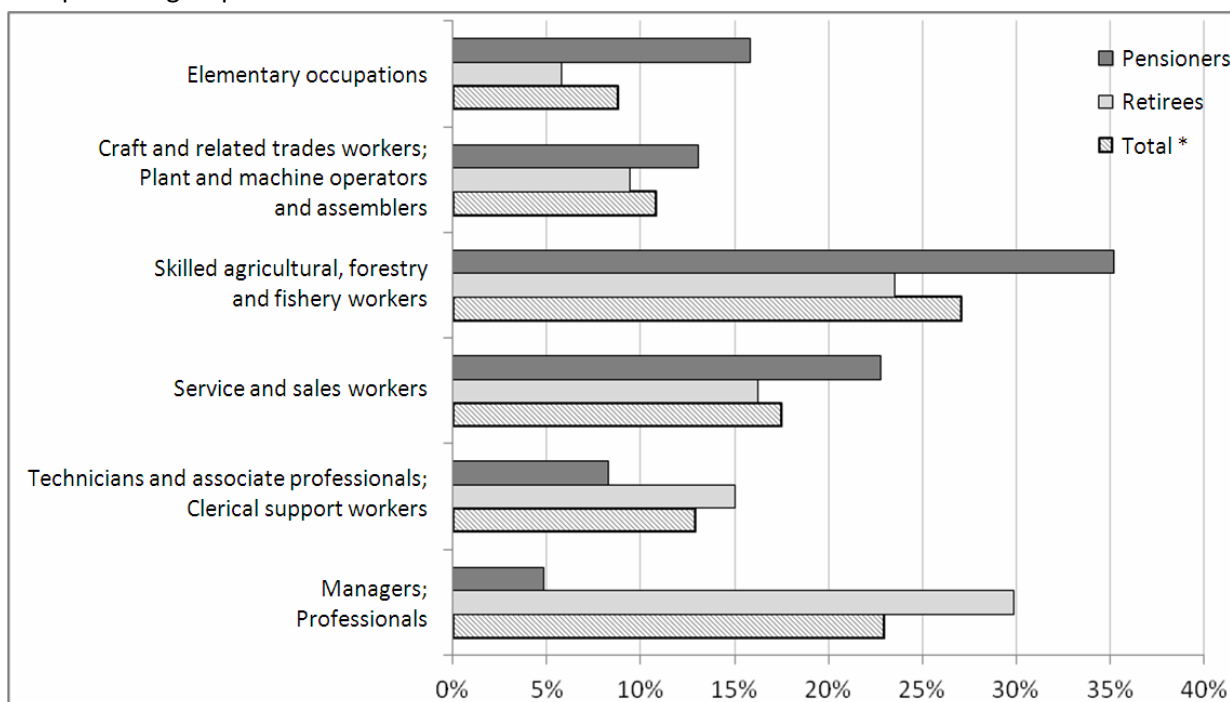
¹⁶ The percentage share of persons employed in agriculture is measured here on the basis of the information on the kind of activity of the place of work (NACE classification – section “Agriculture, forestry and fishing”), alternatively may be compared the structure of employment by performed occupations (Classification of Occupations and Specialities – group “Skilled agriculture, forestry and fishery workers”); in both cases, the differences between the employment structure in the 15+ population and the population analysed in this chapter are of similar level of value.

employed aged 50-69 years and receiving benefits part-time work performed almost every second person (48.5%). Worth indicating is the fact that for age groups 50-69 years, including both persons receiving and not receiving social benefits, the frequency of part-time work is closer to the figures for the overall population. Moreover, after excluding from the employed population persons aged 50-69 years receiving social benefits, the percentage share of persons employed part-time equals the respective share for the employed aged 30-49 years (4.9%).

The figures are closely connected with other results of the analysed module survey showing a low frequency of gradual withdrawing from the labour market before the final transition into retirement in Poland. In the population of the employed (irrespective from receiving social benefits) or economically inactive and receiving social benefits aged 50-69 years only 8.7% declared that they had reduced the number of working hours in the move towards final transition into retirement. Among persons employed and receiving social benefits the percentage share amounts 24.1%; in most cases, reduction in the number of working hours took place after receiving the first old-age pensions.

The above results should be supplemented with the information that among persons currently employed and receiving social benefits the number of retirees is higher than the number of pensioners (412 thousand vs. 145 thousand), which is mainly caused, though, by evidently higher number of retirees than pensioners in the survey target population. However, in relative figures, pensioners more often continue work – 30.3% of pensioners vs. 14.3% of retirees are classified as employed. Nevertheless, significant differences in respect to the type of work performed by retirees and pensioners are observed. They may be illustrated, e.g. through comparing the structure of the employed by occupational groups (Figure 11).

Figure 11. Structure of the population of employed retirees and pensioners aged 50-69 years by occupational groups

* category "total" includes also employed persons receiving pre-retirement benefit or allowance and persons who could not determine the received benefits ("other")

Persons receiving pension and working most often belong to occupational groups requiring lowest levels of qualifications: pensioners more often than retirees perform elementary occupations as craft and related trades workers or plant and machine operators and assemblers (overall 29.0% of employed pensioners vs. 15.3% of retirees). A significant difference may be also observed in the group “Skilled agricultural, forestry and fishery workers” consisting of approximately every third employed pensioner and with evidently lower percentage share of retirees (23.5%). Retirees evidently more often are employed in groups of occupations requiring higher levels of qualifications – in case of “Managers” and “Professionals”, the difference comprises 25.0 percentage points.

The survey *Transition into retirement* allows not only characteristic of persons aged 50-69 years who are employed and receive social benefits, it also allows the analysis on motivation behind elderly persons’ decisions to continue or take up employment, irrespective of such a source of income as an old-age pension, pension, pre-retirement benefit or other social benefit. Thus, the respondents were asked to indicate the main reason for continuing work among the proposed answers:

- obtaining or increasing the amount of the future old-age pension;
- ensuring adequate current personal/ household income;
- combination of the two previous answers;
- reasons other than financial, e.g. professional satisfaction.

The survey results indicate that respondents undertake (or continue) work mainly in order to ensure the adequate current household income (50% answers). Only 4.6% of the respondents perceive the current job in the context of increasing the amount of the future old-age pension, although 27.2% combines this motivation with ensuring adequate current income. In almost every fifth case, the reason for continuing work regarded reasons other than financial (Table 9).

Table 9. Persons aged 50-69 years employed and receiving social benefits by reasons to continue work

Specification	Total	Main reason for continuing work			
		obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	ensuring adequate current personal /household income	obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	reasons other than financial
	in thous.	in %			
Total	584	4.6	50.0	27.2	18.0
Men	293	5.1	51.5	26.6	17.1
Women	290	4.5	48.6	27.9	19.0
Urban areas	379	5.5	47.2	32.7	14.8
Rural areas	204	2.9	55.4	17.2	24.0
Tertiary	142	5.6	37.3	31.7	25.4
Post-secondary and secondary (vocational and general)	195	5.1	50.3	31.8	12.8
Basic vocational	162	4.3	56.8	24.1	14.8
Primary and incomplete primary	84	3.6	58.3	15.5	22.6
Aged					
50-54 years	74	.	54.1	29.7	10.8
55-59 years	161	6.2	47.8	32.3	14.3
60-64 years	229	3.5	51.5	26.6	17.9
65-69 years	119	5.0	47.1	20.2	27.7
Working full-time	301	5.7	48.8	31.2	14.3
Working part-time	283	3.5	51.2	23.0	21.9
Retirees	412	4.1	48.3	26.5	21.1
Pensioners	145	6.2	55.9	29.0	9.7

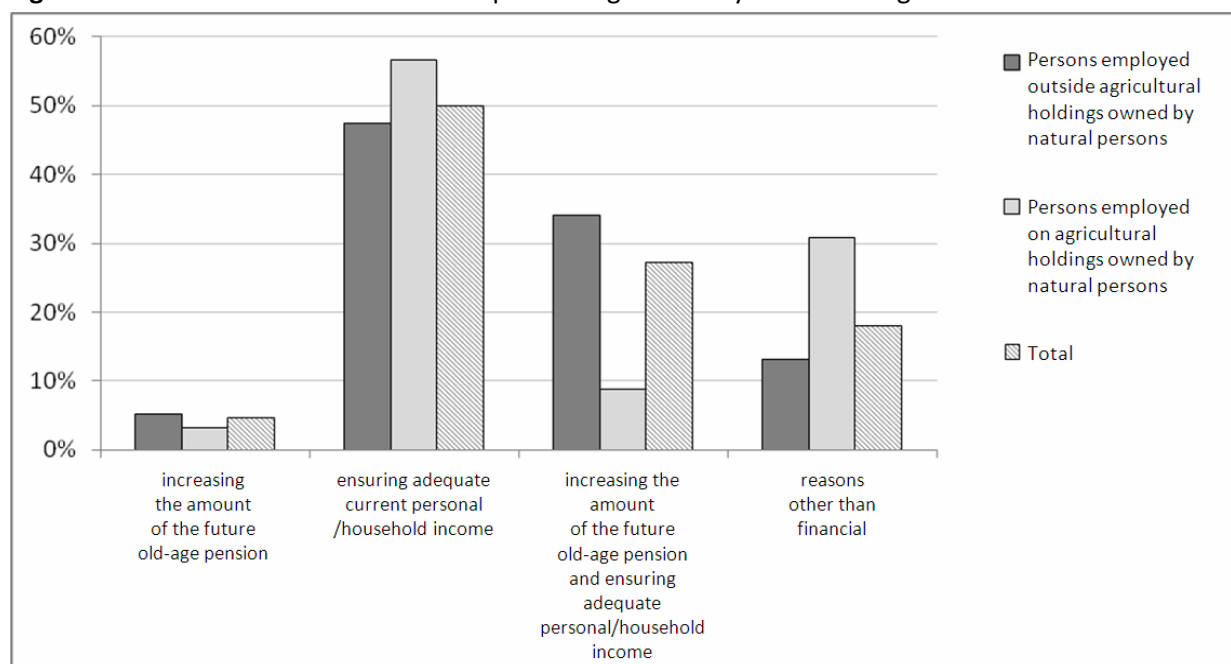
The structure of answers regarding the reasons for continuation of work does not show great differences between populations of women and men; definitely stronger differentiation is observed in case of educational levels, division into urban and rural population or retirees and pensioners. Worth underlining is the fact that on average, only every 20th person indicated increasing the amount of the future old-age pension as the reason for continuing work; however, percentage shares of these answers slightly increase with increasing levels of education. Differences become even more obvious if we jointly analyse answers where obtaining or increasing the future old-age pension is a part of the reason for continuing work. 37.3% of persons with tertiary education are at least partially motivated by the need to increase the amount of the future old-age pension in their decision to continue work, while in case of persons with primary education the respective percentage share is almost two times lower (19.1%).

The above results may be considered as unfavourable in the light of the assumptions of 1999 pension reform, which was supposed to create an incentive to the longest possible economic activity through the algorithm of calculating the future old-age pensions. Explaining the observed differences in the percentage shares of persons motivating their current employment by wanting to increase the future old-age pensions through assuming the lack of knowledge concerning the principles of the pension system among the groups with lower education seems unjustified. Additionally, a large number

of persons aged 50-69 were allowed a free choice whether to join the Open Pension Funds or not (persons born between 1 January 1949 and 31 December 1968 could decide), therefore, in their case, continuing work does not influence the amount of their old-age pensions. However, the high percentage shares of persons who declare ensuring the adequate household income as the reason for continuing work seem rather alarming. Persons with lower education evidently more often indicate the need to ensure adequate household income (58.3% of persons with primary education vs. 37.3% of persons with tertiary education). This relation may be caused by the fact that on average, persons with tertiary education earn more, thus also social benefits that they receive are usually respectively higher. In addition, thanks to their previous higher earnings they had better opportunities to gather more assets and savings.

The frequency of defining the reasons for continuing work as other than financial does not indicate a significant relation to the level of education – the highest percentage shares of this answer were observed for the extreme groups – persons with the highest (25.4%) and the lowest education (22.6%). Moreover, persons in older age groups relatively more often declared this answer (in the analysed here age group 50-69 years), retirees, and persons working part-time. The answer indicating reasons other than financial as the reason for continuing work aggregates several different motivations of persons aged 50-69 years receiving social benefits. There may be mentioned: satisfaction with performed work, increasing and improving skills, social reasons (good atmosphere at workplace) or lack of ideas concerning spending free time on retirement. It seems that mentioned reasons might relatively well describe why persons with tertiary education decide to continue work. However, such a high percentage share of this answer among persons with the lowest level of qualifications and mainly performing elementary work may stir some doubts. Taking into account the fact that the majority of persons with primary education in the analysed population (75%) live in rural areas, it may be assumed that the respondents' answers less often referred to professional satisfaction (which the interviewer read as the example of reasons "other than financial"). They rather meant the necessity to help their families in maintaining the agricultural holding. This hypothesis is confirmed by the observation that the group "Skilled agricultural, forestry and fishery workers" characterizes the highest percentage share of answers "reasons other than financial" (31%). The respective percentage share in the group "Professionals", the second highest frequency of answer was 25.5%.

The character of work on agricultural holdings and respective earnings may explain the differences in the structure of answers between urban and rural residents. These discrepancies become even more obvious if we compare the structures of answers of respondents, employed on agricultural holdings owned by natural persons with the answers of respondents employed outside agriculture (Figure 12).

Figure 12. Reasons to continue work for persons aged 50-69 years receiving social benefits.

Persons working on agricultural holdings owned by natural persons, comprise 159 thousand persons, i.e. 27.2% persons aged 50-69 years, who are working and receiving social benefits. Much more often, they indicate the need to provide current income as the reason for continuation of work (the difference of 9.1 percentage points in relation to other persons employed outside agricultural holdings owned by natural persons), and “reasons other than financial” (a difference of 17.6 percentage points). The difference in percentage shares of answers, which, at least partially, consider “increasing the future old-age pensions”, reaches 27.3 percentage points. Such structure of answers may be partially affected by lower actuarial incentives to continue work from the Individual Farmer’s Social Insurance pension system than from the Social Insurance Institution. However, it may also be caused by the current financial problems of the farmers’ households that are very often suffering poverty.¹⁷

Persons who were employed and received social benefits were also asked to define their plans concerning the duration of further work. Obviously, the plans involving longer duration of work indicated younger persons; while among the successive age groups plans concerning extended economic activity declared men (Table 10).

¹⁷ The results of the survey on Household Budgets in 2011 indicate that farmers’ households suffer poverty on a large scale (with the exception of a group maintained from other non-earned sources of income). 13.4% of persons in farmers’ households were threatened with poverty in accordance with the statutory poverty threshold, while the respective share for the employees’ households comprised 5.8% (Poverty in Poland in 2011, Signal Notice CSO: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2011.pdf).

Table 10. Persons aged 50-69 years employed and receiving social benefits by planned duration to continue work

Specification age /sex at the time of the survey	Planned duration of continuing work				
	1 year or shorter	longer than 1 year to 3 years	longer than 3 years to 5 years	longer than 5 years to 10 years	longer than 10 years
in % (percentage shares in lines sum up to 100%)					
50-54 Men	.	18.2	29.6	29.6	20.5
Women	.	16.7	26.7	33.3	16.7
55-59 Men	.	22.1	28.6	31.2	11.7
Women	11.9	35.7	32.1	15.5	6.0
60-64 Men	11.3	39.6	32.1	9.4	8.5
Women	15.5	45.5	27.6	5.7	4.9
65-69 Men	18.2	43.9	24.2	7.6	.
Women	18.5	53.7	20.4	.	.

Age and sex are main factors differentiating answers to the question concerning the planned duration of prolonged work. Differences in the structures of answers between urban and rural populations are low. There is observed a relation between the number of weekly working hours and plans concerning prolonged stay in the labour market; persons who work more hours a week more often declare plans concerning longer duration of staying in the labour market. This relation may be strongly caused by the fact that persons working more hours per week belonged to younger age groups.

7. Characteristic of economically inactive persons receiving social benefits

The module survey "Transition from work into retirement" allows also obtaining information concerning reasons for economic inactivity of persons receiving social benefits (and belonging to the survey target population). In the survey, respondents were asked to indicate reasons for discontinuation of work among the following categories of answers (in brackets are given frequencies of answers):

- favourable financial arrangements to leave work (3.8%),
- lost a job and/or could not find a job (5.6%),
- could not continue work because of reaching retirement age (7.6%),
- meeting conditions entitling to disability/old-age pensions (57.6%),
- other job-related reasons (1.5%),
- health condition or inability to work (20.0%),
- family or care-related reasons (2.4%),
- other (1.5%).

The two most often indicated reasons for discontinuation of work, which were indicated by over ¾ of the economically inactive, was health condition or inability to work, or meeting conditions entitling to receiving a benefit. In the context of the question, this describes the situation when a person voluntarily and on one's own initiative decides to terminate work and participate in social benefits. Only these two answers will be further analysed, considering low frequencies of other ones.

The results presented in table 11 indicate, that the percentage share of persons who declared health condition or inability to work as the reasons for work termination is evidently higher among men than among women, and among rural residents than among urban ones. In the age group 50-54 years, this

reason concerns almost a half of the economically inactive population receiving social benefits, which is justified in the light of very limited possibilities for early retirements in this age group (i.e. inadequateness of answers “meeting conditions entitling to disability/old-age pension”).

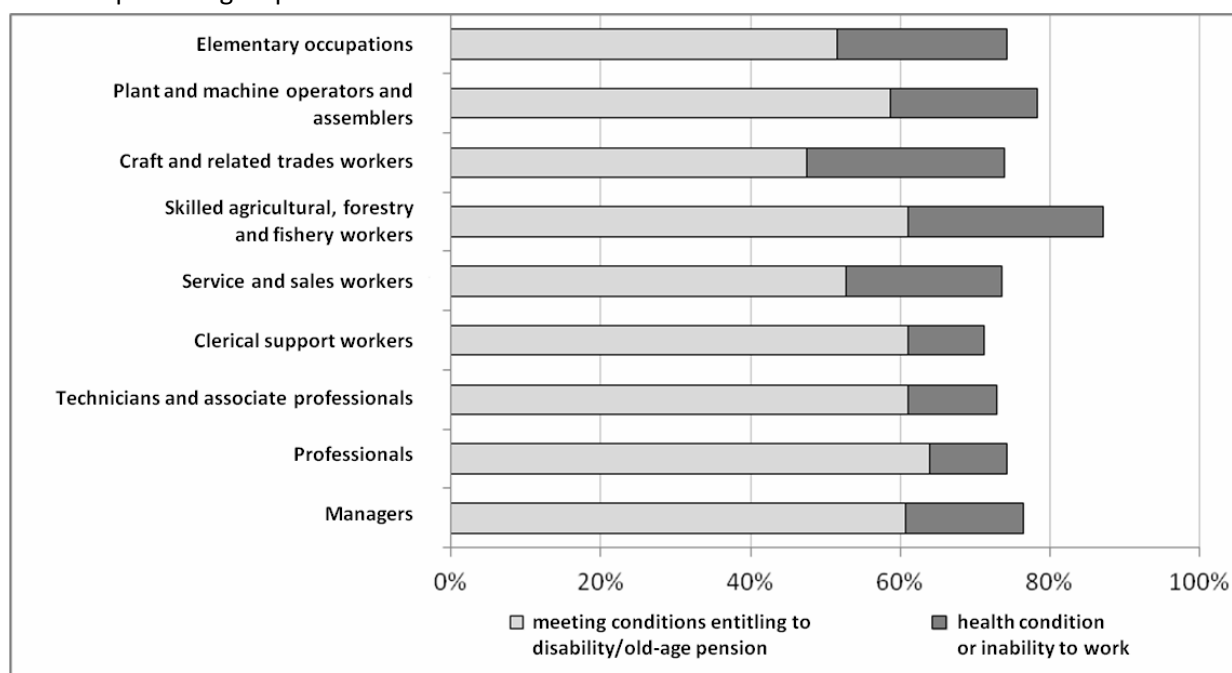
Table 11. Economically inactive persons aged 50-69 yearsⁱ⁾ by the reasons for discontinuation of work and willingness to its continuation after termination of the last employment

Specifi- cation	Total	The reason for discontinuation of work		The share of persons who would like to continue work:		
		meeting conditions entitling to disability/old- age pension	health condition or inability to work	in total	among persons indicating meeting conditions entitling to disability/old- age pension as the reason for discontinuation of work	among persons indicating health condition or inability to work as the reason for discontinuation of work
	in thous.	in %		in %		
Total	2882	57.6	20.0	7.4	3.0	11.6
Men	1112	52.5	27.6	8.5	2.9	15.0
Women	1770	60.7	15.3	6.6	3.1	7.8
Urban areas	1920	57.6	18.3	8.6	3.5	13.6
Rural areas	963	57.3	23.4	4.9	1.8	8.4
Aged						
50-54	83	24.1	48.2	27.7	.	32.5
55-59	472	43.6	26.7	13.1	3.4	20.5
60-64	1308	60.3	17.6	6.3	3.3	8.2
65-69	1019	63.1	17.6	4.4	2.2	5.0

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

Health condition or inability to work seem to be reasons for discontinuation of work more often concerning occupations requiring manual work, which is partially reflected in the aggregation by level of education. There is observed an evident drop in frequencies of persons indicating health condition as the reason for discontinuation of work with an increase in education level: from 27.6% of persons with primary education to 10% of persons with tertiary education. A similar drop in frequencies of the analysed answer is observed for occupational groups following a growth in level of qualifications (Figure 13). Moreover, relatively more people previously employed in the private sector gave this answer than persons whose last job was in the public sector (23.1% as compared to 13.3% for persons who terminated work in 2005 or later). It may be partially explained by a higher frequency of declaring “health condition or inability to work” among persons previously employed in agricultural sector (24,9%). Reverse relations are observed for the frequency of answers “meeting conditions entitling to disability/old-age pension” as the reason for discontinuation of work.

Figure 13. Persons economically inactive aged 50-69 yearsⁱ⁾ by reasons discontinuation of work and occupational groups.

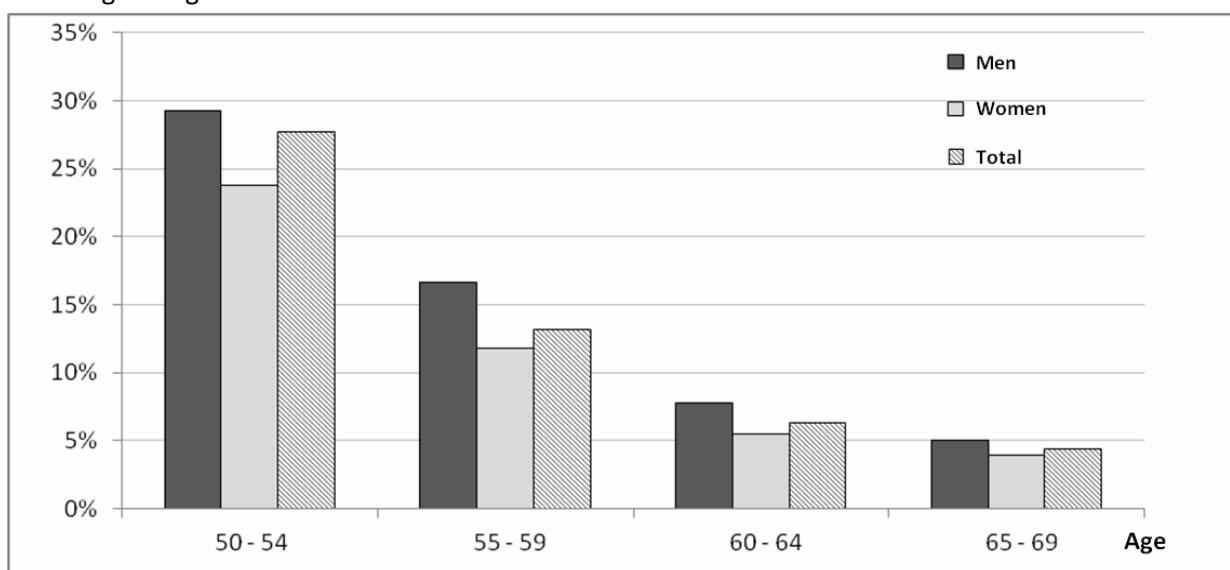

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age and until 2005 or further

In the survey, economically inactive persons receiving social benefits were also asked to declare, whether at the moment of employment termination they had wanted to continue work. Only 7.4% of the total gave positive answers. Men slightly more often than women wanted to continue work (respectively 8.5% and 6.6%); similarly to urban residents as compared to rural population (8.6% vs. 4.9%). The share of persons who wanted to continue work is also evidently higher in younger age groups, reaching almost 30% for men aged 50-54 years, economically inactive and receiving benefits (Figure 14).

The higher frequency of declared willingness to continue work is also observed for persons with higher levels of education (10.9% for persons with tertiary education and 4.3% for persons with primary education). In the subpopulation of the economically inactive and receiving benefits who terminated their last work in 2005 or later (i.e. for whom the information on the last job in the core LFS survey was obtained), evidently lowest willingness to continue work past the moment of its termination was observed in occupational group “Skilled agricultural, forestry and fishery workers” (3.1%). The highest percentage share characterized “Professionals” (12.2%).

Figure 14. The share of persons aged 50-69 years economically inactive and receiving social benefits,ⁱ⁾ declaring willingness to continue work at the moment of its termination.

i) Population of persons who worked at least up to 50 years of age

Readiness to continue work after its termination is naturally connected with the reason for deactivation. Expressing the will to continue work is less often expected from persons who terminated paid work due to meeting conditions entitling to disability/old-age pension than in case of persons whose economic deactivation is caused by external, in a sense, factors, such as, e.g. health condition. It is confirmed by the survey results: about every ninth person indicating health condition or inability to work as reason for leaving work declared willingness to continue employment, while among persons who left work voluntarily and on their own initiative after obtaining social benefit entitlements, willingness to continue work declared only every 30th person.

8. Recapitulation

The issue of transition from work into retirement was already addressed in 2006 in the respective module survey *Transition from work into retirement*. The results of that survey were applied to the mentioned in the introduction international and national documents and Community recommendations addressed to Member States, which *inter alia*, concerned the revision of the social insurance system and labour market institutions limiting possibility of earlier transition into retirement or taking advantage of other solutions allowing earlier withdrawal from the labour market (benefits, pensions). Findings of the previous survey showed also that flexible work organization, including a possibility to work part-time, explains an increase in elderly people's employment in many European countries.

The necessity for the pension system reform in Poland has been indicated for many years, particularly regarding the observed low age of transition into retirement. In 2012, with the binding force from 1 January 2013, the changes in the standard retirement age were introduced, increasing it to 67 years, for both men and women. However, the change was spaced over time in such way that retirement age of women will "catch up" with the male one in 2040. In the light of the analysed survey and the LFS results, the reform should enforce a significant change in the pattern of economic activity in older age groups. In the second quarter of 2012, only 32.0% of men and 12.7% of women in the age group 60-65 years were employed; these figures should be multiplied in the successive years.

The pension system reform of 1999 created actuarial incentive to the longest possible remaining in the labour market. However, in the light of the analysed module survey results, it seems that currently persons at the pre-retirement age want to move into retirement as soon as possible. This is, e.g. indicated by the results presented in Table 10, showing that in case of the majority of the employed receiving social benefits their declared planned number of years of prolonged employment is too short in order to stay in the labour market until the retirement age. Only every fifth men in the age group of 50 to 54-year olds plan to work for over 10 years. The survey questionnaire included also a question about plans of the economically active not receiving old-age pensions concerning continuation of work after obtaining old-age pensions. Over a half (57.8%) of them intend to finish work immediately after obtaining an old-age pension, while the percentage share of persons planning to continue employment after obtaining an old-age pension amounts to 38.0%. Therefore, these results are consistent with the presented in the study results regarding the reasons for termination of employment among economically inactive persons receiving social benefits (over a half of them left work voluntarily at the moment of obtaining the entitlement to a retirement pay or pension).

Nevertheless, there is a group of beneficiaries, currently economically inactive, who expressed readiness to continue work after its termination. According to the survey results (regarding the survey target population), the group comprises over 120 thousand persons at the pre-retirement age. It may be assumed that these persons would not have decided to stop working if they had found adequate employment conditions (e.g. part-time work) and had adequate incentives regarding the labour market and social insurance solutions. It seems that the estimates of the number of the economically inactive at the approximately retirement age who according to the objective assessment could continue work, may indicate numerous groups of under-utilised labour resources.

It should be underlined that the often mentioned argument that extended remaining of elderly persons in the labour market cause an increase in unemployment among the youth is not justified. Moreover, recommendations of various institutions and world-renowned economists postulate a considerable increase in employment of the elderly. High percentage shares of the economically inactive maintaining themselves from social benefits threatens stability of the state budget; thus, maintaining budgetary equilibrium might require additional taxing of young people, which would have a reverse effect. Moreover, young people often would not be eager to take up work in the sectors and occupations where jobs would be “released” by elderly persons.

Thus, in 2012, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), on the basis of the analysis on various labour market mechanisms, macroeconomic policy, budgetary stability and taking into account the welfare of present and future generations formulated the following recommendations for Poland in the context of the pension system:¹⁸

- rising retirement age of both women and men to 67 years,¹⁹
- connecting the standard retirement age with anticipated increase in life expectancy,
- reduction of possibility for earlier retirement,

¹⁸ OECD Economic Survey: Poland 2012, OECD 2012; fragments of the text constitute the elaborations of the Ministry of Economy: OECD assessments and recommendations for Poland; the paper is available on the Ministry website:

<http://www.mg.gov.pl/files/upload/15753/Oceny%20i%20recommendations%20OECD%20dla%20Polski.pdf>

¹⁹ The recommendations were being worked out while works concerning the project of the pension system reform were being carried out (rising retirement age).

- liquidation of retirement privileges of some occupational groups,
- raising the amount of contributions paid by farmers.

Undoubtedly, in order for these changes to function in the Polish economy, the government should provide supporting tools in order to facilitate taking up new jobs by the elderly and to make them more attractive to employers. Therefore, the important factor comprises investments in human resources development, participation in lifelong learning programmes, continuous improvement of skills and qualifications and shaping social norms regarding work in older age.

ANEKS TABELARYCZNY

TABLE ANNEX

TABL.01 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ WIEKU - OSZACOWANIA WZGLĘDNYCH BŁĘDÓW STANDARDOWYCH DLA SZACUNKÓW STANU W II KWARTALE 2012 R.
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND AGE - ESTIMATES OF RELATIVE STANDARD ERRORS FOR LEVEL ESTIMATES FOR II QUARTER 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
		w % in %					
OGÓŁEM TOTAL	0,4	0,8	2,9	4,2	9,7	0,9	0,9
50 - 54 lat years	0,7	0,8	7,7	6,8	20,1	5,4	7,3
55 - 59	0,7	1,2	5,3	6,3	14,7	2,4	2,7
60 - 64	0,7	2,3	3,9	11,1	21,4	1,1	1,2
65 - 69	0,8	5,2	5,7	33,3	36,4	1,1	1,1
Mężczyźni Men	0,5	0,9	3,8	5,3	13,7	1,3	1,4
Kobiety Women	0,6	1,1	3,5	7,1	14,4	1,0	1,1
MIASTA URBAN AREAS	0,5	1,0	3,8	5,0	10,4	1,1	1,1
WIEŚ RURAL AREAS	0,6	1,1	4,5	7,4	24,3	1,4	1,5

TABL.1 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ GRUP WIEKU
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	43	3075	2882
50 - 54 lat years	2151	1923	74	90	10	138	83
55 - 59	2160	1497	161	104	19	558	472
60 - 64	1909	527	229	34	9	1349	1308
65 - 69	1175	140	119	5	.	1030	1019
Mężczyźni Men	3653	2304	293	147	22	1202	1112
50 - 54 lat years	1106	997	44	48	7	62	41
55 - 59	1096	865	77	64	5	168	132
60 - 64	923	363	106	31	7	529	500
65 - 69	527	81	66	.	.	443	439
Kobiety Women	3742	1782	290	87	20	1873	1770
50 - 54 lat years	1044	926	30	42	.	76	42
55 - 59	1064	633	84	41	13	391	340
60 - 64	986	164	123	.	.	819	808
65 - 69	648	60	54	.	.	587	580
MIASTA URBAN AREAS	4815	2604	379	162	37	2049	.
50 - 54 lat years	1322	1176	46	56	9	90	55
55 - 59	1428	980	102	76	17	372	312
60 - 64	1285	353	149	26	8	906	878
65 - 69	780	96	82	.	.	681	674
WIEŚ RURAL AREAS	2580	1482	204	72	6	1026	963
50 - 54 lat years	829	747	28	34	.	48	28
55 - 59	732	517	59	28	.	186	160
60 - 64	624	174	80	8	.	442	430
65 - 69	395	45	37	.	.	349	345

TABL.2 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	43	3075	2882
Wyższe Tertiary	1175	814	142	15	7	346	330
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	2143	1318	159	64	16	761	715
Średnie ogólnokształcące General secondary	499	211	36	12	.	276	264
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	2396	1348	162	101	14	947	873
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	1183	396	84	41	.	746	699
Mężczyźni Men	3653	2304	293	147	22	1202	1112
Wyższe Tertiary	523	392	62	10	.	122	.
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	971	676	80	32	7	263	244
Średnie ogólnokształcące General secondary	90	53	10	.	-	34	34
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1542	963	106	72	9	508	467
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	527	220	35	31	.	276	255
Kobiety Women	3742	1782	290	87	20	1873	1770
Wyższe Tertiary	652	422	80	6	.	224	217
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	1172	642	80	31	9	498	471
Średnie ogólnokształcące General secondary	409	158	26	10	.	242	231
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	853	384	56	30	5	439	407
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	656	175	49	11	.	470	445

TABL.2 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
MIASTA URBAN AREAS	4815	2604	379	162	37	2049	1920
Wyższe Tertiary	984	685	120	13	6	286	273
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	1601	940	120	50	15	611	574
Średnie ogólnokształcące General secondary	384	146	25	10	.	228	218
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1394	712	93	66	11	617	569
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	452	122	21	23	.	306	285
WIEŚ RURAL AREAS	2580	1482	204	72	6	1026	963
Wyższe Tertiary	191	129	22	.	.	59	.
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	542	379	40	14	.	149	141
Średnie ogólnokształcące General secondary	115	65	11	.	-	48	46
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1001	636	69	35	.	330	304
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	731	273	63	18	.	439	415

TABL.3 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ WYKONYWANEGO ZAWODU (OBECNEGO LUB OSTATNIEGO)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND PERFORMED OCCUPATION (THE CURRENT OR THE LAST ONE)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem ¹⁾ total	bezrobotni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później unemployed receiving benefits who stopped working in 2005 or later	razem ¹⁾ total	bierni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później economically inactive receiving benefits who stopped working in 2005 or later
	w tysiącach				in thousands		
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	38	3075	1464
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.....	403	301	28	.	.	98	89
<i>Managers</i>							
Specjaliści	789	617	106	11	6	161	155
<i>Professionals</i>							
Technicy i średni personel	636	448	47	13	.	174	162
<i>Technicians and associate professionals</i>							
Pracownicy biurowi	387	248	28	15	.	125	118
<i>Clerical support workers</i>							
Pracownicy usług i sprzedawcy	739	487	102	37	8	215	186
<i>Service and sales workers</i>							
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	858	648	158	5	.	204	195
<i>Skilled agricultural, forestry and fishery workers</i>							
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	903	573	36	61	8	270	238
<i>Craft and related trades workers</i>							
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	598	392	27	25	.	180	162
<i>Plant and machine operators and assemblers</i>							
Pracownicy przy pracach prostych.....	618	370	51	53	.	195	155
<i>Elementary occupations</i>							

1) Dane nie sumują się na ogółem, ponieważ dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które zakończyły pracę przed 2005 rokiem nie zbierano informacji o wykonywanym zawodzie

1) Data do not sum up to the total because informations on occupation for unemployed and inactive persons who terminated work before 2005 were not collected

TABL.4 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ SEKCJI PKD MIEJSCA PRACY (OBECNEGO LUB OSTATNIEGO)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND NACE SECTIONS OF THE WORKPLACE (THE CURRENT OR THE LAST ONE)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem ¹⁾ total	bezrobotni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później unemployed receiving benefits who stopped working in 2005 or later	razem ¹⁾ total	bierni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później economically inactive receiving benefits who stopped working in 2005 or later
		w tysiącach			in thousands		
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	38	3075	1464
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	960	714	160	10	.	236	221
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>							
Górnictwo i wydobywanie	101	54	.	.	.	47	44
<i>Mining and quarrying</i>							
Przetwórstwo przemysłowe	1083	669	58	58	9	356	322
<i>Manufacturing</i>							
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	95	69	.	.	.	26	24
<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply^Δ</i>							
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	82	58	5	.	.	21	19
<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities^Δ</i>							
Budownictwo	424	283	18	40	.	101	80
<i>Construction</i>							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	629	429	58	25	.	175	146
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>							
Transport, gospodarka magazynowa	395	271	24	9	.	116	107
<i>Transportation and storage</i>							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	111	69	9	7	.	35	30
<i>Accommodation and catering^Δ</i>							
Informacja i komunikacja	55	42	8	.	.	11	11
<i>Information and communication</i>							
Działalność finansowa i ubezpieczenia	89	59	8	.	-	27	27
<i>Financial and insurance activities</i>							
Obsługa rynku nieruchomości	95	72	9	.	-	20	17
<i>Real estate activities</i>							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	139	116	30	.	.	20	19
<i>Professional, scientific and technical activities</i>							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	253	174	57	20	.	60	50
<i>Administrative and support service activities^Δ</i>							
Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ	358	243	23	14	.	101	92
<i>Public administration and defence; compulsory social</i>							
Edukacja	521	361	56	13	.	147	140
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	382	286	34	9	.	87	81
<i>Human health and social work activities</i>							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	83	65	11	.	-	16	15
<i>Arts, entertainment and recreation</i>							
Pozostała działalność usługowa	65	45	12	.	.	18	17
<i>Other service activities</i>							

1) Dane nie sumują się na ogółem, ponieważ dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które zakończyły pracę przed 2005 rokiem nie zbierano informacji o sekcji PKD

1) Data do not sum up to the total because informations informations on NACE sections for unemployed and inactive persons who terminated work before 2005 were not collected

TABL.5 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (OBECNEGO LUB OSTATNIEGO)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND EMPLOYMENT STATUS (THE CURRENT OR THE LAST ONE)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem ¹⁾ total	bezrobotni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później unemployed receiving benefits who stopped working in 2005 or later	razem ¹⁾ total	bierni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później economically inactive receiving benefits who stopped working in 2005 or later
		w tysiącach			in thousands		
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	38	3075	1464
w sektorze: in sector:							
publicznym public	1887	1233	113	47	11	607	573
prywatnym private	4052	2854	470	178	27	1020	892
Pracownicy najemni Employees	4410	2875	320	205	35	1330	1193
w sektorze: in sector:							
publicznym public	1887	1233	113	47	11	607	573
prywatnym private	2523	1642	207	158	.	723	620
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek Self-employed persons	1343	1058	204	19	.	265	243
Pomagający członkowie rodzin Contributing family workers	186	154	59	.	-	31	28

1) Dane nie sumują się na ogółem, ponieważ dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które zakończyły pracę przed 2005 rokiem nie zbierano informacji o statusie zatrudnienia

1) Data do not sum up to the total because informations on employment status for unemployed and inactive persons who terminated work before 2005 were not collected

TABL.5 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (OBECNEGO LUB OSTATNIEGO) (cd.)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND EMPLOYMENT STATUS (THE CURRENT OR THE LAST ONE) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem ¹⁾ total	bezrobotni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później unemployed receiving benefits who stopped working in 2005 or later	razem ¹⁾ total	bierni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później economically inactive receiving benefits who stopped working in 2005 or later
		w tysiącach			in thousands		
Mężczyźni Men	3653	2304	293	147	19	1202	651
w sektorze: in sector:							
publicznym	753	502	39	24	5	227	215
public							
prywatnym	2421	1802	254	117	14	502	436
private							
Pracownicy najemni	2251	1544	159	128	17	580	519
Employees							
w sektorze: in sector:							
publicznym	753	502	39	24	5	227	215
public							
prywatnym	1498	1042	120	103	.	353	304
private							
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	876	719	114	13	.	145	129
Self-employed persons							
Pomagający członkowie rodzin	47	42	20	.	-	.	.
Contributing family workers							
Kobiety Women	3742	1782	290	87	19	1873	814
w sektorze: in sector:							
publicznym	1134	731	74	23	6	380	358
public							
prywatnym	1631	1051	217	62	13	518	456
private							
Pracownicy najemni	2159	1331	161	78	18	750	674
Employees							
w sektorze: in sector:							
publicznym	1134	731	74	23	6	380	358
public							
prywatnym	1025	600	87	55	12	370	317
private							
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	467	340	90	6	.	121	114
Self-employed persons							
Pomagający członkowie rodzin	139	112	39	.	-	27	25
Contributing family workers							

1) Dane nie sumują się na ogółem, ponieważ dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które zakończyły pracę przed 2005 rokiem nie zbierano informacji o statusie zatrudnienia

1) Data do not sum up to the total because informations on employment status for unemployed and inactive persons who terminated work before 2005 were not collected

TABL.5 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (OBECNEGO LUB OSTATNIEGO) (dok.)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND EMPLOYMENT STATUS (THE CURRENT OR THE LAST ONE) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem ¹⁾ total	bezrobotni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później unemployed receiving benefits who stopped working in 2005 or later	razem ¹⁾ total	bierni pobierający świadczenia, którzy zakończyli pracę w 2005 r. lub później economically inactive receiving benefits who stopped working in 2005 or later
	w tysiącach				in thousands		
MIASTA URBAN AREAS	4815	2604	379	162	33	2049	981
w sektorze: in sector:							
publicznym	1415	929	94	30	10	456	435
public							
prywatnym	2435	1675	285	127	24	632	546
private							
Pracownicy najemni	3241	2107	272	142	30	991	899
Employees							
w sektorze: in sector:							
publicznym	1415	929	94	30	10	456	435
public							
prywatnym	1826	1178	178	113	.	535	465
private							
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	581	474	99	14	.	92	79
Self-employed persons							
Pomagający członkowie rodzin	28	23	8	-	-	5	.
Contributing family workers							
WIEŚ RURAL AREAS	2580	1482	204	72	5	1026	484
w sektorze: in sector:							
publicznym	472	304	19	17	.	151	138
public							
prywatnym	1618	1178	186	51	.	388	346
private							
Pracownicy najemni	1169	768	48	63	5	339	294
Employees							
w sektorze: in sector:							
publicznym	472	304	19	17	.	151	138
public							
prywatnym	697	464	29	45	.	188	156
private							
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	762	584	105	5	-	173	165
Self-employed persons							
Pomagający członkowie rodzin	159	131	51	.	-	27	25
Contributing family workers							

1) Dane nie sumują się na ogółem, ponieważ dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które zakończyły pracę przed 2005 rokiem nie zbierano informacji o statusie zatrudnienia

1) Data do not sum up to the total because informations on employment status for unemployed and inactive persons who terminated work before 2005 were not collected

TABL.6 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND THE MAIN SOURCE OF MAINTENANCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	7395	4087	584	234	43	3075	2882
Praca najemna Paid work	2673	2671	128	.	-	.	.
Praca w swoim gospodarstwie rolnym Work on own agricultural holding	488	487	18	-	-	.	.
Praca na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym Work in own business outside private agriculture	526	525	53	-	-	.	-
Emerytura Old-age pension	2783	304	304	16	16	2462	2442
Renta inwalidzka Disability pension	311	58	56	8	7	245	243
Zasiłek dla bezrobotnych Unemployment benefit	76	.	-	45	.	30	5
Świadczenie przedemerytalne Pre-retirement allowance	100	10	10	5	5	84	83
Inne świadczenie społeczne Other social benefit	169	22	15	23	10	125	101
Inne niezarobkowe źródło Other non-earned source	58	6	-	26	-	27	7
Pozostawanie na utrzymaniu Dependant	211	.	-	110	-	99	-

TABL.6 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA (cd.)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND THE MAIN SOURCE OF MAINTENANCE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
Mężczyźni Men	3653	2304	293	147	22	1202	1112
Praca najemna	1445	1444	67	-	-	.	.
<i>Paid work</i>							
Praca w swoim gospodarstwie rolnym	299	298	9	-	-	-	-
<i>Work on own agricultural holding</i>							
Praca na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym	369	368	32	-	-	.	-
<i>Work in own business outside private agriculture</i>							
Emerytura	1018	140	140	8	8	871	863
<i>Old-age pension</i>							
Renta inwalidzka	227	39	38	6	6	181	180
<i>Disability pension</i>							
Zasiłek dla bezrobotnych	42	-	-	26	.	15	.
<i>Unemployment benefit</i>							
Świadczenie przedemerytalne	43	.	.	.	.	38	38
<i>Pre-retirement allowance</i>							
Inne świadczenie społeczne	58	7	.	13	7	38	26
<i>Other social benefit</i>							
Inne niezarobkowe źródło	36	.	-	18	-	15	.
<i>Other non-earned source</i>							
Pozostawanie na utrzymaniu	117	.	-	74	-	42	-
<i>Dependant</i>							
Kobiety Women	3742	1782	290	87	20	1873	1770
Praca najemna	1228	1227	61	.	-	-	-
<i>Paid work</i>							
Praca w swoim gospodarstwie rolnym	189	189	8	-	-	-	-
<i>Work on own agricultural holding</i>							
Praca na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym	157	157	21	-	-	-	-
<i>Work in own business outside private agriculture</i>							
Emerytura	1765	164	164	8	8	1592	1579
<i>Old-age pension</i>							
Renta inwalidzka	85	19	19	.	.	64	63
<i>Disability pension</i>							
Zasiłek dla bezrobotnych	34	.	-	19	.	15	.
<i>Unemployment benefit</i>							
Świadczenie przedemerytalne	57	6	6	5	5	46	45
<i>Pre-retirement allowance</i>							
Inne świadczenie społeczne	112	15	12	10	.	87	75
<i>Other social benefit</i>							
Inne niezarobkowe źródło	22	.	-	7	-	11	.
<i>Other non-earned source</i>							
Pozostawanie na utrzymaniu	94	.	-	36	-	57	-
<i>Dependant</i>							

TABL.6 PRACUJĄCY, BEZROBOTNI I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU POBIERANIA ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA (dok.)
EMPLOYED, UNEMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY THE FACT OF RECEIVING SOCIAL BENEFITS AND THE MAIN SOURCE OF MAINTENANCE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Pracujący Employed		Bezrobotni Unemployed		Bierni zawodowo Economically inactive	
		razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits	razem total	pobierający świadczenia receiving benefits
	w tysiącach in thousands						
MIASTA URBAN AREAS	4815	2604	379	162	37	2049	1920
Praca najemna	1940	1938	109	.	-	.	.
Paid work							
Praca w swoim gospodarstwie rolnym	44	43	.	-	-	-	-
Work on own agricultural holding							
Praca na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym	393	393	45	-	-	.	-
Work in own business outside private agriculture							
Emerytura	1872	193	193	14	14	1665	1649
Old-age pension							
Renta inwalidzka	166	20	19	7	7	139	138
Disability pension							
Zasiłek dla bezrobotnych	52	-	-	31	.	20	.
Unemployment benefit							
Świadczenie przedemerytalne	68	.	.	5	5	59	58
Pre-retirement allowance							
Inne świadczenie społeczne	104	9	6	15	8	80	65
Other social benefit							
Inne niezarobkowe źródło	40	.	-	17	-	21	5
Other non-earned source							
Pozostawanie na utrzymaniu	136	.	-	72	-	63	-
Dependant							
WIEŚ RURAL AREAS	2580	1482	204	72	6	1026	963
Praca najemna	734	733	19	-	-	.	-
Paid work							
Praca w swoim gospodarstwie rolnym	444	444	15	-	-	.	.
Work on own agricultural holding							
Praca na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym	132	132	8	-	-	-	-
Work in own business outside private agriculture							
Emerytura	911	111	111	.	.	797	793
Old-age pension							
Renta inwalidzka	145	38	37	.	.	106	105
Disability pension							
Zasiłek dla bezrobotnych	23	-	-	14	-	10	.
Unemployment benefit							
Świadczenie przedemerytalne	32	6	6	.	.	25	25
Pre-retirement allowance							
Inne świadczenie społeczne	65	13	9	7	.	45	36
Other social benefit							
Inne niezarobkowe źródło	18	.	-	9	-	6	.
Other non-earned source							
Pozostawanie na utrzymaniu	75	.	-	37	-	36	-
Dependant							

TABL.7 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
50 - 54 lat years	74	.	40	22	8
55 - 59	161	10	77	52	23
60 - 64	229	8	118	61	41
65 - 69	119	6	56	24	33
Mężczyźni Men	293	15	151	78	50
50 - 54 lat years	44	.	26	13	.
55 - 59	77	5	38	24	10
60 - 64	106	.	60	26	17
65 - 69	66	.	28	14	19
Kobiety Women	290	13	141	81	55
50 - 54 lat years	30	.	14	9	.
55 - 59	84	5	39	27	13
60 - 64	123	.	59	35	25
65 - 69	54	.	28	10	14
MIASTA URBAN AREAS	379	21	179	124	56
50 - 54 lat years	46	.	24	16	.
55 - 59	102	7	47	38	10
60 - 64	149	6	71	49	23
65 - 69	82	5	38	20	19
WIEŚ RURAL AREAS	204	6	113	35	49
50 - 54 lat years	28	.	16	6	.
55 - 59	59	.	30	13	13
60 - 64	80	.	48	12	18
65 - 69	37	-	19	.	14

TABL.8 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury <i>obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego <i>ensuring adequate current personal /household income</i>	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów <i>obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income</i>	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa <i>reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
Wyższe <i>Tertiary</i>	142	8	53	45	36
Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	159	8	81	48	22
Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	36	.	17	14	.
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	162	7	92	39	24
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	84	.	49	13	19

TABL.8 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (cd.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
Mężczyźni Men	293	15	151	78	50
Wyższe Tertiary	62	.	23	19	17
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	80	.	42	24	10
Średnie ogólnokształcące General secondary	10	-	.	.	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	106	6	62	25	14
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	35	.	21	5	8
Kobiety Women	290	13	141	81	55
Wyższe Tertiary	80	.	30	26	20
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	80	5	39	24	12
Średnie ogólnokształcące General secondary	26	.	14	10	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	56	.	30	14	10
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	49	.	28	8	12

TABL.8 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
MIASTA URBAN AREAS	379	21	179	124	56
Wyższe Tertiary	120	8	42	39	32
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	120	6	61	40	13
Średnie ogólnokształcące General secondary	25	.	11	10	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	93	5	54	29	6
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	21	.	12	6	.
WIEŚ RURAL AREAS	204	6	113	35	49
Wyższe Tertiary	22	-	11	6	5
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	40	.	21	9	9
Średnie ogólnokształcące General secondary	11	-	6	.	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	69	.	38	11	18
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	63	.	37	7	17

TABL.9 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ ZAWODU
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND OCCUPATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
Przedstawiciele władz publicz., wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	28	.	12	9	6
Specjaliści Professionals	106	6	35	38	27
Technicy i średni personel Technicians and associate professionals	47	.	19	17	8
Pracownicy biurowi Clerical support workers	28	.	14	7	.
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	102	.	62	32	5
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	158	5	89	14	49
Robotnicy przemysł. i rzemieśl. Craft and related trades workers	36	.	20	11	.
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	27	.	13	10	.
Pracownicy przy pracach prost..... Elementary occupations	51	.	28	20	-

TABL.10 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ WYBRANYCH SEKCJI PKD
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND SELECTED NACE SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
z tego wybrane sekcje PKD: of which selected NACE sections:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	160	5	91	14	49
Agriculture, forestry and fishing					
Przetwórstwo przemysłowe	58	.	29	21	5
Manufacturing					
Budownictwo	18	.	10	7	.
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	58	.	33	18	.
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport, gospodarka magazynowa	24	.	13	8	.
Transportation and storage					
Dział. profesjonalna, naukowa i techniczna.....	30	.	13	9	7
Professional, scientific and technical activity					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	57	.	30	24	.
Administrative and support service activity ^Δ					
Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ	23	.	9	7	6
Public administration and defence ^Δ					
Edukacja	56	5	19	19	12
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	34	.	16	12	5
Human health and social work activities					

TABL.11 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND EMPLOYMENT STATUS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
w sektorze: in sector:					
publicznym public	113	9	39	43	22
prywatnym private	470	18	253	116	83
Pracownicy najemni Employees	320	19	149	116	36
w sektorze: in sector:					
publicznym public	113	9	39	43	22
prywatnym private	207	10	111	73	14
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek Self-employed persons	204	8	111	38	48
Pomagający członkowie rodzin ... Contributing family workers	59	.	31	6	21

TABL.11 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (cd.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND EMPLOYMENT STATUS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
Mężczyźni Men	293	15	151	78	50
w sektorze: in sector:					
publicznym	39	.	14	15	7
public					
prywatnym	254	12	137	62	43
private					
Pracownicy najemni	159	11	79	54	14
Employees					
w sektorze: in sector:					
publicznym	39	.	14	15	7
public					
prywatnym	120	8	66	39	7
private					
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	114	.	62	21	27
Self-employed persons					
Pomagający członkowie rodzin ..	20	-	10	.	8
Contributing family workers					
Kobiety Women	290	13	141	81	55
w sektorze: in sector:					
publicznym	74	6	25	28	15
public					
prywatnym	217	7	116	53	40
private					
Pracownicy najemni	161	8	70	62	22
Employees					
w sektorze: in sector:					
publicznym	74	6	25	28	15
public					
prywatnym	87	.	45	33	7
private					
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	90	.	49	16	20
Self-employed persons					
Pomagający członkowie rodzin ..	39	.	21	.	13
Contributing family workers					

TABL.11 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND EMPLOYMENT STATUS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate current personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate current income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
MIASTA URBAN AREAS	379	21	179	124	56
w sektorze: in sector:					
publicznym public	94	8	31	36	20
prywatnym private	285	13	148	88	36
Pracownicy najemni Employees	272	16	127	96	33
w sektorze: in sector:					
publicznym public	94	8	31	36	20
prywatnym private	178	8	96	60	13
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek Self-employed persons	99	.	48	27	20
Pomagający członkowie rodzin . Contributing family workers	8	-	.	.	.
WIEŚ RURAL AREAS	204	6	113	35	49
w sektorze: in sector:					
publicznym public	19	.	8	7	.
prywatnym private	186	5	105	28	47
Pracownicy najemni Employees	48	.	23	19	.
w sektorze: in sector:					
publicznym public	19	.	8	7	.
prywatnym private	29	.	15	12	.
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek Self-employed persons	105	.	63	11	28
Pomagający członkowie rodzin . Contributing family workers	51	-	28	5	18

TABL.12 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ WIELKOŚCI INSTYTUCJI (FIRMY)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASONS FOR CONTINUING PAID WORK AND THE SIZE OF AN INSTITUTION (COMPANY)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna kontynuacji pracy zawodowej Reason for staying at work			
		uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury obtaining or increasing the amount of the future old-age pension	zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych / gospodarstwa domowego ensuring adequate personal /household income	uzyskanie lub zwiększenie wysokości emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate income	przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa reasons other than financial, e.g. professional satisfaction
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	584	27	292	159	105
według wielkości instytucji: by the size of institution:					
1 - 9	301	10	165	56	70
10 - 19	49	.	23	15	8
20 - 49	60	5	28	21	6
50 - 100	46	.	15	20	7
101 - 250	34	.	17	9	.
251 i więcej osób and more persons	47	.	19	16	8
nie wiem, ale mniej niż 11 I don't know, but fewer than 11	9	.	5	.	-
nie wiem, ale więcej niż 10 I don't know, but more than 10	39	-	18	17	.
1 - 10	319	10	175	63	71
więcej niż 10 more than 10	264	17	117	96	34

TABL.13 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF STAYING AT WORK AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
50 - 54 lat years	74	.	13	21	23	14
55 - 59	161	14	47	49	37	14
60 - 64	229	31	98	69	17	15
65 - 69	119	22	58	27	8	5
Mężczyźni Men	293	29	95	85	52	32
50 - 54 lat years	44	.	8	13	13	9
55 - 59	77	.	17	22	24	9
60 - 64	106	12	42	34	10	9
65 - 69	66	12	29	16	5	.
Kobiety Women	290	40	120	81	33	16
50 - 54 lat years	30	.	5	8	10	5
55 - 59	84	10	30	27	13	5
60 - 64	123	19	56	34	7	6
65 - 69	54	10	29	11	.	.
MIASTA URBAN AREAS ..	379	45	146	107	51	31
50 - 54 lat years	46	.	7	13	15	10
55 - 59	102	9	32	32	21	8
60 - 64	149	19	66	44	9	10
65 - 69	82	16	41	17	5	.
WIEŚ RURAL AREAS	204	24	69	59	34	18
50 - 54 lat years	28	.	6	8	8	5
55 - 59	59	5	15	17	16	6
60 - 64	80	11	32	24	8	5
65 - 69	37	6	17	10	.	.

**TABL.14 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG
PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF
STAYING AT WORK AND LEVEL OF EDUCATION**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
Wyższe Tertiary	142	16	61	37	15	13
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	159	19	63	40	26	11
Średnie ogólnokształcące General secondary	36	5	12	12	5	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	162	16	49	53	27	17
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	84	14	30	24	12	5
Mężczyźni Men	293	29	95	85	52	32
Wyższe Tertiary	62	6	23	16	12	6
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	80	9	30	17	16	8
Średnie ogólnokształcące General secondary	10	.	.	5	.	-
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	106	9	29	34	19	15
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	35	.	11	12	5	.
Kobiety Women	290	40	120	81	33	16
Wyższe Tertiary	80	9	38	21	.	7
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	80	10	33	23	10	.
Średnie ogólnokształcące General secondary	26	.	10	7	.	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	56	7	20	18	8	.
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	49	10	19	12	7	.

**TABL.14 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG
PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF
STAYING AT WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
MIASTA URBAN AREAS	379	45	146	107	51	31
Wyższe Tertiary	120	13	51	32	12	12
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	120	16	49	29	17	8
Średnie ogólnokształcące General secondary	25	.	7	8	5	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	93	8	30	32	15	9
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	21	.	8	6	.	-
WIEŚ RURAL AREAS	204	24	69	59	34	18
Wyższe Tertiary	22	.	10	5	.	.
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	40	.	14	11	9	.
Średnie ogólnokształcące General secondary	11	.	5	.	.	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	69	8	19	21	13	8
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	63	10	21	18	10	.

TABL.15 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ ZAWODU
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF STAYING AT WORK AND OCCUPATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy <i>Managers</i>	28	.	12	6	.	.
Specjaliści <i>Professionals</i>	106	14	47	25	10	8
Technicy i średni personel <i>Technicians and associate professionals</i>	47	7	22	14	.	.
Pracownicy biurowi <i>Clerical support workers</i>	28	.	10	8	5	.
Pracownicy usług i sprzedawcy <i>Service and sales workers</i>	102	12	34	31	16	9
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy <i>Skilled agricultural, forestry and fishery workers</i>	158	15	48	50	30	15
Robotnicy przemysł. i rzemieśl. <i>Craft and related trades workers</i>	36	.	13	11	6	.
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń <i>Plant and machine operators and assemblers</i>	27	.	12	6	5	.
Pracownicy przy pracach prostych..... <i>Elementary occupations</i>	51	7	18	15	7	5

**TABL.16 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG
PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ WYBRANYCH SEKCJI PKD
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF
STAYING AT WORK AND SELECTED NACE SECTIONS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
z tego wybrane sekcje PKD: of which selected NACE sections:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	160	15	49	51	30	14
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	58	7	23	14	9	5
Budownictwo Construction	18	.	7	5	.	.
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	58	6	22	17	8	5
Transport, gospodarka magazynowa Transportation and storage	24	.	10	6	.	.
Dział. profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activity	30	.	13	9	.	.
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activity ^Δ	57	5	17	17	11	7
Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ Public administration and defence ^Δ	11	.	.	.	.	.
Edukacja Education	56	11	24	12	5	5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	34	.	16	10	.	-

**TABL.17 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG
PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF
STAYING AT WORK AND EMPLOYMENT STATUS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
w sektorze: in sector:						
publicznym public	113	17	48	30	13	6
prywatnym private	470	52	168	136	73	42
Pracownicy najemni Employees	320	44	126	86	43	21
w sektorze: in sector:						
publicznym public	113	17	48	30	13	6
prywatnym private	207	27	79	56	30	15
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek Self-employed persons	204	17	68	61	33	25
Pomagający członkowie rodzin . Contributing family workers	59	8	21	19	9	.

TABL.17 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (cd.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF STAYING AT WORK AND EMPLOYMENT STATUS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
Mężczyźni Men	293	29	95	85	52	32
w sektorze: in sector:						
publicznym	39	.	14	11	8	.
private						
prywatnym	254	26	81	74	44	29
private						
Pracownicy najemni	159	16	53	47	27	15
Employees						
w sektorze: in sector:						
publicznym	39	.	14	11	8	.
private						
prywatnym	120	13	39	35	19	13
private						
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	114	11	37	29	22	15
Self-employed persons						
Pomagający członkowie rodzin .	20	.	5	9	.	.
Contributing family workers						
Kobiety Women	290	40	120	81	33	16
w sektorze: in sector:						
publicznym	74	13	34	19	5	.
private						
prywatnym	217	27	86	62	28	13
private						
Pracownicy najemni	161	27	73	39	16	5
Employees						
w sektorze: in sector:						
publicznym	74	13	34	19	5	.
private						
prywatnym	87	14	39	20	11	.
private						
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	90	7	32	32	11	9
Self-employed persons						
Pomagający członkowie rodzin .	39	6	15	10	6	.
Contributing family workers						

TABL.17 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ STATUSU ZATRUDNIENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE PLANNED DURATION OF STAYING AT WORK AND EMPLOYMENT STATUS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
MIASTA URBAN AREAS	379	45	146	107	51	31
w sektorze: in sector:						
publicznym	94	14	39	25	11	6
public						
prywatnym	285	32	107	82	40	25
private						
Pracownicy najemni	272	36	106	75	36	19
Employees						
w sektorze: in sector:						
publicznym	94	14	39	25	11	6
public						
prywatnym	178	22	67	50	25	13
private						
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	99	9	37	29	13	12
Self-employed persons						
Pomagający członkowie rodzin .	8	.	.	.	.	-
Contributing family workers						
WIEŚ RURAL AREAS	204	24	69	59	34	18
w sektorze: in sector:						
publicznym	19	.	8	5	.	-
public						
prywatnym	186	21	61	54	33	17
private						
Pracownicy najemni	48	8	20	11	7	.
Employees						
w sektorze: in sector:						
publicznym	19	.	8	5	.	-
public						
prywatnym	29	5	12	6	5	.
private						
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek	105	8	32	32	20	13
Self-employed persons						
Pomagający członkowie rodzin .	51	8	18	16	7	.
Contributing family workers						

**TABL.18 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY
ORAZ PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ**
**PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON AND PLANNED
DURATION OF STAYING AT WORK**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	584	69	215	166	85	48
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	27	.	10	9	5	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>						
Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych/ gospodarstwa domowego	292	40	99	89	40	24
<i>Ensuring adequate personal / household income</i>						
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	159	16	64	44	27	9
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate personal / household</i>						
Przyczyny inne niż finansowe, np. satysfakcja zawodowa	105	11	42	24	14	13
<i>Reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>						

TABL.18 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY ORAZ PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ (cd.)
PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON AND PLANNED DURATION OF STAYING AT WORK (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
Mężczyźni Men	293	29	95	85	52	32
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	15	-	.	7	.	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>						
Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych/ gospodarstwa domowego	151	17	48	46	24	16
<i>Ensuring adequate personal / household income</i>						
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	78	7	27	19	18	7
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate personal / household</i>						
Przyczyny inne niż finansowe, np. satisfakcja zawodowa	50	.	16	13	9	8
<i>Reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>						
Kobiety Women	290	40	120	81	33	16
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	13	.	5	.	.	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>						
Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych/ gospodarstwa domowego	141	23	51	43	16	9
<i>Ensuring adequate personal / household income</i>						
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	81	9	37	24	9	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate personal / household</i>						
Przyczyny inne niż finansowe, np. satisfakcja zawodowa	55	7	26	12	6	5
<i>Reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>						

**TABL.18 OSOBY PRACUJĄCE W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYNY
ORAZ PLANOWANEGO CZASU KONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ (dok.)**
**PERSONS AGED 50 - 69 EMPLOYED AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON AND PLANNED
DURATION OF STAYING AT WORK (cont.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Planowany okres kontynuowania pracy zawodowej Planned duration of staying at work				
		1 rok lub krócej 1 year or shorter	powyżej 1 roku do 3 lat longer than 1 year to 3 years	powyżej 3 lat do 5 lat longer than 3 years to 5 years	powyżej 5 lat do 10 lat longer than 5 years to 10 years	powyżej 10 lat longer than 10 years
		w tysiącach in thousands				
MIASTA URBAN AREAS	379	45	146	107	51	31
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	21	.	8	7	.	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>						
Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych/ gospodarstwa domowego	179	25	63	54	22	14
<i>Ensuring adequate personal / household income</i>						
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	124	13	49	34	21	7
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate personal / household</i>						
Przyczyny inne niż finansowe, np. satisfakcja zawodowa	56	6	26	11	5	8
<i>Reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>						
WIEŚ RURAL AREAS	204	24	69	59	34	18
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury	6	.	.	.	.	-
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension</i>						
Zapewnienie wystarczających bieżących dochodów osobistych/ gospodarstwa domowego	113	15	36	34	17	10
<i>Ensuring adequate personal / household income</i>						
Uzyskanie lub zwiększenie wysokości przyszłej emerytury oraz zapewnienie wystarczających bieżących dochodów	35	.	15	10	6	.
<i>Obtaining or increasing the amount of the future old-age pension and ensuring adequate personal / household</i>						
Przyczyny inne niż finansowe, np. satisfakcja zawodowa	49	6	16	13	10	5
<i>Reasons other than financial, e.g. professional satisfaction</i>						

TABL.19 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON FOR DISCONTINUING WORK AND AGE

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej:		
			korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangements to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>
			w tysiącach		
1	OGÓŁEM TOTAL	2882	111	160	219
2	50 - 54 lat <i>years</i>	83	.	8	.
3	55 - 59	472	23	57	21
4	60 - 64	1308	52	69	100
5	65 - 69	1019	33	26	97
6	Mężczyźni <i>Men</i>	1112	47	62	72
7	50 - 54 lat <i>years</i>	41	.	.	-
8	55 - 59	132	7	12	.
9	60 - 64	500	23	35	25
10	65 - 69	439	15	14	46
11	Kobiety <i>Women</i>	1770	64	98	147
12	50 - 54 lat <i>years</i>	42	.	7	.
13	55 - 59	340	15	45	20
14	60 - 64	808	29	34	76
15	65 - 69	580	17	12	51
16	MIASTA <i>URBAN AREAS</i>	1920	69	120	156
17	50 - 54 lat <i>years</i>	55	.	5	-
18	55 - 59	312	13	43	16
19	60 - 64	878	32	51	71
20	65 - 69	674	21	21	68
21	WIEŚ <i>RURAL AREAS</i>	963	42	40	63
22	50 - 54 lat <i>years</i>	28	.	.	.
23	55 - 59	160	10	14	.
24	60 - 64	430	20	18	29
25	65 - 69	345	12	5	29

<i>Reason for discontinuing work:</i>					<i>No.</i>
spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or care- related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>					
1659	44	576	70	43	1
20	.	40	.	.	2
206	11	126	19	8	3
789	23	230	27	18	4
643	8	179	19	13	5
584	17	307	10	13	6
16	-	20	.	.	7
37	.	69	.	.	8
258	9	139	.	7	9
273	5	78	.	5	10
1075	27	270	60	30	11
.	.	20	.	.	12
170	8	57	17	7	13
531	13	91	23	11	14
370	.	102	16	9	15
1106	34	352	49	33	16
14	.	26	.	.	17
133	9	78	14	6	18
539	16	136	19	14	19
421	7	112	14	10	20
552	10	225	20	10	21
6	-	14	.	.	22
74	.	48	5	.	23
250	6	94	8	.	24
222	.	68	5	.	25

TABL.20 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON FOR DISCONTINUING WORK AND LEVEL OF EDUCATION

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej:		
			korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangements to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>
			w tysiącach		
1	OGÓŁEM TOTAL	2882	111	160	219
2	Wyższe <i>Tertiary</i>	330	21	11	28
3	Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	715	24	50	65
4	Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	264	12	16	19
5	Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	873	32	61	55
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	699	21	23	51
7	Mężczyźni Men	1112	47	62	72
8	Wyższe <i>Tertiary</i>	113	7	5	8
9	Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	244	9	17	19
10	Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	34	.	.	.
11	Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	467	19	30	27
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	255	11	8	16
13	Kobiety Women	1770	64	98	147
14	Wyższe <i>Tertiary</i>	217	15	6	20
15	Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	471	15	33	46
16	Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	231	11	14	17
17	Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	407	13	31	28
18	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	445	10	14	36

<i>Reason for discontinuing work:</i>					<i>No.</i>
spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or care- related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>					
1659	44	576	70	43	1
215	5	33	8	7	2
421	12	113	18	12	3
162	5	37	10	.	4
460	15	219	18	13	5
401	6	174	15	8	6
584	17	307	10	13	7
74	.	16	.	.	8
134	.	54	.	.	9
18	.	8	.	.	10
226	7	147	.	6	11
131	.	82	.	.	12
1075	27	270	60	30	13
141	.	17	7	6	14
286	8	59	16	9	15
144	.	29	9	.	16
233	8	72	14	7	17
270	.	93	13	5	18

TABL.20 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON FOR DISCONTINUING WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej:		
			korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangements to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>
			w tysiącach		
1	MIASTA URBAN AREAS	1920	69	120	156
2	Wyższe <i>Tertiary</i>	273	17	11	24
3	Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	574	18	41	53
4	Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	218	9	12	17
5	Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	569	17	44	40
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	285	7	13	22
7	WIEŚ RURAL AREAS	963	42	40	63
8	Wyższe <i>Tertiary</i>	57	.	.	.
9	Policealne i średnie zawodowe <i>Post-secondary and vocational secondary</i>	141	6	9	12
10	Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	46	.	5	.
11	Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	304	15	17	15
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe <i>Lower secondary, primary and incomplete primary</i>	415	14	9	29

<i>Reason for discontinuing work:</i>					<i>No.</i>
spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or care- related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>					
1106	34	352	49	33	1
176	5	29	5	7	2
336	10	90	15	11	3
135	.	32	8	.	4
300	12	133	13	10	5
159	.	68	8	.	6
552	10	225	20	10	7
39	-	5	.	-	8
84	.	23	.	.	9
27	.	5	.	.	10
160	.	85	6	.	11
242	.	106	7	.	12

TABL.21 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT, KTÓRE ZAKOŃCZYŁY PRACĘ W 2005 R. LUB PÓŹNIEJ, POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ ZAWODU
ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 WHO TERMINATED WORK IN 2005 OR LATER, RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON FOR DISCONTINUING WORK AND OCCUPATION

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej:		
			korzystne warunki finansowe odejścia z pracy favourable financial arrangements to leave work	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age
			w tysiącach		
1	OGÓŁEM TOTAL	1464	63	93	111
2	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	89	.	.	7
3	Specjaliści Professionals	155	10	7	15
4	Technicy i średni personel Technicians and associate professionals	162	8	10	19
5	Pracownicy biurowi Clerical support workers	118	.	8	11
6	Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	186	6	16	14
7	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	195	13	-	5
8	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy..... Craft and related trades workers	238	9	22	19
9	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	162	8	12	9
10	Pracownicy przy pracach prostych..... Elementary occupations	155	.	14	12

<i>Reason for discontinuing work:</i>					<i>No.</i>
spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or care- related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>					
831	25	282	37	22	1
54	.	14	.	.	2
99	.	16	.	.	3
99	.	19	.	.	4
72	.	12	5	.	5
98	.	39	7	.	6
119	.	51	.	.	7
113	5	63	.	.	8
95	.	32	.	.	9
80	.	35	6	.	10

TABL.22 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT, KTÓRE ZAKOŃCZYŁY PRACĘ W 2005 R. LUB PÓŹNIEJ, POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ WYBRANYCH SEKCJI PKD
ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 WHO TERMINATED WORK IN 2005 OR LATER, RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE REASON FOR DISCONTINUING WORK AND SELECTED NACE SECTIONS

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyna niekontynuowania pracy zawodowej:		
			korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangements to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>
			w tysiącach		
1	OGÓŁEM TOTAL	1464	63	93	111
	z tego wybrane sekcje PKD: <i>of which selected NACE sections:</i>				
2	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	221	14	.	7
3	Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	322	10	35	25
4	Budownictwo <i>Construction</i>	80	.	.	8
5	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	146	6	11	8
6	Transport, gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	107	.	9	10
7	Dział. profesjonalna, naukowa i techn..... <i>Professional, scientific and technical activ.</i>	19	.	-	.
8	Administrowanie i dział. wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activ.^Δ</i>	50	.	6	.
9	Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ <i>Public administration and defence^Δ</i>	92	5	5	7
10	Edukacja <i>Education</i>	140	8	5	10
11	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	81	.	.	12

<i>Reason for discontinuing work:</i>					<i>No.</i>
spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty/emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or care- related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>					
831	25	282	37	22	1
133	.	55	.	.	2
167	8	65	8	.	3
37	.	25	-	.	4
79	.	30	7	.	5
59	.	19	.	.	6
12	-	.	-	-	7
21	.	14	.	.	8
58	.	12	.	.	9
93	5	12	.	.	10
45	.	12	.	.	11

**TABL.23 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG CHĘCI
I PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ GRUP WIEKU**
**PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY PREFERENCES AND
REASON FOR DISCONTINUING WORK AND AGE**

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Chęć kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stay longer at work at the moment of the last job termination					
			razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason of discontinuing work)				
				utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowa- nia pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawnia- jących do otrzymy- wania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	inne other
w tysiącach								
1	OGÓŁEM TOTAL	2882	212	47	29	49	67	19
2	50 - 54 lat years	83	23	.	.	.	13	.
3	55 - 59	472	62	20	.	7	26	6
4	60 - 64	1308	82	17	12	26	19	7
5	65 - 69	1019	45	6	12	14	9	.
6	Mężczyźni Men	1112	95	16	11	17	46	5
7	50 - 54 lat years	41	12	.	-	.	9	.
8	55 - 59	132	22	5	.	.	16	-
9	60 - 64	500	39	8	.	8	16	.
10	65 - 69	439	22	.	6	6	5	-
11	Kobiety Women	1770	117	30	17	33	21	16
12	50 - 54 lat years	42	10	.	.	-	.	.
13	55 - 59	340	40	15	.	6	10	6
14	60 - 64	808	44	9	8	18	.	6
15	65 - 69	580	23	.	6	8	.	.
16	MIASTA URBAN AREAS	1920	165	37	25	39	48	16
17	50 - 54 lat years	55	16	.	-	.	9	.
18	55 - 59	312	46	15	.	.	19	.
19	60 - 64	878	66	14	11	22	13	6
20	65 - 69	674	37	5	10	12	7	.
21	WIEŚ RURAL AREAS	963	47	10	.	10	19	.
22	50 - 54 lat years	28	6	.	.	-	.	-
23	55 - 59	160	17	5	-	.	7	.
24	60 - 64	430	16	.	.	.	5	.
25	65 - 69	345	8	.	.	.	.	-

Brak chęci kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stop working at the moment of the last job termination									
razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason for discontinuing work)								
	korzystne warunki finansowe odejścia z pracy favourable financial arrangement to leave work	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawniających do otrzymania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	inne przyczyny związane z pracą zawodową other job-related reasons	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi family or caretaking related reasons	inne other	
in thousands									
2670	109	114	190	1609	40	509	60	40	1
60	.	.	-	18	.	27	.	.	2
410	22	37	17	200	10	101	16	7	3
1226	51	52	88	763	21	212	22	17	4
974	32	20	85	628	7	170	19	13	5
1017	46	46	61	567	15	261	9	13	6
29	.	-	-	15	-	11	.	.	7
110	7	7	.	36	.	53	.	.	8
461	22	27	20	250	8	124	.	7	9
417	15	11	40	267	.	72	.	5	10
1653	63	68	129	1042	24	249	51	27	11
31	.	.	-	.	.	16	.	.	12
300	15	30	16	164	7	47	14	6	13
765	29	25	68	513	13	88	19	10	14
557	17	9	46	361	.	98	15	8	15
1755	67	84	131	1067	30	304	41	30	16
39	.	.	-	12	.	17	.	.	17
266	13	28	12	129	8	60	12	5	18
812	31	38	60	517	15	123	15	13	19
637	21	16	58	409	6	105	14	10	20
915	41	30	59	542	10	206	18	10	21
21	.	.	-	6	-	10	.	.	22
143	9	10	.	70	.	41	.	.	23
413	20	15	28	246	6	89	7	.	24
337	11	.	27	219	.	66	5	.	25

TABL.24 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG CHĘCI I PRZYCZYN NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY PREFERENCES AND REASON FOR DISCONTINUING WORK AND LEVEL OF EDUCATION

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Chęć kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stay longer at work at the moment of the last job termination					
			razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason of discontinuing work)				
				utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowa- nia pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawnia- jących do otrzymy- wania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	inne other
w tysiącach								
1	OGÓŁEM TOTAL	2882	212	47	29	49	67	19
2	Wyższe Tertiary	330	36	5	8	14	6	.
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	715	62	19	7	15	16	7
4	Średnie ogólnokształcące ... General secondary	264	21	.	.	8	.	.
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	873	64	14	7	7	29	6
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ... Lower secondary, primary and incomplete primary	699	30	5	.	6	12	.

Brak chęci kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy <i>Preference to stop working at the moment of the last job termination</i>									No.
razem <i>total</i>	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) <i>in which: (by reason for discontinuing work)</i>								
	korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangement to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>	spełnienie warunków uprawniających do otrzymywania renty / emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or caretaking related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>									
2670	109	114	190	1609	40	509	60	40	1
294	21	6	21	202	.	28	7	6	2
653	23	31	58	406	11	97	16	11	3
244	12	12	16	154	5	33	9	.	4
810	31	46	48	452	15	189	14	13	5
669	21	18	47	396	5	162	13	7	6

**TABL.24 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG CHĘCI
I PRZYCZYŃ NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (cd.)**
**PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY PREFERENCES AND
REASON FOR DISCONTINUING WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)**

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Chęć kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stay longer at work at the moment of the last job termination					
			razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason of discontinuing work)				
				utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowa- nia pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawnia- jących do otrzymy- wania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	inne other
w tysiącach								
1	Mężczyźni Men	1112	95	16	11	17	46	5
2	Wyższe Tertiary	113	16	.	.	6	.	.
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	244	22	5	.	.	7	.
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	34	.	.	.	-	.	-
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	467	39	7	.	.	24	.
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	255	16	.	.	.	9	.
7	Kobiety Women	1770	117	30	17	33	21	16
8	Wyższe Tertiary	217	20	.	5	8	.	.
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	471	40	14	.	10	8	5
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	231	18	.	.	8	.	.
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	407	24	8	.	.	5	.
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	445	14	.	.	.	.	.

Brak chęci kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy <i>Preference to stop working at the moment of the last job termination</i>									No.
razem <i>total</i>	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) <i>in which: (by reason for discontinuing work)</i>								
	korzystne warunki finansowe odejścia z pracy <i>favourable financial arrangement to leave work</i>	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy <i>lost job and/or could not find a job</i>	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego <i>could not continue work because of reaching retirement age</i>	spełnienie warunków uprawniających do otrzymania renty / emerytury <i>meeting conditions entitling to disability / old-age pension</i>	inne przyczyny związane z pracą zawodową <i>other job-related reasons</i>	stan zdrowia lub niezdolność do pracy <i>own health or disability</i>	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi <i>family or caretaking related reasons</i>	inne <i>other</i>	
<i>in thousands</i>									
1017	46	46	61	567	15	261	9	13	1
97	6	.	6	68	.	12	.	.	2
222	9	12	16	130	.	47	.	.	3
31	.	.	.	17	.	7	.	.	4
427	18	23	23	223	7	122	.	6	5
239	11	6	14	128	.	73	.	.	6
1653	63	68	129	1042	24	249	51	27	7
197	15	.	15	134	.	16	6	5	8
431	15	19	42	276	7	50	14	8	9
212	11	11	14	136	.	26	8	.	10
382	13	23	25	229	7	67	11	7	11
430	10	11	33	267	.	90	11	5	12

**TABL.24 OSOBY BIERNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG CHĘCI
I PRZYCZYŃ NIEKONTYNUOWANIA PRACY ZAWODOWEJ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 ECONOMICALLY INACTIVE AND RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY PREFERENCES AND
REASON FOR DISCONTINUING WORK AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)**

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Chęć kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stay longer at work at the moment of the last job termination					
			razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason of discontinuing work)				
				utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowa- nia pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawnia- jących do otrzymy- wania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	inne other
w tysiącach								
1	MIASTA URBAN AREAS	1920	165	37	25	39	48	16
2	Wyższe Tertiary	273	32	5	7	11	6	.
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	574	53	16	7	12	13	5
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	218	17	.	.	7	.	-
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	569	48	10	6	6	21	5
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	285	15	.	.	.	5	.
7	WIEŚ RURAL AREAS	963	47	10	.	10	19	.
8	Wyższe Tertiary	57	.	-	.	.	-	-
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	141	10	.	-	.	.	.
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	46	.	.	-	.	.	.
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	304	16	.	.	.	9	.
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	415	15	.	.	.	7	-

Brak chęci kontynuowania pracy w momencie zakończenia ostatniej pracy Preference to stop working at the moment of the last job termination									No.
razem total	w tym: (wg przyczyny niekontynuowania pracy) in which: (by reason for discontinuing work)								
	korzystne warunki finansowe odejścia z pracy favourable financial arrangement to leave work	utrata pracy i/lub brak możliwości znalezienia pracy lost job and/or could not find a job	brak możliwości kontynuowania pracy zawodowej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego could not continue work because of reaching retirement age	spełnienie warunków uprawniających do otrzymania renty / emerytury meeting conditions entitling to disability / old-age pension	inne przyczyny związane z pracą zawodową other job-related reasons	stan zdrowia lub niezdolność do pracy own health or disability	przyczyny rodzinne lub związane z opieką nad innymi family or caretaking related reasons	inne other	
in thousands									
1755	67	84	131	1067	30	304	41	30	1
241	17	6	17	165	.	23	.	6	2
522	18	25	46	324	9	76	13	9	3
201	9	8	14	128	.	28	8	.	4
521	17	34	33	294	12	113	9	10	5
270	7	11	20	157	.	64	7	.	6
915	41	30	59	542	10	206	18	10	7
53	.	-	.	37	-	5	.	-	8
132	5	6	12	82	.	21	.	.	9
42	.	.	.	26	.	5	.	.	10
288	14	13	15	158	.	77	5	.	11
400	14	7	27	239	.	98	7	.	12

TABL.25 PRACUJĄCY I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU ZMNIEJSZENIA LICZBY GODZIN PRACY W PERSPEKTYWIE PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS EMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE AGED 50 - 69 BY REDUCTION OF WORKING HOURS IN A MOVE INTO FULL RETIREMENT AND AGE

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Zmniejszono liczbę godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Reduced working hours in a move into full retirement	Nie zmniejszono liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Not reduced working hours in a move into full retirement	Pracujący Employed	
					niepobierający świadczeń społecznych not receiving social benefits	
					zmniejszono liczbę godzin pracy reduced working hours	nie zmniejszono liczby godzin pracy not reduced working hours
w tysiącach						
1	OGÓŁEM TOTAL	6969	603	6366	217	3286
2	50 - 54 lat years	2006	116	1890	103	1746
3	55 - 59	1969	156	1813	92	1244
4	60 - 64	1835	200	1635	21	277
5	65 - 69	1160	131	1028	.	20
6	Mężczyźni Men	3417	259	3157	114	1897
7	50 - 54 lat years	1038	54	984	46	907
8	55 - 59	997	67	929	49	739
9	60 - 64	863	79	783	19	237
10	65 - 69	520	59	461	.	14
11	Kobiety Women	3553	344	3209	103	1389
12	50 - 54 lat years	968	62	906	57	839
13	55 - 59	972	89	883	43	505
14	60 - 64	973	121	851	.	40
15	65 - 69	640	72	568	-	5
16	MIASTA URBAN AREAS	4524	346	4178	118	2108
17	50 - 54 lat years	1231	62	1169	55	1075
18	55 - 59	1292	92	1200	51	827
19	60 - 64	1231	118	1113	11	193
20	65 - 69	770	74	695	-	13
21	WIEŚ RURAL AREAS	2445	257	2188	99	1179
22	50 - 54 lat years	774	54	721	48	671
23	55 - 59	677	65	612	41	417
24	60 - 64	604	82	522	9	84
25	65 - 69	390	57	333	.	7

Pracujący <i>Employed</i>			Bierni zawodowo (pobierający świadczenia społeczne) <i>Economically inactive (receiving social benefits)</i>			No.
pobierający świadczenia społeczne <i>receiving social benefits</i>						
zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	
<i>in thousands</i>						
34	107	443	128	118	2636	1
7	.	65	.	.	78	2
14	19	128	21	10	441	3
11	52	167	62	55	1191	4
.	34	83	41	52	926	5
18	42	234	44	41	1027	6
5	.	39	.	.	38	7
6	5	66	6	.	125	8
6	18	82	22	14	464	9
.	17	47	15	24	400	10
16	65	210	84	77	1610	11
.	.	27	.	-	40	12
8	14	63	15	9	316	13
5	34	84	41	40	728	14
.	17	36	26	28	526	15
17	74	288	67	71	1782	16
.	.	42	.	.	52	17
9	14	80	13	5	294	18
.	36	109	34	33	811	19
.	24	57	18	31	625	20
17	33	155	61	47	854	21
.	.	23	.	-	26	22
5	5	49	8	5	147	23
6	16	57	28	22	380	24
.	10	25	23	21	301	25

TABL.26 PRACUJĄCY I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU ZMNIEJSZENIA LICZBY GODZIN PRACY W PERSPEKTYWIE PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS EMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE AGED 50 - 69 BY REDUCTION OF WORKING HOURS IN A MOVE INTO FULL RETIREMENT AND LEVEL OF EDUCATION

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Zmniejszono liczbę godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Reduced working hours in a move into full retirement	Nie zmniejszono liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Not reduced working hours in a move into full retirement	Pracujący Employed	
					niepobierający świadczeń społecznych not receiving social benefits	
					zmniejszono liczbę godzin pracy reduced working hours	nie zmniejszono liczby godzin pracy not reduced working hours
w tysiącach						
1	OGÓŁEM TOTAL	6969	603	6366	217	3286
2	Wyższe Tertiary	1144	96	1048	32	640
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	2034	171	1863	72	1087
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	475	43	432	8	167
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	2221	167	2054	77	1109
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	1095	126	969	28	283

Pracujący <i>Employed</i>			Bierni zawodowo (pobierający świadczenia społeczne) <i>Economically inactive (receiving social benefits)</i>			No.
pobierający świadczenia społeczne <i>receiving social benefits</i>						
zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	
<i>in thousands</i>						
34	107	443	128	118	2636	1
5	34	103	8	18	305	2
7	35	118	33	24	658	3
.	6	27	13	12	239	4
12	17	134	33	29	811	5
8	15	61	41	34	624	6

TABL.26 PRACUJĄCY I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU ZMNIEJSZENIA LICZBY GODZIN PRACY W PERSPEKTYWIE PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (cd.)
PERSONS EMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE AGED 50 - 69 BY REDUCTION OF WORKING HOURS IN A MOVE INTO FULL RETIREMENT AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Zmniejszono liczbę godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Reduced working hours in a move into full retirement	Nie zmniejszono liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Not reduced working hours in a move into full retirement	Pracujący Employed	
					niepobierający świadczeń społecznych not receiving social benefits	
					zmniejszono liczbę godzin pracy reduced working hours	nie zmniejszono liczby godzin pracy not reduced working hours
w tysiącach						
1	Mężczyźni Men	3417	259	3157	114	1897
2	Wyższe Tertiary	505	37	468	14	315
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	920	68	852	33	563
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	87	5	81	.	42
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1430	97	1333	50	807
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	475	52	423	15	170
7	Kobiety Women	3553	344	3209	103	1389
8	Wyższe Tertiary	639	60	580	17	326
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	1114	102	1012	39	524
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	388	37	351	7	124
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	791	71	720	27	302
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	620	74	546	13	113

Pracujący <i>Employed</i>			Bierni zawodowo (pobierający świadczenia społeczne) <i>Economically inactive (receiving social benefits)</i>			No.
pobierający świadczenia społeczne <i>receiving social benefits</i>						
zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	
<i>in thousands</i>						
18	42	234	44	41	1027	1
.	11	49	.	8	104	2
.	14	62	10	7	227	3
-	.	8	.	.	31	4
7	9	90	17	13	437	5
.	6	25	14	12	228	6
16	65	210	84	77	1610	7
.	23	54	6	10	200	8
.	21	56	23	18	431	9
.	5	19	12	11	208	10
5	7	44	16	16	374	11
.	9	37	26	22	396	12

TABL.26 PRACUJĄCY I BIERNI ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT WEDŁUG FAKTU ZMNIEJSZENIA LICZBY GODZIN PRACY W PERSPEKTYWIE PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS EMPLOYED AND ECONOMICALLY INACTIVE AGED 50 - 69 BY REDUCTION OF WORKING HOURS IN A MOVE INTO FULL RETIREMENT AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Zmniejszono liczbę godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Reduced working hours in a move into full retirement	Nie zmniejszono liczby godzin pracy w perspektywie przejścia na emeryturę Not reduced working hours in a move into full retirement	Pracujący Employed	
					niepobierający świadczeń społecznych not receiving social benefits	
					zmniejszono liczbę godzin pracy reduced working hours	nie zmniejszono liczby godzin pracy not reduced working hours
w tysiącach						
1	MIASTA URBAN AREAS	4524	346	4178	118	2108
2	Wyższe Tertiary	958	80	878	26	538
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	1514	119	1395	47	773
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	365	32	333	5	116
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1281	85	1196	34	584
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	407	31	376	.	97
7	WIEŚ RURAL AREAS	2445	257	2188	99	1179
8	Wyższe Tertiary	187	17	170	5	102
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	520	52	468	25	314
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	111	11	100	.	51
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	940	82	858	43	525
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	688	95	592	24	187

Pracujący <i>Employed</i>			Bierni zawodowo (pobierający świadczenia społeczne) <i>Economically inactive (receiving social benefits)</i>			No.
pobierający świadczenia społeczne <i>receiving social benefits</i>						
zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	zmniejszono liczbę godzin przed otrzymaniem pierwszej emerytury <i>working hours were reduced before receiving the first old-age pension</i>	zmniejszono liczbę godzin od otrzymania pierwszej emerytury lub później <i>working hours have been reduced since receiving the first old-age pension or later</i>	nie zmniejszono liczby godzin <i>not reduced working hours</i>	
<i>in thousands</i>						
17	74	288	67	71	1782	1
.	28	88	6	15	252	2
.	27	89	24	17	533	3
.	.	18	10	10	198	4
7	10	76	16	18	535	5
.	.	17	10	11	263	6
17	33	155	61	47	854	7
.	6	15	.	.	53	8
.	8	29	9	7	125	9
.	.	9	.	.	40	10
5	6	57	17	11	276	11
7	11	45	30	23	361	12

**TABL.27 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG RODZAJU ŚWIADCZENIA
ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS AGED 50 - 69 RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE TYPE OF BENEFIT AND AGE**

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Emerytura Old-age pension		
			razem total	system ustawowy statutory scheme	pozostałe ¹⁾ other
w tysiącach					
1	OGÓŁEM TOTAL	3509	2875	2856	26
2	50 - 54 lat years	167	56	55	.
3	55 - 59	652	371	365	5
4	60 - 64	1546	1345	1337	12
5	65 - 69	1143	1103	1098	7
6	Mężczyźni Men	1428	1060	1051	13
7	50 - 54 lat years	93	42	42	.
8	55 - 59	215	74	71	.
9	60 - 64	613	448	444	.
10	65 - 69	508	496	494	.
11	Kobiety Women	2081	1815	1804	14
12	50 - 54 lat years	75	14	14	-
13	55 - 59	437	296	294	.
14	60 - 64	934	898	893	6
15	65 - 69	635	607	604	.
16	MIASTA URBAN AREAS	2336	1949	1940	14
17	50 - 54 lat years	110	39	39	.
18	55 - 59	431	248	246	.
19	60 - 64	1036	924	921	6
20	65 - 69	760	738	735	6
21	WIEŚ RURAL AREAS	1173	926	915	12
22	50 - 54 lat years	57	17	17	-
23	55 - 59	221	123	120	.
24	60 - 64	511	421	416	5
25	65 - 69	384	365	363	.

1) Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń

1) One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne <i>Pre-retirement benefit or allowance</i>	Renta <i>Disability pension</i>				Inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane <i>Other type of benefit or unknown benefit</i>	No.
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy <i>work incapacity pension</i>	z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej <i>due to accident at work or occupational disease</i>	rodzinna <i>survivor's</i>		
<i>in thousands</i>						
101	479	358	20	101	70	1
9	84	69	.	11	16	2
66	191	147	7	37	25	3
26	166	129	8	29	19	4
-	38	13	.	23	10	5
45	291	263	18	10	40	6
-	43	37	.	.	8	7
19	109	100	6	5	11	8
26	129	119	7	.	13	9
-	10	8	.	.	7	10
56	187	95	.	91	30	11
9	41	31	-	10	8	12
47	82	47	.	33	14	13
-	36	10	-	26	6	14
-	28	6	-	22	.	15
69	279	202	12	65	49	16
6	50	40	.	7	13	17
47	117	86	5	27	19	18
15	91	71	.	17	11	19
-	20	5	.	14	7	20
33	200	156	8	36	20	21
4	34	28	.	.	.	22
18	74	61	.	11	7	23
11	74	58	5	12	8	24
-	18	8	.	9	.	25

**TABL.28 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG RODZAJU ŚWIADCZENIA
ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
PERSONS AGED 50 - 69 RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE TYPE OF BENEFIT AND LEVEL OF EDUCATION

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Emerytura Old-age pension		
			razem total	system ustawowy statutory scheme	pozostałe ¹⁾ other
w tysiącach					
1	OGÓŁEM TOTAL	3509	2875	2856	26
2	Wyższe Tertiary	479	451	449	.
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	891	742	736	8
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	303	261	260	.
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	1049	772	768	6
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	788	649	643	7
7	Mężczyźni Men	1428	1060	1051	13
8	Wyższe Tertiary	180	165	164	.
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	330	252	249	.
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	44	35	34	.
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	582	392	390	.
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	292	217	214	.
13	Kobiety Women	2081	1815	1804	14
14	Wyższe Tertiary	299	286	285	.
15	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	560	491	487	.
16	Średnie ogólnokształcące General secondary	259	226	225	.
17	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	467	380	377	.
18	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	496	432	429	.

1) Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń

1) One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne <i>Pre-retirement benefit or allowance</i>	Renta <i>Disability pension</i>				Inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane <i>Other type of benefit or unknown benefit</i>	No.
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy <i>work incapacity pension</i>	z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej <i>due to accident at work or occupational disease</i>	rodzinna <i>survivor's</i>		
<i>in thousands</i>						
101	479	358	20	101	70	1
.	23	15	.	7	.	2
28	106	81	.	21	19	3
11	28	14	.	13	.	4
48	207	163	10	34	28	5
13	115	85	.	26	15	6
45	291	263	18	10	40	7
-	14	12	.	-	.	8
9	64	57	.	.	7	9
.	5	.	.	-	.	10
28	146	131	9	6	19	11
6	63	60	.	.	9	12
56	187	95	.	91	30	13
.	9	.	-	6	.	14
19	43	24	.	18	12	15
9	23	10	-	13	.	16
20	61	32	.	28	9	17
7	52	26	.	25	6	18

TABL.28 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG RODZAJU ŚWIADCZENIA ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50-69 RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE TYPE OF BENEFIT AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Emerytura Old-age pension		
			razem total	system ustawowy statutory scheme	pozostałe ¹⁾ other
w tysiącach					
1	MIASTA URBAN AREAS	2336	1949	1940	14
2	Wyższe Tertiary	399	374	373	.
3	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	708	597	594	6
4	Średnie ogólnokształcące General secondary	246	216	216	.
5	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	674	503	501	.
6	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	309	258	257	.
7	WIEŚ RURAL AREAS	1173	926	915	12
8	Wyższe Tertiary	80	77	77	-
9	Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	182	145	143	.
10	Średnie ogólnokształcące General secondary	57	45	44	.
11	Zasadnicze zawodowe Basic vocational	375	269	266	.
12	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	479	391	386	.

1) Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń

1) One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne <i>Pre-retirement benefit or allowance</i>	Renta <i>Disability pension</i>				Inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane <i>Other type of benefit or unknown benefit</i>	<i>No.</i>
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy <i>work incapacity pension</i>	z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej <i>due to accident at work or occupational disease</i>	rodzinna <i>survivor's</i>		
<i>in thousands</i>						
69	279	202	12	65	49	1
.	21	13	.	7	.	2
22	78	57	.	17	15	3
8	19	10	.	9	.	4
31	123	95	6	21	21	5
6	39	28	-	11	7	6
33	200	156	8	36	20	7
-	.	.	-	-	-	8
6	29	24	.	.	.	9
.	9	.	-	.	.	10
16	84	68	.	12	7	11
7	76	58	.	15	8	12

TABL.29 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG RODZAJU ŚWIADCZENIA, STATUSU NA RYNKU PRACY ORAZ ZAWODU (DLA PRACUJĄCYCH)
PERSONS AGED 50 - 69 RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE TYPE OF BENEFIT, LABOUR MARKET STATUS AND OCCUPATION (FOR THE EMPLOYED)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Emerytura Old-age pension		
			razem total	system ustawowy statutory scheme	pozostałe ¹⁾ other
		w tysiącach			
1	OGÓŁEM TOTAL	3509	2875	2856	26
2	Bierni zawodowo Economically inactive	2882	2446	2429	21
3	Bezrobotni Unemployed	43	17	16	.
4	Pracujący Employed z tego: of which:	584	412	411	.
5	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy..... Managers	28	24	24	-
6	Specjaliści Professionals	106	99	99	-
7	Technicy i średni personel Technicians and associate professionals	47	41	41	-
8	Pracownicy biurowi Clerical support workers	28	21	20	.
9	Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	102	67	66	-
10	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	158	97	97	-
11	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	36	22	22	-
12	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators, and assemblers	27	17	17	-
13	Pracownicy przy pracach prost. Elementary occupations	51	24	24	-

1) Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń

1) One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne <i>Pre-retirement benefit or allowance</i>	Renta <i>Disability pension</i>				Inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane <i>Other type of benefit or unknown benefit</i>	<i>No.</i>
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy <i>work incapacity pension</i>	z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej <i>due to accident at work or occupational disease</i>	rodzinna <i>survivor's</i>		
<i>in thousands</i>						
101	479	358	20	101	70	1
82	322	240	9	74	50	2
5	11	6	.	.	10	3
14	145	112	10	24	10	4
-	.	.	-	-	-	5
-	.	.	-	.	.	6
.	5	.	-	.	-	7
-	7	.	.	.	-	8
.	33	28	.	.	.	9
6	51	42	.	7	.	10
.	11	6	.	.	.	11
.	8	6	.	.	-	12
.	23	19	-	.	.	13

TABL.30 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE WEDŁUG RODZAJU ŚWIADCZENIA, STATUSU NA RYNKU PRACY ORAZ WYBRANYCH SEKCJI PKD (DLA PRACUJĄCYCH)
PERSONS AGED 50 - 69 RECEIVING SOCIAL BENEFITS BY THE TYPE OF BENEFIT, LABOUR MARKET STATUS AND SELECTED NACE SECTIONS (FOR THE EMPLOYED)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Emerytura Old-age pension		
			razem total	system ustawowy statutory scheme	pozostałe ¹⁾ other
w tysiącach					
1	OGÓŁEM TOTAL	3509	2875	2856	26
2	Bierni zawodowo Economically inactive	2882	2446	2429	21
3	Bezrobotni Unemployed	43	17	16	.
4	Pracujący Employed	584	412	411	.
	z tego wybrane sekcje PKD: of which selected NACE sections:				
5	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	160	98	98	-
6	Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	58	34	34	-
7	Budownictwo Construction	18	14	14	-
8	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ... Trade; repair of motor vehicles ^Δ	58	42	41	-
9	Transport, gospodarka magazynowa Transportation and storage	24	18	18	-
10	Dział. profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activ.	30	29	29	-
11	Administrowanie i dział. wspierająca ^Δ Administrative and support service activ. ^Δ	57	30	29	-
12	Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ Public administration and defence ^Δ	23	19	19	-
13	Edukacja Education	56	50	50	-
14	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	34	31	31	-

1) Jedna osoba mogła pobierać jednocześnie kilka rodzajów świadczeń

1) One person could simultaneously receive a few kinds of pension benefits

Zasiłek lub świadczenie przedemerytalne <i>Pre-retirement benefit or allowance</i>	Renta <i>Disability pension</i>				Inny rodzaj świadczenia lub świadczenie nieznane <i>Other type of benefit or unknown benefit</i>	No.
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy <i>work incapacity pension</i>	z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej <i>due to accident at work or occupational disease</i>	rodzinna <i>survivor's</i>		
<i>in thousands</i>						
101	479	358	20	101	70	1
82	322	240	9	74	50	2
5	11	6	.	.	10	3
14	145	112	10	24	10	4
6	52	43	.	7	.	5
.	20	17	.	.	.	6
-	.	.	.	-	.	7
.	14	9	.	.	.	8
.	5	.	-	.	-	9
-	.	.	-	-	-	10
.	26	24	.	.	.	11
-	.	.	-	.	-	12
-	.	.	-	.	.	13
-	.	.	-	.	-	14

**TABL.31 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG UZYSKANYCH UPRAWNIEŃ
EMERYTALNYCH ORAZ GRUP WIEKU
PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY OBTAINED RETIREMENT RIGHTS
AND AGE**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Uzyskane uprawnienia emerytalne Obtained retirement rights					Brak uzyskanych uprawnień emerytalnych Did not obtain pension rights
		razem total	w tym wg rodzaju uzyskanego uprawnienia emerytalnego of which by the type of obtained pension entitlement				
			system ustawowy statutory scheme	pracownicze programy emerytalne employee retirement plans	indywidualne konto emerytalne individual retirement account	system nieznany unknown scheme	
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	4522	521	466	29	38	51	4001
50 - 54 lat years	2095	189	162	13	16	21	1906
55 - 59	1791	193	171	13	17	22	1598
60 - 64	564	105	98	.	.	8	459
65 - 69	72	35	35	.	-	-	37
Mężczyźni Men	2594	268	239	15	23	28	2327
50 - 54 lat years	1065	97	85	6	9	10	968
55 - 59	1022	99	88	7	10	12	923
60 - 64	476	61	57	.	.	5	414
65 - 69	31	10	10	-	-	-	22
Kobiety Women	1928	254	227	13	15	23	1674
50 - 54 lat years	1030	92	77	6	7	11	939
55 - 59	768	93	84	6	7	10	675
60 - 64	89	44	42	-	.	.	45
65 - 69	40	25	25	-	-	-	15
MIASTA URBAN AREAS	2868	347	304	21	30	36	2521
50 - 54 lat years	1283	120	100	10	12	14	1163
55 - 59	1182	135	117	9	13	16	1047
60 - 64	362	71	66	.	.	6	291
65 - 69	41	22	22	-	-	-	20
WIEŚ RURAL AREAS	1654	174	162	8	8	15	1480
50 - 54 lat years	812	69	62	.	.	8	743
55 - 59	609	58	55	.	.	6	551
60 - 64	203	34	32	-	.	.	169
65 - 69	30	13	13	-	-	-	17

**TABL.32 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG UZYSKANYCH UPRAWNIEŃ
EMERYTALNYCH ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY OBTAINED RETIREMENT RIGHTS
AND LEVEL OF EDUCATION**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Uzyskane uprawnienia emerytalne Obtained retirement rights					Brak uzyskanych uprawnień emerytalnych Did not obtain pension rights
		razem total	w tym wg rodzaju uzyskanego uprawnienia emerytalnego of which by the type of obtained pension entitlement				
			system ustawowy statutory scheme	pracownicze programy emerytalne employee retirement plans	indywidualne konto emerytalne individual retirement account	system nieznany unknown scheme	
	w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	4522	521	466	29	38	51	4001
Wyższe	724	99	89	5	9	7	625
Tertiary							
Policealne i średnie zawodowe	1402	141	125	11	13	16	1261
Post-secondary and vocational secondary							
Średnie ogólnokształcące...	238	39	31	.	.	6	199
General secondary							
Zasadnicze zawodowe.....	1624	166	151	8	10	16	1457
Basic vocational							
Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe .	534	76	71	.	.	6	458
Lower secondary, primary and incomplete primary							
Mężczyźni Men	2594	268	239	15	23	28	2327
Wyższe	358	44	41	.	5	.	315
Tertiary							
Policealne i średnie zawodowe	721	70	62	5	7	9	651
Post-secondary and vocational secondary							
Średnie ogólnokształcące...	55	10	6	.	.	.	46
General secondary							
Zasadnicze zawodowe.....	1150	109	98	6	9	11	1041
Basic vocational							
Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe .	310	35	33	.	.	.	275
Lower secondary, primary and incomplete primary							
Kobiety Women	1928	254	227	13	15	23	1674
Wyższe	366	56	49	.	.	.	310
Tertiary							
Policealne i średnie zawodowe	682	71	63	6	6	7	610
Post-secondary and vocational secondary							
Średnie ogólnokształcące...	183	29	25	.	.	.	154
General secondary							
Zasadnicze zawodowe.....	473	57	53	.	.	5	416
Basic vocational							
Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe .	224	40	38	.	.	.	183
Lower secondary, primary and incomplete primary							

**TABL.32 OSOBY W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG UZYSKANYCH UPRAWNIEŃ
EMERYTALNYCH ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY OBTAINED RETIREMENT RIGHTS
AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Uzyskane uprawnienia emerytalne Obtained retirement rights					Brak uzyskanych uprawnień emerytalnych Did not obtain pension rights
		razem total	w tym wg rodzaju uzyskanego uprawnienia emerytalnego of which by the type of obtained pension entitlement				
			system ustawowy statutory scheme	pracownicze programy emerytalne employee retirement plans	indywidualne konto emerytalne individual retirement account	system nieznany unknown scheme	
	w tysiącach in thousands						
MIASTA URBAN AREAS	2868	347	304	21	30	36	2521
Wyższe Tertiary	610	84	75	.	8	6	526
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	1005	108	94	8	10	12	897
Średnie ogólnokształcące.. General secondary	168	27	21	.	.	5	141
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	892	97	86	5	8	10	795
Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	194	31	29	.	.	.	162
WIEŚ RURAL AREAS	1654	174	162	8	8	15	1480
Wyższe Tertiary	114	16	14	.	.	.	99
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	397	33	31	.	.	.	364
Średnie ogólnokształcące.. General secondary	71	12	10	.	.	.	59
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	732	69	65	.	.	6	663
Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	340	44	42	.	.	.	296

TABL.33 OSOBY AKTYWNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG PLANÓW KONTYNUACJI PRACY ZAWODOWEJ / POSZUKIWANIA PRACY PO UZYSKANIU EMERYTURY ORAZ GRUP WIEKU
ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY PLANS
CONCERNING CONTINUING WORK AFTER RECEIVING A PENSION AND AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Osoby, które po uzyskaniu emerytury zamierzają Persons who after obtaining an old-age pension are going to			
		kontynuować pracę z przyczyn finansowych continue work because of financial reasons	kontynuować pracę z innych przyczyn continue work because of other reasons	zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury stop working immediately after obtaining a pension	zakończyć pracę przed uzyskaniem emerytury stop working before obtaining a pension
	w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	400	105	47	231	17
50 - 54 lat years	176	39	20	110	7
55 - 59	159	45	13	94	7
60 - 64	58	18	12	25	.
65 - 69	7	.	.	.	.
Mężczyźni Men	218	58	24	127	9
50 - 54 lat years	92	22	11	55	.
55 - 59	85	23	6	51	.
60 - 64	36	10	5	20	.
65 - 69	.	.	.	.	-
Kobiety Women	182	47	23	104	8
50 - 54 lat years	83	16	8	55	.
55 - 59	74	22	7	43	.
60 - 64	21	9	7	5	.
65 - 69	.	-	.	.	.
MIASTA URBAN AREAS	267	65	37	154	11
50 - 54 lat years	111	23	16	68	.
55 - 59	111	29	10	68	.
60 - 64	40	12	10	17	.
65 - 69	.	.	.	.	-
WIEŚ RURAL AREAS	132	40	10	77	6
50 - 54 lat years	64	16	.	42	.
55 - 59	47	16	.	26	.
60 - 64	17	7	.	8	.
65 - 69	.	.	.	.	-

TABL.34 OSOBY AKTYWNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG PLANÓW KONTYNUACJI PRACY ZAWODOWEJ / POSZUKIWANIA PRACY PO UZYSKANIU EMERYTURY ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY PLANS CONCERNING CONTINUING WORK AFTER RECEIVING A PENSION AND LEVEL OF EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Osoby, które po uzyskaniu emerytury zamierzają Persons who after obtaining an old-age pension are going to			
		kontynuować pracę z przyczyn finansowych continue work because of financial reasons	kontynuować pracę z innych przyczyn continue work because of other reasons	zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury stop working immediately after obtaining a pension	zakończyć pracę przed uzyskaniem emerytury stop working before obtaining a pension
	w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	400	105	47	231	17
Wyższe	90	19	24	42	5
Tertiary					
Policealne i średnie zawodowe	114	30	11	70	.
Post-secondary and vocational secondary					
Średnie ogólnokształcące	28	9	.	15	.
General secondary					
Zasadnicze zawodowe	124	33	8	78	5
Basic vocational					
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	42	13	.	25	.
Lower secondary, primary and incomplete primary					
Mężczyźni Men	218	58	24	127	9
Wyższe	40	8	11	19	.
Tertiary					
Policealne i średnie zawodowe	59	15	7	36	.
Post-secondary and vocational secondary					
Średnie ogólnokształcące	9	.	-	.	.
General secondary					
Zasadnicze zawodowe	86	25	.	53	.
Basic vocational					
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	24	7	.	14	-
Lower secondary, primary and incomplete primary					
Kobiety Women	182	47	23	104	8
Wyższe	50	11	13	23	.
Tertiary					
Policealne i średnie zawodowe	55	15	.	34	.
Post-secondary and vocational secondary					
Średnie ogólnokształcące	20	5	.	12	.
General secondary					
Zasadnicze zawodowe	39	9	.	24	.
Basic vocational					
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	18	7	-	11	.
Lower secondary, primary and incomplete primary					

TABL.34 OSOBY AKTYWNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG PLANÓW KONTYNUACJI PRACY ZAWODOWEJ / POSZUKIWANIA PRACY PO UZYSKANIU EMERYTURY ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (dok.)
ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY PLANS CONCERNING CONTINUING WORK AFTER RECEIVING A PENSION AND LEVEL OF EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Osoby, które po uzyskaniu emerytury zamierzają Persons who after obtaining an old-age pension are going to			
		kontynuować pracę z przyczyn finansowych continue work because of financial reasons	kontynuować pracę z innych przyczyn continue work because of other reasons	zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury stop working immediately after obtaining a pension	zakończyć pracę przed uzyskaniem emerytury stop working before obtaining a pension
	w tysiącach in thousands				
MIASTA URBAN AREAS	267	65	37	154	11
Wyższe Tertiary	76	16	21	34	.
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	85	24	9	49	.
Średnie ogólnokształcące General secondary	20	8	-	10	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	69	13	5	50	.
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	18	.	.	12	-
WIEŚ RURAL AREAS	132	40	10	77	6
Wyższe Tertiary	15	.	.	8	.
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	29	6	.	21	.
Średnie ogólnokształcące General secondary	9	.	.	6	.
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	55	20	.	28	.
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	24	9	.	13	.

TABL.35 OSOBY AKTYWNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG PLANÓW KONTYNUACJI PRACY ZAWODOWEJ / POSZUKIWANIA PRACY PO UZYSKANIU EMERYTURY ORAZ STATUSU NA RYNKU PRACY I ZAWODU (DLA PRACUJĄCYCH)
ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 BY NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION PLANS CONCERNING CONTINUING WORK AFTER RECEIVING A PENSION AND LABOUR MARKET STATUS AND OCCUPATION (FOR THE EMPLOYED)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Osoby, które po uzyskaniu emerytury zamierzają Persons who after obtaining an old-age pension are going to			
		kontynuować pracę z przyczyn finansowych continue work because of financial reasons	kontynuować pracę z innych przyczyn continue work because of other reasons	zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury stop working immediately after obtaining a pension	zakończyć pracę przed uzyskaniem emerytury stop working before obtaining a pension
	w tysiącach in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	400	105	47	231	17
Bierni zawodowo Economically inactive	16	.	.	11	-
Bezrobotni Unemployed	383	102	45	219	17
Pracujący Employed	32	9	6	16	.
z tego: of which:					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy..... Managers	32	9	6	16	.
Specjaliści Professionals	69	16	17	32	
Technicy i średni personel Technicians and associate professionals	47	11	.	27	.
Pracownicy biurowi Clerical support workers	25	6	.	17	.
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	40	11	5	23	.
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	52	16	5	29	.
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	51	14	.	31	.
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators, and assemblers	29	7	.	20	.
Pracownicy przy pracach prost..... Elementary occupations	37	11	.	24	.

TABL.36 OSOBY AKTYWNE ZAWODOWO W WIEKU 50 - 69 LAT NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY WEDŁUG PLANÓW KONTYNUACJI PRACY ZAWODOWEJ / POSZUKIWANIA PRACY PO UZYSKANIU EMERYTURY ORAZ STATUSU NA RYNKU PRACY I WYBRANYCH SEKCJI PKD (DLA PRACUJĄCYCH)
ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS AGED 50 - 69 NOT RECEIVING AN OLD-AGE PENSION BY PLANS CONCERNING CONTINUING WORK AFTER RECEIVING A PENSION AND LABOUR MARKET STATUS AND SELECTED NACE SECTIONS (FOR THE EMPLOYED)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Osoby, które po uzyskaniu emerytury zamierzają Persons who after obtaining an old-age pension are going to			
		kontynuować pracę z przyczyn finansowych continue work because of financial reasons	kontynuować pracę z innych przyczyn continue work because of other reasons	zakończyć pracę natychmiast po uzyskaniu emerytury stop working immediately after obtaining a pension	zakończyć pracę przed uzyskaniem emerytury stop working before obtaining a pension
		w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	400	105	47	231	17
Bierni zawodowo Economically inactive	16	.	.	11	-
Bezrobotni Unemployed	383	102	45	219	17
Pracujący Employed	32	9	6	16	.
z tego wybrane sekcje PKD: of which selected NACE sections:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybacktwo Agriculture, forestry and fishing	58	18	5	33	.
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	55	12	.	37	.
Budownictwo Construction	24	9	.	13	.
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	37	12	.	20	.
Transport, gospodarka magazynowa Transportation and storage	25	6	.	17	.
Dział. profesjonalna, naukowa i techn..... Professional, scientific and technical activ.	8	.	.	.	-
Administrowanie i dział. wspierająca ^Δ Administrative and support service activ. ^Δ	15	7	-	8	.
Administracja publiczna i obrona narodowa ^Δ Public administration and defence ^Δ	28	6	5	14	.
Edukacja Education	40	10	7	21	.
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	30	8	8	14	.

**PUBLIKACJE Z WYKORZYSTANIEM WYNIKÓW BAEŁ ORAZ BADAŃ
MODUŁOWYCH**
PUBLICATIONS IN WHICH LFS RESULTS HAVE BEEN USED

Polska wersja językowa

I. Monitoring rynku pracy

1. Kwartalna informacja o rynku pracy
2. Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności

II. Publikacje statystyczne

1. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski
luty, maj, sierpień, listopad (do lutego 1999)
I kwartał, II kwartał, III kwartał, IV kwartał
(od I kwartału 2000)
2. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 1992–2001
(październik 2002)
3. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 1992–2004
(grudzień 2005)
4. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 2003–2007
(lipiec 2009)
5. Kształcenie ustawiczne w 2003 roku (listopad 2004)
6. Typowe i nietypowe formy zatrudnienia w Polsce w 2004 roku
(wrzesień 2005)
7. Praca nierejestrowana w Polsce w 2004 roku (październik 2005)
8. Praca a obowiązki rodzinne w 2005 roku (czerwiec 2006)
9. Przejście z pracy na emeryturę (marzec 2007)
10. Wypadki przy pracy i problemy zdrowotne związane z pracą
(kwiecień 2008)
11. Wejście ludzi młodych na rynek pracy w Polsce w 2009 r.
(grudzień 2010)
12. Praca nierejestrowana w Polsce w 2009 roku (lipiec 2011)
13. Praca nierejestrowana w Polsce w 2010 roku
(październik 2011)
14. Praca a obowiązki rodzinne w 2010 roku (lipiec 2012)
15. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w 2011 roku
(grudzień 2012)

III. Raporty analityczne

1. Aktywność zawodowa i bezrobocie w Polsce
listopad (do 1998), IV kwartał (od 2000 do 2003)

IV. Raporty problemowe

1. Aktywność ekonomiczna młodzieży
- Krystyna Młonek (grudzień 1992)
2. Aktywność ekonomiczna i bezrobocie ludności województwa
warszawskiego
- Zbigniew Strzelecki (grudzień 1992)
3. Zmiana sytuacji kobiet na rynku pracy
- Irena E. Kotowska (grudzień 1992)
4. Aktywność ekonomiczna i bezrobocie ludności wiejskiej
w Polsce
- Izasław Frenkel (kwiecień 1993)
5. Bezrobocie z punktu widzenia gospodarstw domowych
- Irena E. Kotowska, Zbigniew Strzelecki (sierpień 1993)
6. Aktywność zawodowa inwalidów prawnych
- Danuta Piekut-Brodzka (wrzesień 1993)
7. Bezrobocie a segmentacja rynku pracy
- Elżbieta Kryńska (październik 1993)
8. Aktywność zawodowa i bezrobocie młodzieży w Polsce
- Krystyna Młonek (listopad 1993)
9. Makroregionalne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce
- Halina Sobczak, Jolanta Jakubowska, Agnieszka Miler
(listopad 1993)
10. Społeczno-ekonomiczne położenie bezrobotnych
- praca zbiorowa (styczeń 1994)

English version

I. Monitoring of the labour market

1. Quarterly information on the labour market developments
2. Quarterly analysis of economic activity of population

II. Statistical Publications

1. Labour Force Survey in Poland
....February, May, August, November (to February 1999)
....I quarter, II quarter, III quarter, IV quarter
(since I quarter 2000)
2. Labour Force Survey in Poland in the years 1992-2001
(October 2002)
3. Labour Force Survey in Poland in the years 1992-2004
(December 2005)
4. Labour Force Survey in Poland in the years 2003-2007
(July 2009)
5. Transition from work into retirement (March 2007)
6. Accidents at work and work-related health problems
(April 2008)
7. Entry of young people into the labour market in Poland
in 2009 (December 2010)
8. Unregistered employment in Poland in 2009 (July 2011)
9. Unregistered employment in Poland in 2010
(October 2011)
10. Reconciliation between work and family life in 2010
(July 2012)
11. Employment of disabled people in 2011 (December 2012)

III. Analytical reports

IV. Special reports

**PUBLIKACJE Z WYKORZYSTANIEM WYNIKÓW BAEŁ ORAZ BADAŃ
MODUŁOWYCH
PUBLICATIONS IN WHICH LFS RESULTS HAVE BEEN USED**

11. Podstawowe cechy bezrobocia w Polsce w okresie transformacji
- Janusz Witkowski (marzec 1994)	11. <i>Unemployment in Poland in the period of transition 1990-1993</i>
12. Sytuacja na wiejskim rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem ludności związanej z rolnictwem indywidualnym - praca zbiorowa (czerwiec 1994)	
13. Aktywność zawodowa i bezrobocie młodzieży w Polsce w latach 1992-1994
- Krystyna Młonek (luty 1995)	
14. Losy zawodowe absolwentów w latach 1989-1994
- praca zespołowa pod kierunkiem Anny Kowalskiej (1995)	
15. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w Polsce
- praca zespołowa pod kierunkiem Stanisławy Kostrubiec (1995)	
16. Rynek pracy w Polsce w 1994 roku. Nowe tendencje stare zagrożenia
- Janusz Witkowski (1995)	16. <i>Labour market in Poland in 1994. New trends, old problems</i>
17. Analiza polskiego rynku pracy w latach 1990-1994. Kierunki zmian i rola polityk rynku pracy
- Marek Góra, Mieczysław W. Socha, Urszula Sztanderska (1995)	
18. Praca nierejestrowana w Polsce w 1995 roku
- Małgorzata Kałaska, Janusz Witkowski, Stanisława Kostrubiec (1996)	18. <i>Unregistered employment in Poland in 1995</i>
19. Aktywność ekonomiczna kobiet i ich pozycja na rynku pracy
- Anna Kowalska (luty 1996)	19. <i>Economic activity of women and their position on the labour market</i>
20. Rynek pracy w Polsce w 1996 roku: kontynuacja korzystnych tendencji
-Małgorzata Kałaska, Janusz Witkowski (1997)	20. <i>Labour market in Poland in 1996: continuation of positive trends</i>
21. Efektywność polityki rynku pracy
- Anna Kowalska, Stanisława Kostrubiec (1997)	
22. Losy zawodowe absolwentów w latach 1994-1997
- praca zespołowa pod kierunkiem Anny Kowalskiej (1998)	
23. Praca nierejestrowana w Polsce w 1998 roku
- praca zespołowa pod kierunkiem Stanisławy Kostrubiec (1999)	23. <i>Unregistered employment in Poland in 1998</i>
24. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w 2000 roku
- Stanisława Kostrubiec (2001)	

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

SYMBOLS

- (-) - zjawisko nie wystąpiło
magnitude zero
- (.) - szacunek mniejszy niż 5 tysięcy, konkretna wartość niepodana ze względu na wysoki błąd losowy wynikający z reprezentacyjnej metody badania
estimate less than 5 thousand, specific value not given because of high sampling error
- x - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
not applicable

W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach „OGÓŁEM”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.

In some tables the data, when summed up, may give a different total than the number in column “TOTAL”. This is due to the rounding-up done while generalizing results of the survey.

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych GUS.

Please indicate the source when publishing the CSO data.